

AMBIS vysoká škola, a. s.

Bezpečnosti a práva

**Ambice a kapacity České republiky v rámci
Severoatlantické aliance – mezinárodní komparace**

Diplomová práce

Autor: Bc. Michael Říha

Vedoucí práce: doc. Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.

Praha

2022

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem Diplomovou práci zpracoval samostatně a v seznamu uvedl veškerou použitou literaturu.

Svým podpisem stvrzuji, že odevzdaná elektronická podoba práce je identická s její tištěnou verzí a jsem seznámen se skutečností, že se práce bude archivovat v knihovně VŠ AMBIS a dále bude zpřístupněna třetím osobám prostřednictvím interní databáze elektronických vysokoškolských prací.

V Praze dne 24. 4. 2022

Michael Říha

Poděkování:

Rád bych poděkoval vedoucímu mé diplomové práce, doc. Mgr. Oldřichu Krulíkovi, Ph.D.

Dále děkuji mně známým respondentům za odpovědi na mé otázky, a tím za pomoc při sestavení druhé, praktické, části této práce.

Anotace

Tato Diplomová práce se zabývá účastí České republiky v Severoatlantické alianci a celkovým fungováním této Aliance. Důraz je přitom kladen na proměnné, související s připraveností konkrétních členských států s ohledem na jejich individuální nebo kolektivní obranu. Hodnocen je obranný průmysl, stavy armád a jejich modernizace. Česká republika je poměřována se státy obdobné velikosti (Belgie, Maďarsko a Portugalsko). Praktická část obsahuje komparační metodu na základě dat, které budou předmětem multikriteriálního hodnocení. Využito je i dotazníkové šetření, které má zjistit názory expertů na celkové fungování a zapojení České republiky do Aliance.

Klíčová slova: Severoatlantická aliance, ozbrojené síly, Armáda České republiky, Česká republika, orgány a instituce Severoatlantické aliance, zahraniční operace.

Annotation

This thesis deals with the Czech Republic's participation in the North Atlantic Treaty Organization and the overall functioning of this Alliance. The focus is on variables related to the readiness of specific member states with regard to their individual or collective defence. The defence industry, army strengths and their modernisation are assessed. The Czech Republic is compared with countries of similar size (Belgium, Hungary and Portugal). The practical part includes a comparative method based on data that will be subject to a multi-criteria assessment. A questionnaire survey is also used to find out experts' opinions on the overall functioning and involvement of the Czech Republic in the Alliance.

Keywords: North Atlantic Treaty Organization, armed Forces, Armed Forces of the Czech Republic, Czech Republic, NATO institutions and bodies, foreign operations.

Zadání práce

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2021/2022

Student:	Bc. Michael Říha
UČO:	27583
Program:	Bezpečnostní management
Studijní obor:	Bezpečnostní management
Téma:	Ambice a kapacity České republiky v rámci Severoatlantické aliance - mezinárodní komparace
Topic:	Ambitions and capacities of the Czech Republic within the North Atlantic Alliance - international comparison
Vedoucí diplomové práce:	doc. Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.
Cíl práce:	Cílem práce je na základě analýzy dat komparovat jak si Česká republika, stojí ve společenství Severoatlantické Aliance, v porovnání se zeměmi podobné velikosti v ambicích a kapacitách (např. Účast v zahraničních misích, Cíle v rámci Aliance, výdaje na obranu, přístupy k modernizačním projektům atd.)

Úvod

Tématem této diplomové práce je „Ambice a kapacity České republiky v rámci Severoatlantické aliance - mezinárodní komparace“ NATO jejímž je také součástí Česká republika, hraje klíčovou roli v zajišťování bezpečnosti jak v Euroatlantském prostoru tak v rámci celého světa proto je velmi důležité se těmito tématy podrobněji věnovat. Práce je rozdělena do několika kapitol, kde se v první části zaměřuje na celkovou historii NATO a na její současný vývoj. Dále jakou má úlohu Česká republika v organizaci NATO a jak do této organizace svoji měrou přispívá a jaké má Ambice a kapacity v porovnání s ostatními zeměmi. Následuje další část ve které je podrobně popsána aktuální situace AČR ve které se zkoumá jak personální tak materiální zabezpečení tak také cíle a výhledy AČR a také schopnost armády a její schopnost adaptace na bezpečnostní hrozby 21. století. V poslední kapitole je popsána historie a současnost zahraničních misí, ve kterých se Česká republika aktivně podílela. Praktická část práce je rozdělena na dvě výzkumné oblasti. První oblast bude věnována dotazníkovému šetření, které se bude týkat AČR, NATO a vysílání vojáků do zahraničních misí a na celkový pohled veřejnosti na NATO a její smysl v 21. století. K těmto tématům budou navázány také výzkumné otázky, které se následně vyvrátí či potvrdí. Odpovědi na tyto výzkumné otázky získám z dotazníkového šetření, které následně porovná, jak odpovídají skutečnosti (Tzv. kvalitativní výzkum). Druhá oblast se bude zabývat komparací vybraných států NATO (velikostně srovnatelné s ČR), kdy se bude porovnávat nejenom angažovanost jednotlivých armád s Českou republikou v rámci NATO, ale také celkové ambice vybraných států a jejich kapacity v rámci plnění stanovených cílů.

Základní prameny a odborná literatura: PROCHÁZKA, Jan a ED. *10 let členství České republiky v NATO*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Prezentační a informační centrum MO, 2009. ISBN 978-80-7278-491-2.

PAJER, Jaroslav a ED. *Armed Forces of the Czech Republic: a symbol of democracy and state sovereignty*. Prague: Military History Institute Prague, 2014. ISBN 978-80-7278-646-6.

BALABÁN, Miloš, Bohuslav PERNICA a KOLEKTIV. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova, 2015. 320 s. ISBN 978-80-246-3150-9.

HLOUCHOVÁ, Iveta. *Czech approach toward counterinsurgency*. Brno: Masaryk University, 2018. ISBN 978-80-210-8911-2.

ŠEDIVÝ, Jiří. *Dilema rozšiřování NATO*. 2001. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2001. ISBN 80-86506-17-7.

ANDĚL, Petr. *Rozšířením NATO ke globálnímu vládnutí*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. 232 s. ISBN 978-80-246-2004-6.

FRANCIS, Taylor a STUDIES. *The Military Balance 2021*. 1st. The International Institute for Strategic, 2021. ISBN 978-1-032-01227-8.

ROUŠAR, Jaroslav. *Česká republika a její profesionální armáda: The Czech Republic and its Professional Armed Forces*. Ministerstvo obrany České republiky, 2006. ISBN 80-7278-344-0.

Záznam o provedených konzultacích s vedoucím práce:

Pořadové číslo konzultace	Téma probírané na konzultaci	Datum konání konzultace
1	konzultace k vyznění práce, detailizace otázek pro komunikaci s experty, teoretická nadstavba práce	16. 3. 2022
2	Konzultace ke kapitole 2 a 4 práce, potenciál modifikace zadání.	6. 4. 2022
3	Konzultace k operacionalizaci proměnných, struktuře práce a formálním aspektům.	20. 4. 2022
4	Konzultace k závěru práce a vyjádření expertů.	21. 4. 2022

Obsah

Úvod	8
1 Historie Severoatlantické aliance	9
1.1 Program Partnerství pro mír	12
1.2 Česká republika a její vstup do Severoatlantické aliance	13
2 Struktura Severoatlantické aliance	16
2.1 Civilní struktura Aliance	16
2.1.1 Síly rychlé reakce NATO (NATO Response Force- NRF).....	24
3 Výzvy a vývoj Severoatlantické aliance	26
3.1 Výzvy Severoatlantické aliance	27
3.1.1 Aliance a Ruská Federace	27
3.1.2 Aliance a boj proti terorismu.....	29
3.1.3 Aliance a Čínská lidová republika.....	30
3.1.4 Balistické Střely	31
3.1.5 Jaderné zbraně	32
3.1.6 Aliance a další výzvy	34
4 Armáda České republiky historie a současnost	40
4.1 Armáda České republiky a její zapojení do misí/operací	41
Praktická část.....	46
5 Profily zkoumaných členských států Aliance	46
5.1 Ozbrojené síly Belgického království	46
5.2 Ozbrojené síly České republiky	54
5.3 Ozbrojené síly Portugalské republiky	62
5.4 Ozbrojené síly Maďarské republiky	68
5.5 Multikriteriální vyhodnocení získaných dat	74
6 Hodnocení	79
7 Dotazníkové šetření	82
7.1 Vyhodnocení dotazníkové šetření	83
Závěr.....	86
Seznam použité literatury	88
Seznam obrázků.....	103

Úvod

Téma této diplomové práce zní „Ambice a kapacity České republiky v rámci Severoatlantické aliance – mezinárodní komparace“. Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization, NATO, Aliance), jejímž členem je také Česká republika, hraje klíčovou roli v zajišťování bezpečnosti jak v euro-atlantickém prostoru, tak v rámci celého světa.

Práce je rozdělena do několika kapitol, přičemž první část se zaměřuje na celkovou historii NATO a na související současný vývoj. Zmíněna je úloha České republiky v Alianci, s důrazem na to, jak do této organizace svojí měrou přispívá a jaké má ambice a kapacity v porovnání s ostatními zeměmi. Následuje další část, ve které je podrobně popsána aktuální situace Armády České republiky (AČR), ve které se zkoumá jak personální, tak i materiální zabezpečení, dále pak cíle a výhledy AČR a také její schopnost adaptace na bezpečnostní výzvy 21. století. V poslední kapitole teoretické části je popsána historie a současnost zahraničních misí, ve kterých se Česká republika aktivně podílela.

Praktická část práce je rozdělena na dvě výzkumné oblasti. První oblast praktické části se týká multikriteriálního hodnocení vybraných členských států NATO (země velikostně srovnatelné s Českou republikou, ČR), přičemž se bude porovnávat nejenom angažovanost jednotlivých armád s Českou republikou v rámci Aliance, ale také vojenský obranný průmysl konkrétních zemí a kondice jejich ozbrojených sil.

Druhá oblast bude věnována dotazníkovému šetření, které se bude týkat AČR, NATO a vysílání vojáků do zahraničních misí a na celkový pohled veřejnosti na NATO a její smysl v 21. století. Dotazníky byly adresovány vybraným odborníkům převážně ze sekcí a odborů Ministerstva obrany České republiky.

Cílem práce je na základě analýzy dat komparovat, jak si Česká republika stojí ve společenství Severoatlantické Aliance v porovnání se zeměmi podobné velikosti v ambicích a kapacitách (např. účast v zahraničních misích, cíle v rámci Aliance, výdaje na obranu, přístupy k modernizačním projektům atd.)

1 Historie Severoatlantické aliance

Severoatlantická aliance (NATO) vznikla jako součást většího úsilí, které mělo tři hlavní cíle: odstrašení sovětské rozpínavosti, omezení (vojenského) nacionalismu v Evropě (s podporou silné přítomnosti severoamerických sil na evropském kontinentě) a do jisté míry i podpora evropské politické integrace. (NATO, 2021a)

Po druhé světové válce byla Evropa zdecimována těžkými boji, které se přes její území prohnaly. V konfliktu zahynulo přes 36,5 milionu Evropanů, z toho 19 milionů civilistů. Poválečné časy v Evropě byly velmi těžké. Miliony lidí se ocitly bez domova a z předválečných metropolí se stala jen ohořelá torza, kde byl zaveden pro přeživší obyvatele ve většině zemí přidělový systém potravin. Rovněž politická situace v Evropě se nevyvíjela nikterak idylicky, zvláště komunisté podporovaní Sovětským svazem ohrožovali zvolené vlády po celé Evropě. V únoru 1948 byla nastolena komunistická diktatura v Československu, kdy po letech příprav ovládli komunisté klíčové posty. Jako odvěta na upevňování demokratického systému v Západním Německu, Sovětský svaz zavedl blokádu Západního Berlína, který spadal do území kontrolované západními spojenci. Zde bylo klíčové zapojení Spojených států amerických (Dále USA), které upustily od předchozí tradiční politiky tzv. izolacionismu. Na pomoc válkou zničeným zemím USA poskytl plán obnovy Evropy neboli tzv. „Marshallův plán“, který měl přinést hospodářskou a ekonomickou stabilizaci zasaženým zemím v Evropě. (NATO, 2021a)

Evropské státy však stále potřebovaly důvěru ve svou bezpečnost, než spolu začaly jednat a obchodovat, tudíž zde byla hledána alternativa k řešení společné vojenské spolupráce, kde by společenství států čelilo společně případným bezpečnostním hrozbám. První pokusy o realizování vojenské spolupráce a kolektivní obrany vytvořili Západoevropské země v roce 1948 (tzv. „Západní unii“, která se později v roce 1954 transformovala do Západoevropské unie). Tyto první pokusy o vytvoření společné vojenské aliance vedly k rozhodnutí, že pouze komplexnější severoatlantická bezpečnostní dohoda může odstrašit sovětskou agresi a zároveň zabránit oživení evropského militarismu a položit základy politické integrace. Po dlouhých diskusích byla proto dne 4. dubna 1949 podepsána Severoatlantická smlouva. (NATO 2021a). Prvními státy, které podepsaly výše zmíněnou smlouvu, byly tyto: Belgie, Dánsko, Francie, Island, Itálie, Kanada, Nizozemsko, Norsko, Lucembursko, Portugalsko, Spojené království Velké Británie a Severního Irska a Severní Ameriky. (Procházka, 2009, str. 5)

Podpis této smlouvy vytvořil spojence, ale nevytvořil vojenskou strukturu, která by mohla efektivně koordinovat případné akce. Na změnu v této problematice měly vlivy především vzrůstající obavy ze sovětských záměrů, odpálení atomové bomby a eskalace konfliktu v Koreji. NATO brzo reagovalo a vytvořilo velitelskou strukturu s vojenským velitelstvím (první velitelství bylo zřízeno na pařížském předměstí Rocquencourt). Jednalo se o vrchní velitelství spojeneckých sil v Evropě (Supreme Headquarters Allied Powers Europe), kterému velel již válkou zkušený a prověřený generál Dwight D. Eisenhower. (NATO, 2021a)

První generální tajemník NATO Lord Ismay definoval funkci Aliance ve svém známém bonmotu, který zněl: „*Udržovat Rusy mimo, Američany uvnitř a Němce při zemi*“ (Šedivý 2001). Aliance rozšiřovala svoje řady i během studené války o další členy – celkově o čtyři. (Procházka, 2009, str. 5) V roce 1952 se připojilo Řecko a Turecko, Západní Německo v roce 1955 a v roce 1982 Španělsko. Na vstup Západního Německa do NATO, Sovětský svaz se svými spojenci reagoval vytvořením Varšavské smlouvy v roce 1955. (NATO, 2021a).

I když organizace Varšavské smlouvy vystupovala jako protipól samostatných států NATO, které mají zájem na udržení bezpečnosti kolem svých hranic a jsou vázány kolektivní obranou, byl tento projekt, jak se ukázalo v roce 1956 při potlačení povstání v Maďarsku a v roce 1968 v Československu, spíše nedobrovolným spolkem vazalských států sovětského bloku, kde Sovětský svaz měl rozhodující slovo nad ostatními zeměmi. (Šedivý, 2001)

V následujících letech Severoatlantická aliance přijala klíčovou strategickou doktrínu „Masivní odvety“, která měla v případě útoku Sovětského svazu použít jaderné zbraně. Tato doktrína si dávala za cíl odradit útočníka od případného útoku, jelikož byť by byl malý, mohl vést k úplné jaderné výměně. Současně tato doktrína umožňovala členům Aliance soustředit se na hospodářskou prosperitu, a nikoliv udržování velkých konvenčních armád. (NATO, 2021a)

NATO mělo samozřejmě také v průběhu let své existence jisté vnitřní spory, kdy do sebe „narážely“ strategické zájmy Aliance a národní zájmy členských států. Jedním takovým sporem byl spor Francie pod vedením prezidenta de Gaulla, který se snažil o menší závislost na USA v bezpečnostních otázkách. Tato snaha byla demonstrována vlastním odpálením jaderné bomby v roce 1960 a následné oznámení o výstupu Francie z Aliance z března 1966. (Procházka, 2009, str. 5). Tento spor vedl k přesunu veškerých velitelských institucí z území

Francie. Nové velitelství Aliance našlo své působiště v Belgii, přičemž přes veškeré neshody, Francie deklarovala ochotu, v případě konfliktu, stát na straně Aliance. Francie se také ukázala být jedním z nejcennějších přispěvatelů Aliance během pozdějších mírových operací. Pružnost byla vždy klíčem k úspěchu NATO a vystoupení Francie ze struktury vojenského velení NATO ukázalo, že NATO na rozdíl od Varšavské smlouvy dokáže tolerovat i rozdílné

Obrázek 1: Státy Severoatlantické aliance.

Zdroj: NATO, 2021.

názory svých členů (NATO, 2021a). Prvním náznakem konce studené války byl podpis smlouvy USA a Sovětského svazu o jaderných silách středního doletu (Intermediate-Range Nuclear Forces), která eliminovala všechny jaderné a pozemní balistické a řízené střely se středním doletem (NATO, 2021).

Opravdový konec studené války byl zahájen v roce 1989, kdy začal kolabovat východoněmecký režim, a kde Sovětský svaz nezasáhl a nepotlačil demokratizační tendence. Tímto krokem dal najevo svoji neochotu se dále vměšovat do vnitropolitických záležitostí zemí Východního bloku (NATO, 2021a). Severoatlantická aliance reagovala na demokratizaci svých bývalých protivníků a již na summitu v Londýně v roce 1990 nabídla možnost spolupráce státům ze střední a východní Evropy ve věcech politických a vojenských. Tímto

krokem začala Aliance oficiálně praktikovat tzv. politiku otevřených dveří, která charakterizovala její otevřenost vstupu pro všechny země v oblasti, pokud splní podmínky členství. (Procházka, 2009) Po rozpadu komunistického bloku a rozpuštění Varšavské smlouvy, se prvními státy, které se v roce 1999 do Aliance připojily, staly Česká republika, Maďarsko a Polsko. Po této první vlně následoval vůbec největší vstup zemí do Aliance v roce 2004, kdy se připojilo sedm států (Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Bulharsko). Dalším následujícím státem se v roce 2009 stalo Chorvatsko. (Borkovec, 2019). Posledním členem se po průtazích v roce 2020 stala Severní Makedonie, která se po sporech s Řeckem musela nejprve přejmenovat a ke svému původnímu názvu Makedonie, připadlo označení „Severní“ (jelikož Řekové považovali, pouze název „Makedonie“ za možnou hrozbu v nárokování stejně pojmenované provincie v Řecku.) (Česká televize, 2020)

1.1 Program Partnerství pro mír

Program nazývaný Partnerství pro mír (Partnership for Peace, PfP) vznikl v roce 1994 a jeho úloha spočívala v posilování stability a snižování hrozeb ohrožující mír a vytvářet silné bezpečnostní vazby mezi partnerskými státy NATO a mezi partnerskými státy navzájem.

Myšlenka pro program spolupráce pro mír vzešla, od amerického ministra obrany Les Aspina na zasedání ministrů NATO v roce 1993. Jednalo se o zareagování na požadavek České republiky, Polska, Slovenska a Maďarska na přijetí do NATO, a tím si získat větší záruku bezpečnosti. Plán předpokládal vojenskou spolupráci a možnosti bezpečnostních konzultací s danými zeměmi, které projevíly o partnerství zájem. To ale nezahrnuje poskytnutí bezpečnostních záruk NATO a případný nárok pro automatické budoucí členství v Alianci. (Jagello, 2000)

Země v tomto programu si individuálně vybírají jednotlivé oblasti, ve kterých chtějí s NATO spolupracovat. Poté následuje vypracování dvouletého Programu individuální spolupráce a partnerství (Individual Partnership and Cooperation Programme). Od roku 2010, kdy se konal summit v Lisabonu si všechny partnerské země mohou vybrat z nabídky Partnerství a spolupráce až z celkem 1 600 aktivit pro spolupráci. To nabízí pro každou zemi možnost spolupracovat na různých úrovních. (Jagello, 2000)

Hlavní cíle programu Partnerství pro mír byly následující:

1. Větší transparentnost obranného plánování a při sestavování obranného rozpočtu.
2. Zaručení demokratické kontroly nad ozbrojenými silami.
3. Schopnost a připravenost se angažovat do misí pod mandátem Organizace spojených národů (ORN) nebo Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).
4. Kooperace s NATO v oblasti společného plánování, výcviku, vojenských cvičení atd.
5. Dlouhodobý rozvoj ozbrojených sil tak, aby byly schopny v případě konfliktu efektivně spolupracovat s členy Aliance. (Jagello, 2000)

Armáda České republiky se v letech 1994-1998 zapojila vojenskými jednotkami, důstojníky štábů nebo vojenskými pozorovateli v řadě mezinárodních a národních cvičení, z nichž 68 bylo vykonáno přímo na českém území. První cvičení v rámci programu Partnerství pro mír proběhla v roce 1994 v Polsku pod názvem Cooperative Bridge a Cooperative Spirit v Nizozemsku. Následující rok bylo na území ČR (jako prvního partnerského státu) uskutečněno velitelsko-štábní cvičení pod označením Cooperative Challenge.

AČR úspěšně rozvíjela svoji mezinárodní vojenskou kooperaci a účastnila se mírových operací. Spolupráce v rámci PfP přinesla mnoho cenných zkušeností pro výcvik a následné nasazení českých jednotek do operací pod vedením NATO. (Vojenský Historický Ústav, 2019)

1.2 Česká republika a její vstup do Severoatlantické aliance

Proces vstupu České republiky do Aliance začalo v roce 1994, kdy byl spuštěn již uvedený program Partnerství pro mír. Významnou roli, která přibližovala Českou republiku do Aliance, hráli samotní političtí reprezentanti v okolí Václava Havla, resort obrany a vojáci v zahraničních operacích, kde čeští a slovenští vojáci ukázali, že jsou spolehlivými spojenci, se kterými je dobrá a pružná spolupráce (první mise, na kterou byli čeští a slovenští vojáci vysláni byla během války v Perském zálivu, poté následovaly operace na Balkáně). (Ministerstvo obrany ČR, 2019)

Významným podpůrným prvkem pro vstup ČR do Severoatlantické aliance byla Českou republikou projevená politická vůle se podílet bez výhrad na obraně hodnot, které Aliance vyznává. Svou připravenost AČR ukázala také při mírových misích UNPROFOR a UNCRO

v Chorvatsku při aktivaci České polní nemocnice ve východní Slavonii nebo s ohledem na vyslání praporu do operace IFOR (cca 850 vojáků) a SFOR (cca 650 vojáků). Čeští vojáci vedle toho působili také ve světě v operacích pod patronací OSN a OBSE. Nutno dodat, že čeští vojáci byli spojeneckými orgány NATO vždy vysoce hodnoceni. (Svěrák 1999). Zde by bylo dobré vyzdvihnout první cvičení na americkém území, které neslo název Cooperative Nugget 95 a konalo se na základně Fort Polk. Cvičení bylo velmi bohaté také po stránce účasti z jednotlivých evropských zemí (celkem 17 zemí i s hostitelskými Spojenými státy americkými). Vedle dvou aliančních zemí (Velké Británie a Kanady) se jednalo o 14 zemí bývalého východního bloku (Albánie, Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Kyrgyzstán, Litva, Lotyšsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Ukrajina a Uzbekistán). Čeští vojáci přijeli v počtu 51 a byli to všichni členové 4 brigády rychlého nasazení. V tomto cvičení se učili různé bojové situace a postupy dle standardu NATO. Zde se ukázala také velmi hluboká mezera mezi vycvičeností amerických vojáků a vojáků z bývalého Sovětského svazu. V rámci zemí bývalého bloku čeští vojáci bez nadsázky zářili. Rozdíly ve vycvičenosti a připravenosti k boji mezi americkými a českými vojáky byly takřka minimální. Většinu základních taktických postupů měli čeští vojáci totožné, a to vedlo k efektivnější spolupráci v poli. Našly se tu samozřejmě i méně „hvězdné“ chvíle, ale vždy došlo ke kompromisu, a tak byli čeští vojáci vyzdvihováni od amerických kolegů, že nejlépe rozumí celému konceptu cvičení. (Svoboda, 2021)

Čeští a polští vojáci patřili k nejlepším vojákům celého cvičení, byla oceňována hlavně jejich profesionalita. Také zde došlo k situacím, kdy čeští a polští vojáci předávali své zkušenosti z mírových operací, kterých se Spojené státy do té doby tolik neúčastnily. Významnou pochvalu se dostalo českým vojákům od amerického generála Johna M. Shalikashviliho, který označil Armádu České republiky za nejlepší armádu bývalého východního bloku. Další uznání o českých vojácích řekl i americký generálmajor Stephen J. Townsend: *„Tím, co jste tady dokázali, jste mě přesvědčili, že pokud bych si mohl vybrat pouze jeden národ, se kterým bych tu měl bojovat, tak by to byli rozhodně Češi“* (Svoboda, 2021)

Česká republika, než se mohla stát plnohodnotným členem Aliance, musela splnit řadu předvstupních podmínek NATO. Jedna z těchto podmínek, kterou musela Česká republika učinit se týkala politické oblasti (zejména dodržování závazků spojené s členstvím). Dalším důležitým bodem byla transformace fungování státní správy ve smyslu, že nyní země neodpovídá jen za vlastní obranu, ale také za obranu svých spojenců, tak jak říká článek č. 5. (Borkovec, 2014)

Další oblastí, kde se požadovalo provedení změn byla institucionální oblast. Jednalo se o adaptaci státní správy a jejích procesů a organizační struktury na standardy NATO (Borkovec 2014). Další oblast se zaměřovala na legislativní rámec, kdy je nutno implementovat mezinárodní smlouvy do vnitrostátního právního řádu. Klíčovými jsou zde články číslo 5 a 8. (Borkovec, 2014)

Důležitým bodem byla adaptace obranné oblasti na standardy NATO, která se primárně týkala armády (nový stát nesměl oslabit Alianci, naopak ji posílit). S tím se váže také nutnost budovat potřebnou infrastrukturu na svém území pro případnou potřebu pro spojenecké země Aliance. Dalším krokem byla nutnost vytvoření Národního úřadu pro vyzbrojování, který si kladl za cíl vytvoření takových standardů, aby umožnily zapojení českému obrannému průmyslu do vyzbrojovacích projektů Aliance. (Ministerstvo obrany ČR 2019). Zvláště byl důraz kladen na práci s bezpečnostními (utajovanými) informacemi (pozn. Česká republika na toto reagovala vytvořením Národního bezpečnostního úřadu a následným vypracováním systému prověřování osob, který byl v budoucnu dáván jako vzor pro nové členy). (Borkovec, 2014). Další důležitá podmínka spočívala v podpoře veřejnosti ke vstupu do Aliance (na začátku 90. let byla podpora pro vstup něco okolo 34-36 %. Po následné kampani, která měla za cíl informovat občany, stoupla podpora pro vstup dnem vstupu do NATO na 56 %). (Borkovec 2014). Výše zmíněné kroky přispěly k jedinému cíli: k zaručení, aby se dnem přistoupení České republiky do struktur NATO dne 12. března 1999, nestala Česká republika „černou ovci“ NATO, ale aby naopak byla přínosem pro udržení bezpečnosti a stability v euro-atlantickém prostoru. (Borkovec, 2014)

2 Struktura Severoatlantické aliance

Struktura NATO se skládá ze tří základních větví: Civilní struktury, vojenské struktury a vojenských složek a různých organizací a agentur. (AMO, 2015)

2.1 Civilní struktura Aliance

Severoatlantická rada (North Atlantic Council – NAC): Severoatlantická rada je nejvýše postavený rozhodovací a konzultační orgán celé Aliance, fórum pro diskusi a vzájemné konzultace, do kterého jsou zařazeni všichni členové NATO, a ve kterém mají své národní zastoupení. Organizují schůzky na několika úrovních: ministerská zasedání se konají dvakrát ročně, zhruba v 18 ti-měsíční periodě se koná summit, tj. zasedání na úrovni šéfů států a vlád. Další úroveň se týká stálých zástupců (velvyslanců) jednotlivých členských zemí, kteří se scházejí alespoň jednou za týden. Předsedou Severoatlantické rady je z titulu svého postavení generální tajemník NATO. (Procházka, 2009, str. 16)

Výbor pro obranné plánování (Defence Planning Committee – DPC): Výbor pro obranné plánování se zabývá záležitostmi konkrétně spojené s obranou (kromě otázek spojené s jadernými zbraněmi), je odpovědný za vypracování obranné politiky NATO. Sjednává své schůze pravidelně na úrovních velvyslanců a nejméně dvakrát ročně na úrovni ministrů obrany. Tento výbor byl společně se Skupinou pro jaderné plánování utvořen v důsledku odchodu Francie z vojenských struktur Aliance. Vytvoření těchto dvou institucí, které mají v náplni práce primárně řešení otázek vázající se na obranu, omezil agendu Severoatlantické rady výhradně na politické otázky a umožnil tak i nadále přítomnost Francie na jejich zasedáních. (Procházka, 2009, str. 16)

Skupina pro jaderné plánování (Nuclear Planning Group – NPG): Skupina pro jaderné plánování disponuje stejnými pravomocemi jako Výbor pro obranné plánování, ale jen se zaměřuje na oblast jaderných zbraní. (Procházka, 2009). Tohoto zasedání se účastní všechny země kromě Francie. (Jagello, 2021.)

Generální tajemník (Secretary General): Z titulu svého postavení je předsedou Severoatlantické rady a je odpovědný za její řízení. Je předsedou Výboru pro obranné plánování a Skupiny pro jaderné plánování. Je nejvýše postavenou civilní osobou v NATO a reprezentuje Alianci navenek. Nicméně nedisponuje rozhodovací pravomocí, může ale sloužit jako prostředník při řešení neshod. (Procházka, 2009, str. 16)

Mezinárodní Sekretariát (International Staff – IS): Jedná se o instituci, která podporuje úkony civilních složek NATO a administrativně ji zabezpečuje. Zároveň má i pro tyto instituce poradní funkci. Za jeho fungování je zodpovědný generální tajemník NATO. (Procházka, 2009, str. 16)

Civilní výbory NATO (Civil committees): Celkové označení civilní výbory vyznačuje rozměrnou síť složek, které odpovídají Severoatlantické radě, Výboru pro obranné plánování a také Skupině pro jaderné plánování. Jejich náplní práce je realizovat rozhodnutí nejvyšších orgánů NATO a kontrolovat jejich realizování. Oblast jejich kompetence zahrnuje širokou škálu oblastí např. (ekonomické, politické, nešíření zbraní hromadného ničení a další.) (Procházka, 2009)

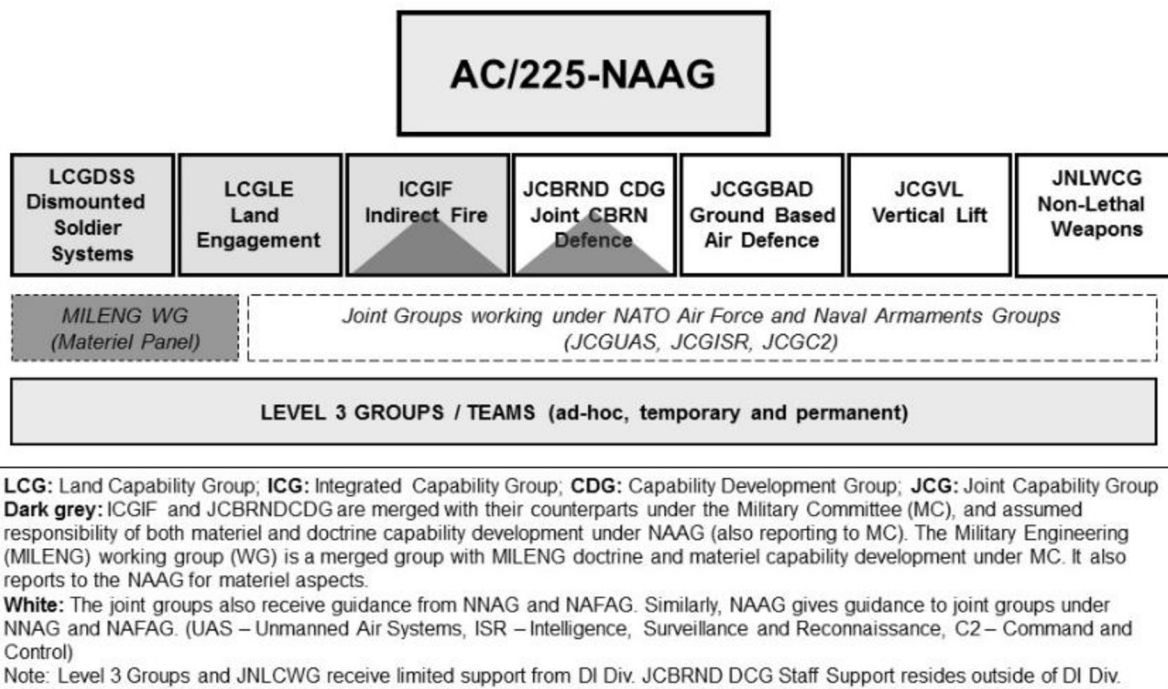
Výběr Konkrétních civilních výborů v Alianci:

Výbor pro civilní nouzové plánování (Civil Emergency Planning Committee – CEPS): Celkovou koordinaci civilního nouzového plánování NATO zajišťuje Výbor pro civilní nouzové plánování (CEPC). Tento výbor je hlavním poradním orgánem Severoatlantické rady (NAC) v oblasti civilní připravenosti. Poskytuje NATO příslušné odborné znalosti a civilní podporu pro cíle NATO ve vojenské oblasti, ale také v případě civilních krizí (např. reakce na katastrofy). (The General Directorate of Fire Rescue Service of Czech Republic, 2021). Výbor se schází dvakrát ročně na plenárním zasedání na úrovni vedoucích představitelů národních organizací civilního nouzového plánování z NATO a partnerských zemí. Kromě toho se schází dvakrát týdně na stálém zasedání, kde jsou země zastoupeny svými národními delegacemi při NATO. Česká republika je na stálém zasedání zastupována styčným důstojníkem Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (MV-GŘ HZS ČR) při stálé delegaci v NATO. (The General Directorate of Fire Rescue Service of Czech Republic, 2021). CEPC koordinuje a řídí činnost čtyř specializovaných plánovacích skupin. Ty sdružují zástupce národních vlád, průmyslových

odborníků a armády za účelem koordinace havarijního plánování v oblastech jako jsou: civilní ochrana; doprava; průmyslové zdroje a komunikace; veřejné zdraví, potraviny a voda. Jejich hlavním účelem je vypracovat postupy pro použití v krizových situacích. V současné době působí v příslušných plánovacích skupinách přibližně čtyři stovky civilních odborníků, kteří jim poskytují odborné znalosti. (The General Directorate of Fire Rescue Service of Czech Republic, 2021a)

Euroatlantické centrum pro koordinaci a reakce na katastrofy (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre – EADRCC): Jedná se o hlavní mechanismus NATO při reakci na mimořádné události civilního charakteru, které vzniknou v euroatlantickém prostoru. EADRCC funguje nepřetržitě 24 hodin denně a jsou do něho zapojené všechny země NATO a její partnerské země. Centrum primárně funguje jako koordinační orgán pro žádosti a nabídky pomoci při vzniku přírodních katastrof a katastrof způsobené člověkem. Ze zkušeností z nedávné doby byl mandát působnosti rozšířen i o teroristické útoky, kdy centrum může podpořit postižené státy. Dále centrum připravuje mezinárodní cvičení a vede seznam národních schopností pro případ útoku CBRN (v překladu, biologické, radioaktivní a nukleární zbraně) proti civilnímu obyvatelstvu. (The General Directorate of Fire Rescue Service of Czech Republic, 2021b)

Skupina NATO pro vyzbrojování armád (The NATO Army Armament Group – NAAG): Hlavním cílem NAAG je podpora národů v oblasti společného vyzbrojování sil Aliance, kdy je cílem zlepšit efektivitu sil NATO v celém spektru současných i budoucích operací (U. S. ARMY, 2020) a součinnosti aliančních a partnerských ozbrojených sil ve výměně informací, standardizaci materiálu a aktivit v oblasti spolupráce. (NATO, 2020)

Obrázek 2: Struktura NAAG.

Zdroj: NATO, 2021.

2.2 Vojenská struktura NATO

Vojenský výbor (Military Committee – MC): Jedná se o nejvyšší orgán NATO, který prezentuje a doporučuje návrhy Severoatlantické radě, Výboru pro obranné plánování a Skupině pro jaderné plánování. (Procházka, 2009, str. 17). Vojenský výbor je tvořen především důstojníky ze členských zemí NATO (nejčastěji tříhvězdičkoví generálové nebo admirálové), kteří působí při Alianci jako stálí vojenští představitelé (MILREP – Military Representative) a zastupují svého náčelníka obrany (Chief of Defence – CHOD). Jejich bohaté vojenské zkušenosti jsou velmi efektivně využívány při vytváření vojenské politiky, strategie a plány celé Aliance. (NATO, 2021b). Vojenskému výboru NATO předsedal v letech 2015-2018 český armádní generál Petr Pavel, nynějším předsedou je nizozemský admirál Rob Bauer. (Ministerstvo obrany ČR, 2021a)

Velitelství spojeneckých sil pro operace (Allied Command Operations – ACO): Spojenecké velitelství pro operace (ACO) je třístupňové velitelství s velitelstvím a podpůrnými prvky na strategické, operační a taktické úrovni. Velitelství plní činnosti spojené s velením a řízením statických a dislokovaných velitelství, také i společných a kombinovaných sil v celém rozsahu vojenských misí Aliance. Společné síly se skládají ze dvou nebo více vojenských útvarů, které podléhají jednomu velení a kombinované síly se skládají z mnoha zemí, které také spadají pod jednotné velení. V čele ACO stojí vrchní velitel sil NATO (Supreme Allied Commander Europe- SACEUR), tradičně jím je generál Spojených států amerických. (SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe, 2022) Velitelství sídlí v Hlavním velitelství spojeneckých sil v Evropě sídlící v belgickém Monsu (Supreme Headquarters Allied Powers Europe – SHAPE). (Procházka 2009 str. 17) Úkolem strategického ústředí SHAPE je příprava, plánování a vedení a následné provádění vojenských operací, misí a úkolů NATO. (SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe, 2022)

Obrázek 3 : Supreme Allied Commander Europe.

Zdroj: © SHAPE, 2022.

Operační úroveň je tvořena třemi stálými velitelstvími společných sil (Joint Force Commands – JFCs), kdy jedno sídlí v nizozemském Brunssumu, druhé v italské Neapoli a třetí v Norfolku ve státě Virginie. Všechna tři velitelství plánují, vedou a udržují operace NATO nejrozličnějšího rozsahu. V neposlední řadě musí plnit efektivně roli řídicí jednotky při velké společné operaci, a to jak ze své mateřské základny, tak z nasazeného velitelství, pokud působí v místě operace. Pokud velitelství působí v místě operace, označuje se jako velitelství společných úkolových uskupení nebo JTFHQ. Při plnění operací mimo své zázemí by mělo tuto úlohu zvládat po dobu jednoho roku. (SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe, 2022). Taktická úroveň je složena z takzvaných jednotlivých velitelství (Single Service Commands – SSCs) rozdělena podle druhu vojska: pozemních, námořních a leteckých velitelství. Jednotlivá velitelství poskytují odborné znalosti a podporu velitelství společných sil na operační úrovni v Brunssumu nebo Neapoli. Jsou podřízena přímo Hlavnímu velitelství spojeneckých sil v Evropě – SHAPE a spadají pod velení vrchního velitele sil NATO – SACEUR. (SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe, 2022). Jedno ze zmíněných velitelství je **velitelství spojeneckého letectva** (Headquarters Allied Air Command – HQ AIRCOM), které zajišťuje velení a řízení aliančních vzdušných a kosmických operací. Dále zajišťuje protiletadlovou a protiraketovou obranu NATO, kde jsou zahrnuta všechna opatření, jež mají odvrátit hrozby raketových či leteckých útoků. Velitelství spojeneckého letectva sídlí již od roku 1974 na letecké základně v německém Ramsteinu. (AIRCOM – Allied Air Command, 2022). Na čtyřech místech v Evropě je dislokováno přes 1150 letců a letkyň z více než 30 členských a partnerských zemí včetně 1300 členů podpůrného personálu. (AIRCOM – Allied Air Command, 2022). Dalším velitelstvím je **velitelství spojeneckých pozemních sil** (Headquarters Allied Land Command

– HQ LANDCOM), které je zodpovědné za koordinaci a sladění pozemních sil NATO a jejich partnerů a je schopno nasadit velení a řízení pozemních sil na podporu velitelství společných sil Aliance. Velitelství je dislokováno v tureckém Izmiru. (LANDCOM – Allied Land Command 2022). Posledním velitelstvím je **spojenecké námořní velitelství** (Allied Maritime Command – HQ MARCOM), které vystupuje jako ústřední velitelství všech námořních sil NATO. Jejím úkolem je řízení a koordinace společných námořních operací a úkolů v rámci Aliance. Jednotlivé úkoly řídí velitelství ze svého sídla v Northwoodu ve Velké Británii. (MARCOM – Allied Maritime Command, 2022)

Velitelství sil pro transformaci (Allied Command of Transformation – ACT): Velitelství sil pro transformaci vzniklo v roce 2003, kdy klíčovým úkolem je pomáhat členským státům ve vedení válečného rozvoje vojenských struktur, sil, schopností a doktrín. ACT má hlavní velitelství v Norfolku ve Virginii a tři podřízené subjekty v Norsku (Joint Warfare Centre – JWC), v Polsku (Joint Force Training Centre – JFTC) a v Portugalsku (Joint Analysis & Lessons Learned Centre). (NATO Allied Command Transformation, 2021). V čele velitelství stojí vrchní velitel NATO pro transformaci (Supreme Allied Commander Transformation – SACT). (Procházka, 2009, str. 17)

Společné centrum pro vedení války (Joint Warfare Centre- JWC) v Norsku má za úkol řízení poskytování společného výcviku a válečného rozvoje jak na operační, tak strategické úrovni vedení války. Centrum přispívá k celkové bojové připravenosti ve velitelství velitelské struktury NATO a velitelství sil NATO a v případě pokynů i národních velitelství anebo velitelství NATO nasazovaných do operací. (The Joint Warfare Centre, 2021 (JWC))

Obrázek 4 : Emblém Joint Warfare Centre.

Zdroj: The Joint Warfare Centre, 2021.

Výcvikové středisko společných sil (Joint Force Training Centre – JFTC) sídlící v Polsku se zaměřuje na plánování, přípravu a společný výcvik na podporu bojové připravenosti. Další svou činnost zaměřuje na rozvoj společné koncepce a udržování společné doktríny, standardů a koordinace zavádění experimentů, rozvoje schopností a interoperability s úmyslem zkvalitnit interoperabilitu schopnosti a operační účinnost NATO. (The Joint Force Training Centre, 2020 (JFTC))

Obrázek 5 : Emblém Joint Force Training Centre.

Zdroj: The Joint Force Training Centre, 2020.

V Portugalsku sídlí centrum pro **Společné středisko pro analýzu a získávání zkušeností** (The Joint Analysis & Lessons Learned Centre – JALLC), které se snaží o podporu provádění a udržování politiky NATO v oblasti získaných zkušeností prostřednictvím monitorování a dohledu nad postupem získávání zkušeností Aliance v rozsahu velitelské struktury NATO a přidružených orgánů Aliance. V rámci Aliance působí jako hlavní činitel pro shromažďování informací a jejich následné sdílení se členy Aliance. (The Joint Analysis & Lessons Learned Centre, 2021 (JALLC))

Obrázek 6 : Emblém Joint Analysis and Lessons Learned Centre.

Zdroj: The Joint Analysis & Lessons Learned Centre, 2021.

V roce 2020 se příslušníci AČR zapojili do struktur NATO v celkovém počtu 167. Byli vysíláni do vojenských štábů NATO, agentur NATO a tito vojáci byli rozmístěni v 15 členských státech Aliance. Příslušníci AČR zastávali funkce jako např. Ředitel sekce J7 (ACO/SHAPE) – Mons – Belgie, právní poradce kanceláře SACEUR (ACO/SHAPE) Mons – Belgie, velitele Joint Logistic Support Group (JLSG) Brunssum – Nizozemsko, zástupce velitele Multinational Division Northeast (MND) Elblag – Polsko a předsedy Výboru náčelníků zdravotnických služeb NATO. Celkem 9 příslušníků bylo nasazeno na velitelství v Norfolku. (Ministerstvo obrany ČR, 2021b)

2.1.1 Síly rychlé reakce NATO (NATO Response Force- NRF)

Nepředvídatelné krize vyžadují připravenou pohotovost části sil v plné bojové připravenosti, tak aby v případě krize mohly být zasazeny na ohroženém sektoru. Z těchto důvodů Severoatlantická aliance v roce 2002 na summitu v Praze sdělila vytvoření sil rychlé reakce (NATO Response Force – NRF), jejich plné bojové operační schopnosti byly vyhlášeny až v roce 2006 na summitu v Rize. NRF jsou kombinací pozemních, vzdušných a námořních sil. (Procházka, 2009, str. 20) Jejich schopností je, že mohou být nasazeny za krátký časový úsek kdekoliv po světě až po dobu 30 dnů. (Procházka, 2009, str. 20). NRF nyní disponují kolem 40 000 vojáků ze všech členských zemí. Součástí NRF jsou síly velmi rychlé pohotovosti (VJTF) v síle několika tisíc. V roce 2022 bude tvořit VJTF páteř sil 3 500 vojáků z francouzsko-německé brigády. (NATO, 2021c). Česká armáda v roce 2021 měla vyčleněno přes 1400 vojáků do sil rychlé reakce. V roce 2022 má AČR připravený počet do 400 vojáků pro potřebu NRF. (Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2020)

Obrázek 7 : Emblém NATO Response Forces.

Zdroj: JFC BRUNSSUM, 2021.

Síly rychlé reakce NATO se podílely od jeho vzniku na nejrůznějších operacích, jako byly např. při ochraně olympijských her v Athénách v roce 2004, zabezpečení voleb v Afghánistánu v roce 2004. (JFC BRUNSSUM, 2021)

Dále byly v roce 2005 zapojeny letouny vyčleněné pro síly NRF na přepravu humanitárních dávek do Spojených států amerických při ničivém hurikánu Katrina. Při další ničivé přírodní katastrofě v Pákistánu, které bylo po katastrofálním zemětřesení, bylo do země dopraveno od října 2005 do února 2006 přes 3 500 tun nejvíce důležitého materiálu, zatímco ženisté a zdravotnický personál NRF byli vysláni na pomoc s likvidací následku zemětřesení. (JFC BRUNSSUM, 2021). Poslední aktivace NRF proběhla v roce 2021 a bylo to pro potřeby evakuace Afghánců a jejich rodin, kteří spolupracovali se spojenci při misi v Afghánistánu. (NATO, 2022)

3 Výzvy a vývoj Severoatlantické aliance

Po konci studené války se Evropa po čtvrtstoletí relativního klidu opět dostává do tzv., „bezpečnostní nejistoty“. Růst „nezápadních aktérů“, růst politických a ekonomických problémů a eskalace konfliktu na východě. Naskytá se zde otázka využití vojenských schopností evropských zemí a jejich kapacit a ochota jejich navyšování, které mají mít klíčový vliv na zajišťování evropské bezpečnosti. (Balabán, 2015) Především tváří tvář konfliktu na Ukrajině se začal zastavovat dlouhodobý propad obranných schopností. Velmi citelným problémem ve vztahu k navyšování obranných výdajů je ochota jak veřejnosti, tak elita výrazněji navyšovat obranné výdaje na obranu po éře ne moc úspěšných operací. (Balabán, 2015) Severoatlantická aliance si prošla ve svém vývoji k několika ostrým střetům uvnitř Aliance, ale nikdy to nevyústilo v otevřenou válku ani žádný člen z Aliance úplně neodešel. (Jagello, 2021) Stále přetrvávající problematické vztahy mezi Řeckem a Tureckem jsou dlouhodobým problémem uvnitř Aliance, které jsou zapříčiněny hlavně invazí tureckou armádou na Kypr v roce 1973. Poslední krize mezi těmito aktéry proběhla v roce 2020, kdy Turecko začalo v řeckých vodách pátrat po nerostných surovinách, nicméně po zásahu NATO se situace deeskalovala. (Jagello, 2021) Během Suezské krize v roce 1956 chtěla Francie společně s Velkou Británií a Izraelem získat kontrolu nad strategickým Suezským průplavem. Zde až na nátlak Spojených států a Sovětského svazu byla tato akce zastavena. Prohra tzv. tradičních evropských zemí, přinesla i úpadek jejich prestiže a postavení ve světě. (Jagello, 2021) Aliance má v budoucnu několik úkolů, do kterých spadá jak územní a kolektivní obrana členských zemí, tak i kooperativní zabezpečení a krizový management.

V rámci **územní a kolektivní obrany** existuje v Evropě jen jedna vojenská hrozba pro Alianci, a to je Ruská federace. Převážně pro východněji postavené členské státy představuje Ruská federace přímo existenční hrozbu. Z této hrozby tedy plyne, že jako primární úkol pro budoucnost bude co nejlépe zajistit primárně územní a kolektivní obranu státu NATO. (The Heritage Foundation, 2020).

Kooperativní zabezpečení. Historie ukazuje, že problémy vzniklé na Blízkém východě (region MENA) a v severní Africe mají tendenci se rozšiřovat dále do Evropy. Jelikož je tento region mimo působnost Aliance, jak je popsáno v článku 6 Severoatlantické smlouvy, musí NATO vytvářet a pomáhat vztahy a zlepšovat regionální schopnosti. Díky tomu bude Evropa bezpečnější. (The Heritage Foundation, 2020).

Krizový management je jedna z dalších oblastí, na které by se Aliance v budoucnu měla zaměřit. NATO by měla svůj krizový management zaměřit blíže ke svému domovu, jako je např. boj s pandemií covid-19. Odstrašující je zde ale i na druhou stranu konflikt v Afghánistánu. Proto je zapotřebí dobře rozhodnout v budoucnu stejně velkou bojovou operaci mimo území NATO. (The Heritage Foundation, 2020)

3.1 Výzvy Severoatlantické aliance

Výzvy pro Alianci v 21. století je především zvládnutí výzev jako jsou: Ruská federace, Čína, islámský terorismus, dezinformace, kybernetická bezpečnost, energetická bezpečnost, hybridní válka a globální pandemie. (The Heritage Foundation, 2020).

3.1.1 Aliance a Ruská Federace

Přes veškeré hrozby, kterým Evropa za poslední léta čelila, zůstává hrozba z Ruské federace, nejvíce aktuální, a to nejen pro členské země Aliance. Uvnitř NATO lze spatřovat odlišné názory na hrozbu Ruska a bezpečnostní výzvy s tím spojené. Nejvíce je hrozba Ruské federace vnímána především u Východoevropanů. Ruská federace představuje konvenční, nekonvenční a jadernou hrozbu pro NATO, především na východním křídle Evropy (s důrazem na Polsko, pobaltské státy, Rumunsko a Bulharsko.). Nakolik je konvenční útok na některého člena NATO málo pravděpodobný, nelze ho zcela vyloučit. Ruská federace nadále využívá pro svůj „boj“ především špiónážní prostředky nebo kybernetické útoky a v neposlední řadě využívá svého postavení na energetickém trhu, které může používat společně s propagandou proti členským státům a vytvářet tím neshody mezi členy. (The Heritage Foundation, 2020). Jak se v minulosti ukázalo, Ruská federace se nebrání eventualitě zabírat cizí území silou – viz rok 2008 a kampaň v Gruzii. (The Heritage Foundation, 2020).

Během bojů o Jižní Osetii ztratily ozbrojené síly Ruské federace přes 350 vojáků (padlých, raněných a zajatých). Gruzínská strana ztratila v bojích 2 159 osob (padlých, raněných a zajatých). (Cable News Network, 2021). V roce 2014 Ruská federace napadla Ukrajinu a nezákonně anektovala Krym a aktivně podporovala separatistická hnutí na východě Ukrajiny jak zbraněmi, tak i finančními prostředky a vojáky. Během bojů na Ukrajině padlo 400-500 ruských vojáků. (Anadolu Agency, 2015). Na ukrajinské straně byly uváděny ztráty kolem 13 000 – 14 000 zabitých (v tomto čísle jsou zahrnuti jak příslušníci ukrajinských

ozbrojených sil, tak i civilisté a různí dobrovolníci). (TASS, Russian News Agency, 2021). Česká republika aktivně podporuje Ukrajinu proti ruské agresi na východě jejich země, od roku 2014-2018 poslala na pomoc Ukrajině přes 350 mil Kč. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2018). Během aktuální války na Ukrajině, Česká republika nově podpořila ukrajinské ozbrojené síly darem dělostřeleckých granátů v celkovém množství 4 006 kusů v hodnotě přes 36,6 milionů Kč. (Ministerstvo obrany ČR, 2022a). Poté co 24. února 2022 zaútočila vojska Ruské federace na Ukrajinu, přidala se Česká republika mezi první státy NATO k vojenské podpoře ukrajinských ozbrojených sil. Česká republika schválila 26. února vojenský dar v celkové výši 188 mil Kč. Dar obsahoval přes 30 000 ks pistolí vz. 82, 5 000 ks útočných pušek vz. 58, 2085 ks samopalů vz. 61 Škorpion, 3200 ks kulometů vz. 59, 12 ks odstřelovacích pušek Dragunov, 19 ks odstřelovacích pušek Falcon a k tomu jednotky milionů kusů munice. (Ministerstvo obrany ČR, 2022b). Následně byl schválen blíže nespecifikovaný dar těžké techniky v celkové hodnotě 400 mil Kč a vojenský zdravotnický materiál v hodnotě 20,885 mil Kč. (Ministerstvo obrany ČR, 2022c)

V rámci mise NATO Enhanced Air Policing pro zabezpečení vzdušného prostoru jsou české gripeny již po několikáté na této misi s cílem ochraňovat Pobaltí, které nedisponuje vlastním nadzvukovým letectvem. (Ministerstvo obrany ČR, 2022g)

Aliance a její úkoly k této výzvě

NATO by mělo stanovit jako svůj hlavní cíl odrazování ruské agrese všemi možnými prostředky, jelikož pro členy střední a východní Evropy, představuje Rusko stále aktuální bezpečnostní hrozbu. (The Heritage Foundation, 2020)

Dále by se Aliance měla spíše zaměřovat na posilování kolektivní a teritoriální obrany, aby v případě hrozby bylo schopno bránit území svých členů, a tak by všechny jiné akce měly být druhořadé. Další úkol Aliance by měl směřovat k znovu obnovení velkých posilovacích cvičení, alespoň jednou ročně. Tato cvičení by měla otestovat schopnost jak USA a Kanady, tak i zbytek západní Evropy, mobilizovat své ozbrojené síly k úkolům v severní a východní Evropě. Na to se váže také uspořádávání cvičení, kde by si členové Aliance z jižní Evropy cvičili ve východní a naopak. To by pomohlo lépe porozumět místním regionálním bezpečnostním faktorům mezi vojenskými plánovači a různými ozbrojenými silami. Takovéto typy cvičení pomohou také členům Aliance nacvičit nasazení v jiných regionech, které jsou v působnosti NATO. (The Heritage Foundation, 2020)

3.1.2 Aliance a boj proti terorismu

Arabské jaro nepřineslo tížený efekt demokratických reforem, jak mnozí západní političtí představitelé doufali. Po devíti letech občanských válek v Libyi a Sýrii se tyto oblasti staly živnou půdou pro nestátní extrémistické skupiny např. islámské skupiny (Džabhat Fatah aš-Šám a ISIS, ale i neislámské skupiny napojené na terorismus jako jsou Lidové ochranné jednotky, YPG). (The Heritage Foundation, 2020)

Islámský terorismus trápí Evropu v aktuální fázi přinejmenším od roku 2014. Celkem bylo při islámských útocích od roku 2014 do roku 2019 zraněno 1 749 osob a 371 bylo zabito. V USA bylo od 11. září 2001 spácháno více než 100 islámsky inspirovaných útoků. (The Heritage Foundation 2020). Česká republika pomáhala zahraničním partnerům v letech 2014-2016 v boji proti Islámskému státu, kdy na Středním východě působila Česká vojenská zdravotní jednotka a letečtí instruktoři školící letecký personál pro bitevníky L-159 ALCA. (Česká televize 2016). Podpora šla také na pěchotní vybavení, kdy se jednalo převážně o desítky milionů nábojů do samopalů a kolem 5 000 granátů, 6 500 samopalů a tisíce kusů střel RPG-7. (1996-2022 Economia, a.s. 2016).

AČR se také od 11. září 2001 zapojila do několika operací např. (Trvalá svoboda (Enduring Freedom, operace ISAF (2001-2014) a Resolute Support (2015-2021)) které měly za cíl potlačení terorismu. Operacemi prošlo celkem přes 12 000 vojáků AČR. (Ministerstvo obrany, ČR 2021b)

Aliance a její úkoly k této výzvě

NATO by mělo mít stále prioritou číslo jedna ochranu teritoria všech 30 členských států a kolektivní obranu. Žádná z teroristických skupin nepředstavuje pro Evropu existenční hrozbu, to Ruská federace ano. NATO musí brát hrozbu terorismu vážně, ale také realisticky zhodnotit co může pro vedení protiteroristických akcí udělat. Alianci chybí mnoho zásadních politických diskusí pro boj proti terorismu, musí však zaručit, aby protiteroristické operace byly prováděny odpovědně a realisticky. (The Heritage Foundation, 2020)

Členové NATO by se měli hrozbou terorismu zabývat, ale NATO jako instituce by v této otázce nemělo hrát vedoucí úlohu. NATO by mělo být bráno jako jeden z možných

prostředků, které jsou v boji proti terorismu zapotřebí, ne jako hlavní prostředek pro boj. (The Heritage Foundation, 2020)

3.1.3 Aliance a Čínská lidová republika

Otázka Čínské lidové republiky je uvnitř Aliance na nejvýše zdrženlivá. Zastánci, kteří se snaží prosadit Čínu jako vojenskou výzvu, nevidí, jak je tato otázka rozdělující pro členy uvnitř NATO a současně si neuvědomují geografické limity Aliance. (The Heritage Foundation, 2020)

Pro organizaci, složenou ze členů z Evropy a Severní Ameriky, by některé kroky Čínské lidové republiky mohly být více než znepokojující (jako například pokusy Pekingu skrze firmy typu Huawei penetrovat některé oblasti digitální infrastruktury nebo represe ve vztahu k ujurské populaci). Samostatným tématem je pak utajování informací okolo pilotní fáze epidemie covidu-19, která se rozrostla do celého světa a přinesla biliónové škody a miliony mrtvých. (The Heritage Foundation, 2020)

Aliance a její úkoly k této výzvě

Ačkoli by Aliance měla bedlivě sledovat čínsko-ruskou vojenskou spolupráci, je třeba uznat, že její prioritou v oblasti bezpečnosti je Ruská federace. NATO nesmí dovolit, aby ji Čínská lidová republika rozdělila. V době, kdy je jednota Aliance tváří tvář ruské agresi existenčně důležitá, není možné, aby se NATO kvůli Čínské lidové republice rozdělovalo, jelikož z toho plyne prospěch zejména pro Moskvu a Peking. (The Heritage Foundation, 2020)

Čínská lidová republika je jadernou velmocí se strategickým dosahem. Hrozby spojené s rozšiřováním jaderných zbraní je v dnešní době aktuálnější nežli v době studené války. Proto je žádoucí, aby Aliance zachovala svoji „jadernou kulturu“. Dokud bude patrná jaderná hrozba kdekoliv na světě, včetně Asie, bude si NATO muset udržet své jaderné kapacity. (The Heritage Foundation, 2020)

Je zde nutnost povzbuzovat členské státy, aby koordinovaly vojenskou strategii týkající se Čínské lidové republiky. Naproti tomu NATO jako instituce by mělo omezit své vojenské zaměření proti Čínské lidové republice, jelikož pro některé členské státy je Čínská lidová republika hlavním motorem zahraniční a obranné politiky. To platí zejména pro USA a v menší míře pro Kanadu, Francii a Velkou Británii. Vojenská cvičení v Indopacifiku nebo

operace pro zajištění svobody plavby v Jihočínském moři by měly být koordinovány na multilaterální nebo bilaterální úrovni členských států. (The Heritage Foundation, 2020)

3.1.4 Balistické Střely

Kromě konvenčních sil a jaderných zbraní NATO je obrana proti balistickým raketám (BMD – Ballistic Missile Defense) důležitou součástí v odstrašení a obranném postoji NATO. (The Heritage Foundation, 2020). Již v roce 2010 se členové v Alianci dohodli na vytvoření teritoriální schopnosti BMD, aby byl splněn hlavní úkol Aliance, a to je kolektivní obrana. (NATO, 2022b). NATO BDM má primárně obranný charakter, jedná se dlouhodobě o investici zaměřující se primárně na bezpečnostní hrozby, přicházející z vnějšího Euroatlantického prostoru. (NATO, 2022b)

V roce 2016 členové Aliance oznámili počáteční schopnost NATO BMD, která umožňuje silnější obrany v celé jihovýchodní oblasti. Schopnosti BMD jsou hrazeny jak ze společného financování Aliance, tak z dobrovolných příspěvků některých členů.

USA přispívá k BDM NATO prostřednictvím programu Evropského fázového adaptivního přístupu (EPAA – European Phased Adaptive Approach). Turecko má na svém území americký radar BMD na základně Kürecik, Rumunsko hostí základnu Aegis Ashore na letecké základně v Deveselu, Německo disponuje na svém území velitelským centrem na základně Ramstein a Polsko je dalším státem se základnou Aegis Ashore, na vojenské základně Redzikowo. Kromě toho v rámci EPAA hostí Španělsko na své námořní základně Rota čtyři lodě Aegis schopné plnit více úkolů v rámci BMD, které jsou připraveny v případě potřeby podpořit misi NATO BDM. (NATO, 2022b).

Česká republika byla v roce 2007 oslovena, aby se zapojila do programu protiraketové obrany. Washington navrhl zbudovat tento systém v okrese Brdy a místo pro 10 raketových střel poblíž polského Koszsalinu, který měl primárně sloužit jako obrana proti iránským raketám delšího doletu, které ohrožovaly východní pobřeží USA a některé části Evropy. Z tohoto plánu nakonec sešlo z několika důvodů. (The Arms Control Association, 2007)

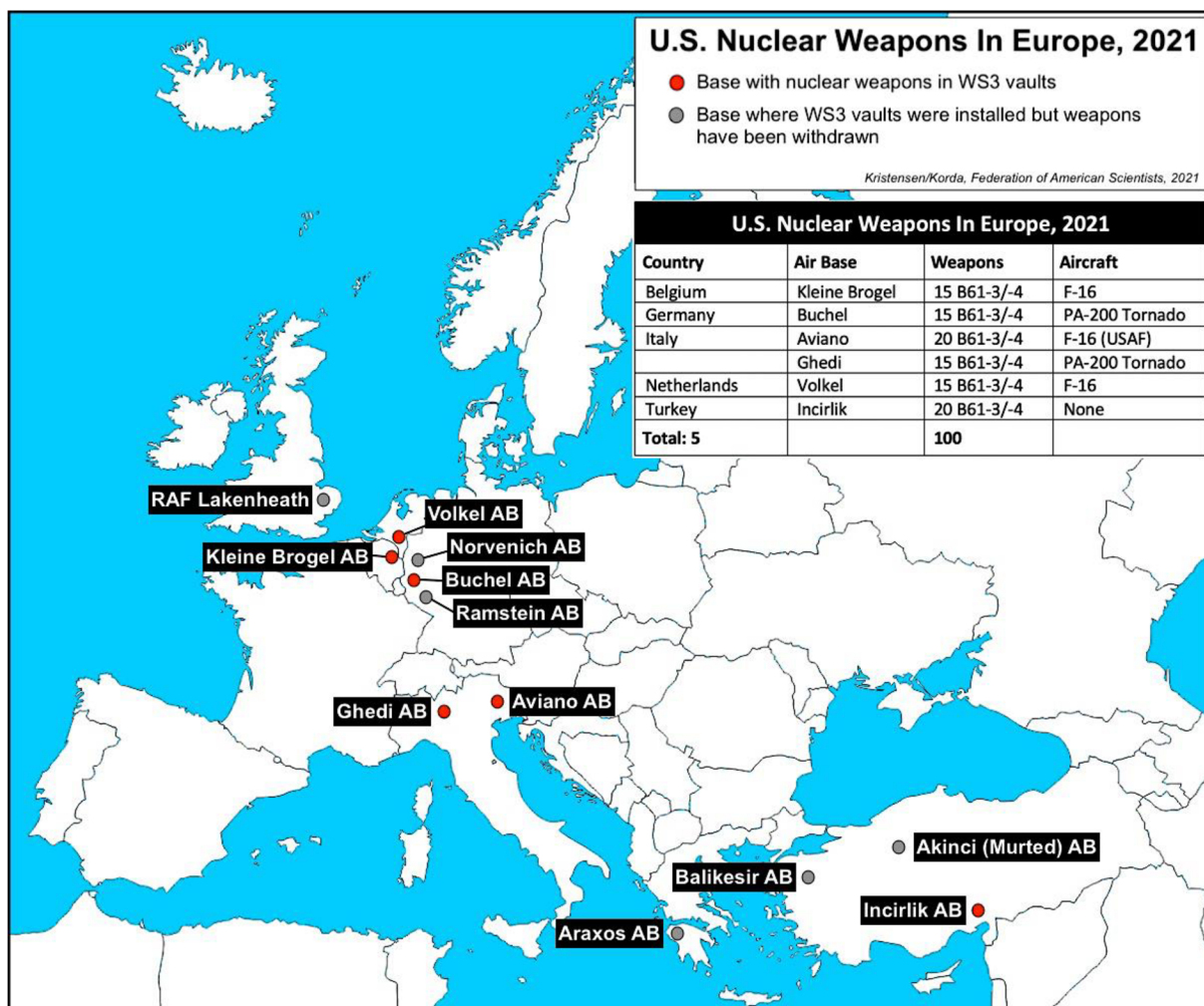
Aliance a její úkoly k této výzvě

Severoatlantická aliance musí udržovat svoji BMD do té doby, dokud budou mít jeho možní protivníci k dispozici balistické střely. Naproti tomu je zde potřeba větší ochota od členů Aliance do BMD více finančně přispívat. Na jedné straně někteří členové aktivně přispívají do schopností, které jsou pro BMD velmi potřebné a někteří však nikoliv. (The Heritage Foundation, 2020)

3.1.5 Jaderné zbraně

Jaderné zbraně jsou v Evropě rozmístěny již od 50. let 20. století. Během studené války tyto zbraně na základnách NATO sloužily jako odstrašující instrument proti Sovětskému svazu. Ačkoliv se NATO označuje za „jadernou alianci“, sama o sobě nedisponuje žádnými jadernými zbraněmi. Vrchol počtů jaderných zbraní byl v roce 1971, kdy dosáhnul hrozivého čísla 7 300 kusů. Nyní se jejich počet snížil o 98 %. (The Arms Control Association, 2007)

Dle odhadu se aktuální počty jaderných zbraní v Evropě (a v Turecku) odhadují kolem 100 kusů, které jsou ve vlastnictví USA a jsou rozmístěny na 6 základnách: Kleine Brogel v Belgii, na letecké základně Büchel v Německu, na leteckých základnách Aviano a Ghedi v Itálii, na letecké základně Volkel v Nizozemsku a na letecké základně Incirlik v Turecku. Jaderné zbraně jsou uloženy v podzemních trezorech WS3, které v případě potřeby mohou být zavěšeny na letouny dvojí schopností např. (F-35A, F-18 Super Hornet nebo Eurofighter Typhoon). (Center for Arms Control and Non-Proliferation, 2021)

Obrázek 8: Umístění jaderných zbraní v Evropě.

Zdroj: FAS, 2021.

Kromě tří jaderných mocností Aliance se na sdílení amerických jaderných zbraní podílí dalších pět členských států: Belgie, Německo, Itálie, Nizozemsko a Turecko. Dalších sedm se podílí na podpoře jaderných operací (SNOWCAT – Support of Nuclear Operations With Conventional Air Tactics), která funguje jako podpora pro jaderné mise skrze konvenční letectvo. Do této podpory je zapojena i Česká republika, Dánsko, Polsko, Maďarsko, Norsko a Rumunsko. Zároveň všech 30 členů Aliance kromě Francie jsou členy Skupiny pro jaderné plánování. (Center for Arms Control and Non-Proliferation, 2021)

Česká republika se např. zúčastnila v roce 2021 každoročního cvičení Steadfast Noon/X-Servicing, které se týká převážně cvičením jaderných úderů, do kterého přispěla svými pěti letouny JAS-39 Gripen. (MH Magazine WordPress, 2021)

Aliance a její úkoly k této výzvě

Vzhledem k rostoucímu nepřátelství z prostředí Ruské federace, je potřeba stále udržovat „jadernou kulturu“ Aliance. Dokud bude NATO pod možnou jadernou hrozbou z různých koutů světa musí udržovat jaderné zbraně. (The Heritage Foundation 2020). Důležitým úkolem pro NATO je nutnost zachování letounů dvojími schopnostmi a případně staré stroje nově nahrazovat letouny s dvojími schopnostmi. (The Heritage Foundation, 2020).

3.1.6 Aliance a další výzvy

Financování ozbrojených sil

Chronickou výzvou ve vztahu k Alianci je i její financování, s důrazem na tradiční závazek alokovat 2 % HDP na obranu. Tento závazek v současnosti plní jen málo členských států. Sám objem financí je přitom různým způsobem strukturován. Některé státy do této sumy ve větší míře započítávají vojensky neproduktivní položky. (Krulík, 2014, str. 123-132) Konkrétní číselný výčet zkoumaných zemí je rozepsán v kapitole č. 6 s názvem Praktická část.

Demografické problémy

Členské státy Aliance se až na výjimky potýkají s dopady klasické společnosti blahobytu, což se odráží v demografických trendech. Až na výjimky se nejedná o státy s porodností nad 2 děti na ženu, zároveň se jedná o cílové země mezistátní migrace. To vše doplňuje prodlužující se věk dožití a související tlaky na mezigenerační solidaritu – to souvisí i s předchozí výzvou, kdy obranné rozpočty byly dlouhou dobu zmiňovány jako hlavní kandidáti na redukci, pokud se nedostávala prostředku na soc. péči, zdravotnictví a školství. Bezpečnostní systém státu a instituce, ze kterých se skládá, (Policie ČR, AČR, Hasičský záchranný sbor ČR atd.) již delší dobu soupeří o kvalitní příslušníky a další personál. Pro tento proces jsou charakteristické do nedávna nepředstavitelné náborové kampaně a materiální pobídky. Bezpečnostní složky projevují zájem zejména o muže do určitého věku a s přijatelnou mírou zdatnosti. (Kvasnicová, 2018)

Soběstačný obranný průmysl včetně výzkumu a vývoje

Obranný průmysl v Evropě je v současnosti charakterizován několika proměnnými, které můžeme vnímat jako výhodu otevřené společnosti a v době, kdy je mezinárodní bezpečnostní prostředí poměrně klidné. Průmysl jednotlivých států Aliance, které jsou zároveň ve většině případů i členskými státy Evropské unie (EU), je nucen fungovat s politikou ochrany hospodářské soutěže. Evropský průmysl je zároveň prostředím, kde se určitou dobu prosazovaly modely mezinárodních výstupů, kdy se na určitém letounu, bojovém vozidlu podílely subdodavatelé z několika členských států. Samostatnou výzvu pak představuje surovinová závislost na externích zdrojích kovů a dalších subdodávek, což je viditelné i v nevojenském průmyslu. Podrobnosti o této výzvě viz Praktická část č. 6. (Krulík, 2014, str. 123-132)

Energetická bezpečnost

Energetická bezpečnost je spjata s celkovou bezpečností členů Aliance. Přerušení dodávek energie může mít dopad na bezpečnost a celkové fungování vojenských operací NATO. Ačkoli je energetická bezpečnost primárně řešena na národní úrovni členských států, spojenci pravidelně jednají o energetické bezpečnosti za účelem zvýšení informovanosti a odolnosti jednotlivých členů. (NATO, 2021d)

Již v roce 2008 na summitu v Bukurešti bylo mimo jiné probíráno i téma úlohy energetické bezpečnosti a v návaznosti na jednání otevřeli v roce 2012 ve Vilniusu Centrum of Excellence NATO pro energetickou bezpečnost. V roce 2020 Rada NATO pro vědu a techniku odsouhlasila zformování výzkumné pracovní skupiny, která se zaměřuje na energetickou bezpečnost v období hybridní války. Tato skupina se skládá z 80 výzkumných pracovníků z více než desíti zemí. (NATO, 2021e). Energetická bezpečnost je aktuálně velmi diskutované téma, především s vyhrocující se situací mezi Ukrajinou a Ruskou federací. (Forum 24, 2022)

Rusko v minulosti použilo kombinaci hybridních útoků, s cílem odradit vlády Rumunska a Bulharska snížit energetickou závislost na ruských energetických zdrojích. Ruská federace za posledních let zesílila řízené hybridní útoky se záměrem destabilizace alianční energetické bezpečnosti. (NATO, 2021e)

Share of Russia in national extra EU imports of each Member State, first semester 2021

(share (%) of trade in value)

Country	Share (%) of Russia in national extra-EU imports	
	Petroleum oils	Natural gas
Belgium	0-25	0-25
Bulgaria	75-100	75-100
Czechia	25-50	75-100
Denmark	0-25	n.a.
Germany	25-50	50-75
Estonia	0-25	75-100
Ireland	0-25	0-25
Greece	0-25	25-50
Spain	0-25	0-25
France	0-25	25-50
Croatia	0-25	0-25
Italy	0-25	25-50
Cyprus	0-25	n.a.
Latvia	n.a.	75-100
Lithuania	50-75	25-50
Luxembourg	n.a.	n.a.
Hungary	75-100	75-100
Malta	0-25	0-25
Netherlands	25-50	0-25
Austria	0-25	75-100
Poland	50-75	50-75
Portugal	0-25	0-25
Romania	25-50	75-100
Slovenia	n.a.	75-100
Slovakia	75-100	75-100
Finland	75-100	75-100
Sweden	0-25	50-75

Source: Eurostat database (Comext) and Eurostat estimates

eurostat

Obrázek 9: Podíl dodávek v (%) do členských států EU.

Zdroj: Eurostat, 2021.

Hybridní hrozby

Hybridní hrozby jsou v nejvíce případech zaměřené na nejslabší členy Aliance nebo na místa členů, které mají více zranitelná. (Havlík, 2021)

Kdy kombinují netradiční útoky, jako jsou kybernetické útoky a různé dezinformační proudy, které si kladou za cíl oslabit a delegitimovat vládní autority. (The Heritage Foundation, 2020).

V posledních letech NATO učinilo jisté kroky v boji proti těmto hrozbám. V roce 2010 byl vytvořen koncepční dokument s názvem Military Contribution to Countering Hybrid Threats (MCCHT), kde byla provedena analýza možných bezpečnostních hrozeb a výzev, které by mohly v následujících dvou desetiletích ovlivnit fungování NATO. Roku 2016 NATO přidalo

na seznam hybridních hrozeb i kyberprostor. Za dva roky na to byly vytvořeny speciální týmy – (CHST – Counter Hybrid Support Teams), které slouží jako případná pomoc spojencům v míru. V roce 2019 schválila posílit reakce NATO na hybridní hrozby. (Havlík, 2021)

Aliance a EU deklarovaly společnou spolupráci proti hybridním hrozbám, která vyvrcholila v roce 2007 vznikem Evropského centra excelence pro boj s hybridními hrozbami se sídlem v Helsinkách. (Úřad vlády České republiky, 2020).

Centrum of Excellence pro boj s hybridními hrozbami je provozováno jako centrum odborných znalostí a pomáhá zainteresovaným státům zlepšovat jejich civilně-vojenské schopnosti, odolnost a připravenost na boj proti hybridním hrozbám. Ke snaze NATO čelit hybridním hrozbám přispívají také jiná centra excelence včetně Centra excelence pro strategickou komunikaci v Rize, Centra excelence pro kooperativní kybernetickou obranu v estonském Tallinnu a Centra excelence pro energetickou bezpečnost v litevském Vilniusu. (NATO, 2021c). Proti hybridním hrozbám je klíčové spolupracovat se svými partnery jako jsou Švédsko, Finsko, Ukrajina a Evropská unie, aby tak byla zvýšena odolnost jednotlivých spojenců. (NATO, 2021c).

Obrázek 10: Obrázek 10: Co je hybridní hrozba?

Zdroj: US Mission to NATO, 2018.

Kybernetický prostor

Kybernetický prostor je novým fenoménem 21. století, který je v současnosti jeden z účinných prvků hybridního válčení, kdy útoky v tomto prostoru mohou vést až ke spuštění článku 5 Severoatlantické aliance. Členové NATO primárně zodpovídají za svoji národní obranu kyber prostoru, ale kybernetická obrana Aliance je vzájemně provázána a je jen tak silná jako je silný její nejslabší článek. (NATO, 2020b)

Po sérii útoků na estonské vládní instituce probíhaly v NATO opatření na poli kybernetické bezpečnosti. Další vlna opatření proběhla po ruské invazi na Krym v roce 2014, která byla provázána kybernetickými útoky na ukrajinskou kritickou infrastrukturu. (Úřad vlády České republiky, 2019). V roce 2016 NATO a její spojenci uznali kybernetický prostor jako operační oblast. Na to následovalo v roce 2018 oznámení počátečního zřízení Operačního centra pro kyberprostor (Cyberspace Operations Centre – CyOC), které je zodpovědné za zajištění situačního povědomí o kyberprostoru, centralizované plánování kybernetických aspektů aliančních operací a misí a koordinaci operačních zájmů v kyberprostoru. (NATO, 2019). Operační centrum kyberprostoru sídlí v belgickém Monsu, které je součástí vojenského velitelství SHAPE. Do roku 2023 má toto centrum hostit 70členný tým odborníků, kteří budou zásobeny vojenskými zpravodajskými informacemi a informacemi poskytovány v reálném čase. (EURACTIV Media Network BV, 2018). V rámci Aliance se koná každý rok kybernetické obrané cvičení, kterého se účastní více než 700 účastníků. (Úřad vlády České republiky, 2019)

Dezinformace

Dezinformace nejsou v našem světě žádný nový fenomén. Státní a nestátní aktéři používají dezinformace jako svůj prostředek boje již po staletí. Dezinformace mohou být používány pro politický nebo vojenský užitek. V aktuální době dezinformace nabírají na čím dál tím větší důležitosti vzhledem ke snadné rozšiřitelnosti. (NATO, 2021f)

NATO je cílem přílivem dezinformací především z Ruské federace i z Čínské lidové republiky. Dezinformace vedené z Ruské federace rozšiřují řadu informací, především o údajné agresi NATO a obklíčení Ruské federace vojáky sil posílené předsunuté přítomnosti (Enhanced Forward Presence – eFP) v hostitelských zemích NATO. Ruská propaganda cílí jak na svoje domácí obyvatelstvo, tak také usiluje o rozkol v rámci NATO a podkopávání podpory Aliance v Evropě. (Government Media Executive Group LLC, 2019). Ruské

dezinformace se zaměřují na jednotky NATO operující v na východní hranici Evropy. Mezi příklady lze zmínit rozšiřování vylhané historiky o německých vojácích v Litvě, kteří hanobí židovské hřbitovy nacistickými symboly. (DELFI, 2019). Další dezinformací byla zpráva o údajném přesunu jaderných zbraní z Turecka do Litvy americkou armádou. (Government Media Executive Group LLC, 2019). Ve válce na Ukrajině, která propukla 24. února 2022, vzniklo několik cílených dezinformací, které měli za snahu ospravedlnit ruskou invazi. V souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu přijela Vláda ČR po konzultacích s bezpečnostními složkami státu opatření proti 8 dezinformačním webů ohrožující bezpečnost ČR, které byly následně zablokovány. (Echo Media, 2022)

4 Armáda České republiky historie a současnost

Vznik Armády České republiky se váže k samostatnosti České republiky, tudíž její novodobá historie začíná 1. ledna 1993. V úvodu je potřeba zmínit, že AČR rychle navázala na své historické kořeny a hrdě se začala hlásit k bojovníkům za svobodu a demokracii, kteří byli v uplynulých letech tendenčně zapomínáni. Mezi tradice AČR patří Československé legie z let 1914-1920, jednotky bojující v letech 1939-1945 proti německému nacismu jak na domácí půdě, tak na frontách v Africe, Středním východě, západní frontě jak v letech 1940 tak následně po vylovení spojenců v Normandii v letech 1944-1945 a v poslední řadě jsou tu bojovníci z východní fronty z let 1939-1945. (Ministerstvo obrany České republiky, 2018, str. 3).

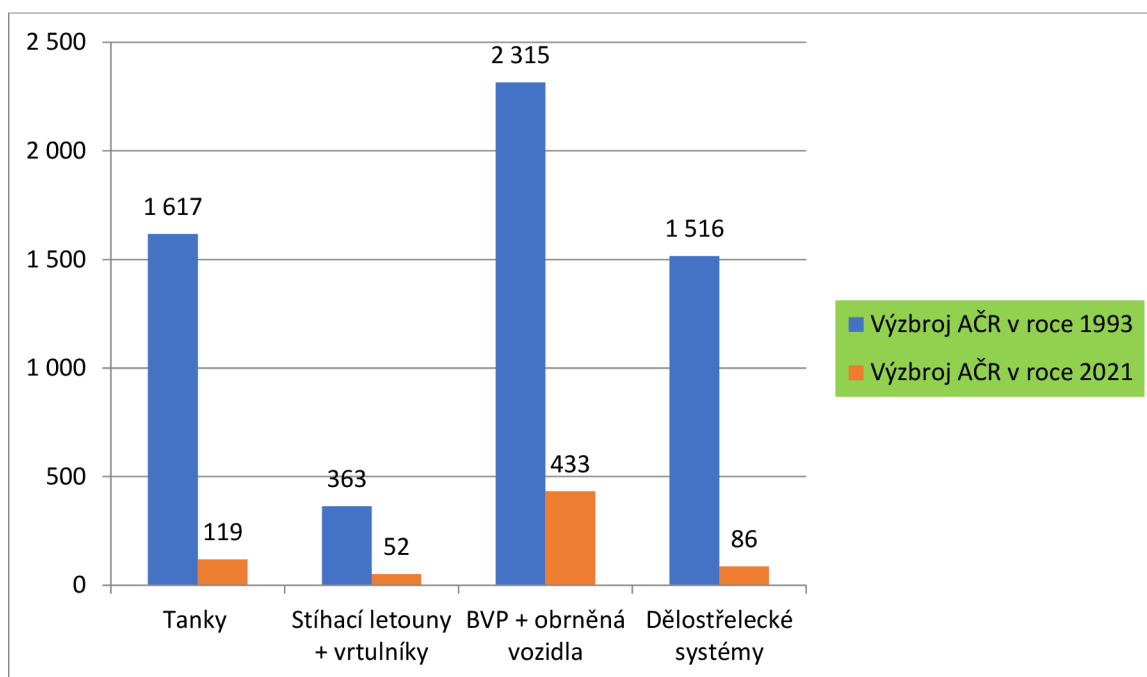
Nové poměry přinesly kromě demokratizace také změny v podobě snižování celkového počtu armády s přechodem na tzv. obrannou dostatečnost. (Ministerstvo obrany České republiky, 2012, str. 37) V roce 1993 AČR stále disponovala velmi slušnou bojovou silou, kdy měla 106 679 vojáků. Co se týče výzbroje, Armáda ČR měla 1 617ks tanků, 2 315ks bojových obrněných vozidel, 1 516ks dělostřeleckých systémů, 227 bojových letounů a 36 bojových vrtulníků. (Ministerstvo obrany České republiky, 2018, str. 7).

Armáda České republiky a její vývoj lze shrnout do následujících etap:

- Etapa pokračování demokratizace a počátku integrace – 1993-1994.
- Etapa integrace do Severoatlantické aliance – 1995-1998, kdy se ČR připravovala na vstup do NATO.
- Etapa reforem – 1999-2004, jde o prvních pět let v NATO a rozhodování o profesionální AČR.
- Etapa transformací – 2000-2030, stanovené cíle potřebné pro naplnění politicko-vojenských ambicí. (Ministerstvo obrany České republiky, 2012, str. 92)

Zlomový okamžik pro AČR se uskutečnil 1. ledna 2005, kdy se ozbrojené síly České republiky staly plně profesionální. Tímto bylo ukončeno dlouhé dohady, jak přistupovat k ozbrojeným silám a zcela byl tímto krokem zavrhnut poloprofesionální armády švýcarského typu. (Balabán – Pernica, 2015, str. 2018)

Pro porovnání počtů z roku 1993 se současným stavem viz graf:

Obrázek 11: Porovnání výzbroje AČR v letech 1993 a 2021.

Zdroj: Autor, Ministerstvo Obrany ČR, 2022.

4.1 Armáda České republiky a její zapojení do misí/operací

V rámci své existence od roku 1993 byla AČR v řadě misí a operací na několika kontinentech.

Mise na Balkáně

Čeští vojáci se jako samostatný celek představili během občanské války v tehdejší Jugoslávii. Příslušníci byli včleněni do mírové operace pod mandátem OSN – UNPROFOR (United Nations Protection Forces) / UNCRO, kde plnili úkoly převážně týkající se střežení vybudovaných kontrolních stanovišť, patrolování a humanitární pomoc atd. AČR byla na horké půdě dnešního Chorvatska v oblasti Plitvických jezer v letech 1992-1995. Následně bylo v roce 1994 vysláno vládou České republiky 958 příslušníků, kteří zde poprvé vystupovali jako zástupci samostatné České republiky. (Marek, 2013) Následovala v roce mise 1996 IFOR, kde příslušníci AČR v počtu 850 dohlíželi na velmi nestálý mír. Dále byla AČR zapojena v letech 1996-2001 do misí SFOR a SFOR II kde vojáci vykonávali činnosti zabezpečující mír převážně na území Bosny a Hercegoviny, kde bylo nasazeno až 650 vojáků

+ 4 ks transportních vrtulníků Mi-17. (Plescher, 2016). Dále byla do Albánie v roce 1999 vyslána 6. polní nemocnice v rámci operace AFOR, kde primárně pomáhali kosovským uprchlíkům. (Janoušek, 2021). Další operace KFOR, kde mimo jiné působí příslušníci AČR dodnes, byla zahájena v roce 1999 s cílem udržovat a přispívat k bezpečí v celé oblasti. (Ministerstvo obrany ČR, 2022e) Do operace KFOR bylo nasazeno až 400 vojáků a transportní skupina s letounem An-26. (Ministerstvo obrany ČR, 2022e). KFOR byla také důležitá z pohledu první mise, kde příslušníci Armády České republiky vystupovali jako členové Severoatlantické aliance. V roce 2005 byla svěřena českému kontingentu role tzv. roli vedoucího státu ve struktuře mnohonárodní brigády střed. (Janoušek, 2021) V roce 2001 byla zahájena operace s názvem Essential Harvest, která měla pomoci makedonské vládě s demilitarizací severozápadu země. Do této operace bylo vysláno 120 příslušníků AČR. (Vojenský historický ústav Praha, 2020) Česká jednotka byla pokládána jak od aliančních vojenských představitelů, tak od makedonských médií za elitní. (Ministerstvo obrany ČR, 2005b) Další operací, ve které byli přítomni i české uniformy je operace Althea – EUFOR, ve které se vystřídal sedm kontingentů AČR v letech 2004-2008. Češi zde měli primárně strážní činnost, vzdušný průzkum a přepravu osob a materiálu. Na velitelství zde působí čeští důstojníci i v současnosti. (Janoušek, 2021) V rámci plnění úkolů na balkánském území přišlo o život třináct příslušníků AČR. (Ministerstvo obrany ČR, 2020)

Kuvajt

V návaznosti na teroristické útoky spáchané 11. září 2001 byla spuštěna operace Enduring Freedom. Česká republika byla součástí operace v letech 2002-2003, kdy bylo v operaci na 612 příslušníků AČR. (Janoušek, 2021) Stěžejní úlohu zde sehrávali příslušníci radiační, chemické a biologické ochrany, kteří byli nasazeni v rámci své vysoké odbornosti a vycvičenosti do odřadu prvního zásahu. (Ministerstvo obrany ČR, 2005) Operace si vyžádala život jednoho příslušníka AČR, který byl těžce zraněn při dopravní nehodě a následně svým zraněním podlehl ve Vojenské nemocnici v Praze. (Jeřábek, 2017)

Afghánistán

Nasazení příslušníků Armády České republiky v Afghánistánu bylo nejdelším vystoupením českých vojáků v historii, kdy byli součástí zahraniční operace od roku 2002-2021. V rámci

svého působení byly vyslány jednotky v rámci polních nemocnic, chirurgických týmů, rekonstrukčních týmů, pilotů i bojové jednotky (např. příslušníci speciálních sil 601.skss), chemici, pyrotechnici, meteorologové.

Celkem prošlo všemi druhy úkolů přes 11 500 příslušníků AČR v rámci čtyřech operací:

1. Enduring Freedom – Trvalá svoboda (2001-2014).
2. International Security Assistance – Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly (2001-2014).
3. Resolute Support – Rozhodná podpora (2015-2021).
4. Freedom's Sentinel – Strážce svobody (2015-2021). (Ministerstvo obrany, 2021d)

V rámci plnění úkolů položilo život na čtrnáct příslušníků AČR. Čeští vojáci nebyli jediní, kteří při plnění úkolů umírali ve srovnání se zeměmi, které jsou v rámci této práce zkoumané má Česká republika v počtu padlých smutné prvenství. Za Českou republikou se v počtu ztrát řadí Maďarsko, které zde zanechalo sedm padlých. Následuje Portugalsko se dvěma padlými a Belgie s jedním padlým příslušníkem ozbrojených sil. (iCasualties, 2022)

Irák

V rámci bojů proti terorismu byli čeští vojáci součástí hned několika operačních uskupení. V roce 2003 jako součást Iraqi Freedom byla vyslána vojenská nemocnice s ochranou jednotkou vojenské policie v celkovém počtu 600 příslušníků. Dalšími operacemi se čeští vojáci zúčastňovali až do roku 2009, kdy převážně plnili úkoly cvičitelského charakteru a ochrany základny. V roce 2018 bylo vytvořeno „Úkolové uskupení Irák“ které bylo odezvou na rostoucí počet českých vojáků ve výcvikových jednotkách v operacích OIR (Operation Inherent Resolve) a NMI (NATO Mission in Iraq). (Janoušek, 2021) V rámci plnění úkolů ztratil v Iráku život jeden příslušník AČR, který byl příslušníkem speciálních sil. (Roháčková, 2020)

Mise v Pobaltí

Čeští vojáci působili a působí v Pobaltí konkrétně v Litvě a Lotyšsku od roku 2018 v rámci Alianční předsunuté přítomnosti eFP (Enhanced Forward Presence), kam posílají jednotky

v počtu desítek až nižších stovek příslušníků AČR. (Ministerstvo obrany ČR, 2022) Kromě pozemních jednotek, plní úkoly v Pobaltí také čeští piloti v rámci mise Air Policing. (Hottmar, 2022)

Obrázek 12: Jednotky NATO v Pobaltí 2022.

Zdroj: NATO, 2022.

Afrika – Mali

Příslušníci AČR působí v Africe primárně ve výcvikové misi EU v Mali. Tato mise Evropské unie si klade za cíl výcvik ozbrojených sil malijské vlády. Česká armáda má v misi 120 příslušníků. V rámci bojů proti terorismu spustila vláda Francie operaci „Barkhane“, které se aktivně zúčastnili čeští speciálové z 601. skss, kterých zde bylo nasazeno kolem 60. (MAFRA, 2020)

Sinaj

Od roku 2009 se Čeští vojáci účastnili operace MFO (Multinational Force and Observers), která má za cíl kontrolovat dodržování mírových dohod mezi Egyptem a Izraelem. V roce 2013 začaly v operaci působit jednotky AČR s letounem CASA C-295M. (Janoušek, 2021) Během plnění úkolů ztratila AČR jednu příslušnici, která ztratila život při letecké havárii vrtulníku. (Český rozhlas, 2020)

Praktická část

5 Profily zkoumaných členských států Aliance

Pro možnost multikriteriálního výpočtu je zapotřebí získat nejprve potřebná data, která poslouží ke konečnému vyhodnocení. U čtyř zemí je zapotřebí porovnat domácí obranný průmysl, celkovou kondici a velikost jednotlivých armád, ekonomickou vyspělost a angažovanost a v poslední řadě jejich „příspěvek“ v Severoatlantické alianci. Data byla získávána primárně z elektronických zdrojů.

Vojenský export zkoumaných zemí je zahrnutý od roku 1999, jelikož je zde cílem zkoumat země poté, co se staly členy NATO – což je rok, kdy do Aliance vstoupila Česká republika a Maďarsko.

5.1 Ozbrojené síly Belgického království

Belgie s 11,78 milionem obyvatel disponuje 24 450 vojáky aktivní služby, tedy jinými slovy, okolo 0,2 % obyvatel slouží v ozbrojených silách Belgie. Belgie uvádí celkový hrubý domácí produkt (HDP) v hodnotě 582 mld. USD, kdy čistý příjem za celý rok vychází na jednoho obyvatele Belgie na 50 413 USD. Příslušník ozbrojených sil Belgie si přijde měsíčně na 5 700 USD. (Salary Explorer, 2022)

Ozbrojené síly se mohou opírat o silný obranný průmysl, který má staleté zkušenosti s vývojem a výrobou nejrůznějšího vojenského vybavení a technologií.

Bezpečnostní a obranný průmysl

Belgický obranný průmysl patří k evropským špičkám, který působí v celém světě a zásobuje vojenským materiálem řadu členských států Aliance. Dle nezávislého mezinárodního institutu zabývající se zbrojením jednotlivých zemí, exportovala Belgie od roku 1999 do roku 2021

v celkové výši 1 304 milionů SIPRI TIV.¹ Import do Belgie byl vyčíslen na celkové číslo 1 361 milionů SIPRI TIV. (SIPRI, 2021a)

Jedním z nejvýznamnějších podniků obranného průmyslu je **FN Herstal**, který patří k největším světovým podnikům s 1 438 zaměstnanci. Specializuje se především na střelné zbraně a střelivo malé ráže. Firma za rok 2020 uvádí celkový obrat v hodnotě 318,06 milionů USD (Dun & Bradstreet, 2020).

Belgie disponuje velmi dobře zajištěným leteckým průmyslem, na který se může spolehnout v rámci obranného průmyslu. První společností, která patří mezi hlavní letecké společnosti s tradicí již o roku 1920 je společnost **SABCA**. Společnost SABCA se zabývá od drobných údržeb letecké techniky až po generální opravy vojenských letadel a jejich komponentů. Mezi další specializace společnosti patří modernizace avioniky, draků letadel a zbraňových systémů. Další významná společnost v oblasti leteckého průmyslu je firma **Patria**, která zajišťuje údržbu proudových motorů pro mnohé stíhací letouny typu F-15 a F-16. Posledním důležitým subjektem belgického leteckého průmyslu je společnost **Sabena Aerospace**, která funguje jako autorizovaný servisní středisko již od roku 1977 zejména pro letadla Lockheed Hercules C-130. Sabena Aerospace také podporuje flotilu aliančních letounů AWACS, přičemž již více než 25 let provádí opravy různých komponentů pro tuto flotilu a další vojenské letouny (například KC-135). Společnost SNAE je partnerem společnosti Airbus a udržuje belgickou flotilu letadel A400M. (BSDI, 2021)

V odvětví pozemní techniky je významným subjektem firma John Cockerill specializující se na integrované věžové zbraňové systémy (25–120 mm). Staví se mezi přední výrobce v oblasti multifunkčních vysoce výkonných zbraňových systémů pro lehká a střední obrněná vozidla. (BSDI, 2021)

Výzbroj ozbrojených sil

Ozbrojené síly Belgie se dělí podle své působnosti na pozemní, námořní, vzdušné síly a zdravotní služby. Výzbroj, co se týče pěchotních zbraní (krátké a dlouhé zbraně), jsou zbraně vlastní proveniencie (ve většině značené zkratkou FN).

¹ TIV je založena na známých jednotkových výrobních nákladech základního souboru zbraní a má představovat spíše transfer vojenských zdrojů než finanční hodnotu transferu.

Pozemní síly (9 600 příslušníků)

Pilířem pozemních jednotek z oblasti obrněných bojových vozidel je švýcarská Piranha III v mnoha variantách (vyprošťovací, ženijní, bojová atd.) v celkovém množství 138 kusů. K další kolové technice lze přičíst 38 kusů vozidel Pandur Recce. K těmto bojovým vozidlům je nutné ještě zmínit obrněná vozidla Dingo 2 (219 ks) a IVECO LMV (436 ks). To znamená celkem 655 kusů oproti obrněným bojovým vozidlům výše zmíněných, nedosahují takové balistické ochrany a nedisponují ani úrovně zbraňového arsenálu obrněných bojových vozidel. Pozemní síly nedisponují žádnou bojovou technikou na pásech. Dělostřelectvo je vybaveno velmi slabě, a to převážně jen minomety 120 mm (RT-61) a 81 mm (Expal) v počtu 46 kusů a 14 kusy houfnice 105 mm (LG1 MkII). (The Military Balance, 2022, str. 88-89)

Pozemní síly Belgie jsou Achillovou patou belgických ozbrojených sil. Chybí jak pásová obrněná vozidla, tak v dnešním světě stále potřebná tanková jednotka (poslední tanky Belgie vyřadila v roce 2014). Ačkoliv je Belgie vyzbrojena kolovými Piranha III, na tankovou platformu nestačí, co se týče výbroje a pancéřování. (The Military Balance, 2022, str. 88-89)

Aliance požaduje od Belgie vytvoření kombinované mechanizované pěší brigády, která by měla přispět do kolektivní obrany v Evropě a v případě potřeby podpořit evropské východní křídlo Aliance. K plné akceschopnosti belgické brigády stále scházejí potřebné složky jako je těžší dělostřelectvo a systémy protivzdušné obrany a také velmi potřebný lidský činitel.

Podle belgického strategického výhledu do roku 2030 stanovila úkoly pro svoje pozemní síly následovně: (Belgian Ministry of Defence, 2021)

- Rozvoj dělostřelectva (Belgie v roce 2021 podepsala smlouvu na pořízení 9 ks francouzských houfnice CAESAR 155 mm).
- Prohlubování projektu CaMO (jedná se o dohodu mezi Belgií a Francií na společném rozvoji pozemní motorizované techniky). (FINABEL, 2020)
- V rámci projektu CaMO v letech 2025-2030 zrealizovat plánovanou dodávku 382 ks víceúčelových obrněných vozidel Griffon a 60ks průzkumných vozidel Jaguar.
- Zvážit účast v projektu na hlavní evropský bojový tank (tím se v budoucnu nevylučuje cíl zpětného získání schopnosti tankové jednotky).

Námořní síly (1 500 příslušníků)

Armáda potřebuje také plnit úkoly spojené s ochranou svých výsostných vod a jiných úkolů v rámci Aliance. Belgické námořnictvo pro svoje činnosti provozuje 2 fregaty „Leopold I“ a „Louise-Marie“ a další menší plavidla v jednotkách kusů (minolovky, pátrací čluny atd.). (The Military Balance, 2022, str. 88-89)

Podle belgického strategického výhledu do roku 2030 stanovila úkoly pro svoje námořní síly následovně: (Belgian Ministry of Defence, 2021)

- Pořízení dvou fregat se schopnostmi boje proti ponorkám a záchytu min (měly by nahradit stávající 2 fregaty).
- Rozšíření stávající flotily, tak aby byla zaručena stálá přítomnost belgického námořnictvo na moři (jak pro potřeby operací Aliance a Evropské unie, tak pro své vlastní zájmy).

Vzdušné síly (4 950 příslušníků)

Vzdušné síly patří k nejsilnějším součástem armády Belgie. Tomu také napomáhá velmi silný letecký obranný průmysl. Belgické letectvo disponuje 53 bojovými letouny: 44 F-16AM a 9 F-16BM. Pro transportní účely jsou využívána transportní letadla a to 4 A400M a 4 C-130 H Hercules. Vrtulníkové letectvo belgických sil je složeno z 22 kusů víceúčelových vrtulníků: 4 NH90 NFH, 4 NH90 TTH a 7 AW109 z toho je dalších 7 kusů uloženo ve skladě. (The Military Balance, 2022, str. 88-89)

Podle belgického strategického výhledu do roku 2030 stanovila úkoly pro svoje vzdušné síly následovně: (Belgian Ministry of Defence, 2021)

- Plně pokrýt potřeby belgických vzdušných sil (to předpokládá navýšení již nakoupených letounů F-35 a transportní flotily A400M);
- přispět do systému protiraketové obrany Aliance;
- získání schopnosti k ničení cílů bezpilotními letouny MQ-9B.

Belgický strategický výhled do roku 2030

Strategický dokument vydaný v roce 2016 s výhledem do roku 2030 si dává za cíl následující body: (Belgian Ministry of Defence, 2021)

- budovat připravenost a odolnost belgické obrany;
- stále udržovat schopnost vysílat jednotky do zahraničních misí;
- plnit úkoly spojené s kolektivní obranou a obrannou diplomacií;
- armáda musí být schopna plnit úkoly ve všech oblastech působnosti (pozemní, námořní, vzdušné, vesmírné, kybernetické a informační);
- udržovat počty ozbrojených sil na počtu minimálně 25 000 vojáků a dále prohlubovat náborové úsilí a nabírat nový personál;
- posilovat výdaje na obranu alespoň na 1,7 % vůči HDP;
- najít symbiózu mezi misemi, kapacitami, personálem a rozpočtem;
- podporovat schopnosti obranného průmyslu Belgie;
- více prohlubovat spolupráci v rámci Aliance, nepůsobit u svých spojenců jako „free-rider“ a přebírat kolektivní rizika obrany.

Modernizační projekty belgických ozbrojených sil

Pro efektivní působení armády je klíčové držet tzv. krok s moderními technologiemi a moderními vojenskými trendy. Proto je nezbytné, aby byla technika včas nahrazena, než ztratí podstatnou část své bojové hodnoty.

Belgické ozbrojené síly v posledních letech uzavřely řadu modernizačních projektů. Belgie má oproti zkoumaným zemím skoro dvojnásobný celkový HDP (587mld. USD), tudíž si může dovolit více objemnějších akvizic, nežli ostatní zkoumané země = Česká republika, Maďarsko a Portugalsko.

Belgické ozbrojené síly jsou silně zaměřeny na své vzdušné síly a tomu také odpovídají jejich armádní nákupy. Modernizační projekty pro belgické vzdušné síly jsou následné:

- V roce 2018 podepsala belgická strana smlouvu na pořízení 34 stíhacích letounů nejnovější generace F-35 s dodávkou prvních letounů v roce 2023 (The Brussels Times, 2019). Podle nových proklamací a tendencí navýšit belgický obranný rozpočet se počítá v budoucnu o rozšíření zakoupených strojů F-35.

- V roce 2003 objednala Belgie 7 nových transportních letounů A400M. První letouny obdrželo belgické letectvo v roce 2020 a další letouny přibudou v následujících letech s maximální dodací lhůtou do roku 2023. (Daniel Brackx, 2021)
- V roce 2020 byl splněn jeden ze stanovených cílů belgických vzdušných sil, a to pořízení bezpilotních prostředků, který byl uzavřen na prostředky MQ-9B s dodací lhůtou do roku 2023. (General Atomics, 2020)

Výhledově vzdušné síly počítají s pořízením také nových vojenských helikoptér (až 22 kusů) (Orban 2022), které jsou v současném stavu vrtulníkového letectva více než potřebné, protože současný počet není úměrný k potřebám a ambicím belgického letectva. Dalším plánovaným modernizačním projektem je nákup minimálně 3 leteckých tankerů, který by se měl uskutečnit v letech 2025-30. (Air Recognition, 2019)

Pozemní síly belgické armády jsou v aktuální podobě málo schopné plnit jak úkoly spojené s ochranou svého území, tak také více ji angažovat své síly v zahraničních operacích. Ačkoliv jsou pozemní síly po stránce ručních zbraní velmi dobře vybaveny vlastní značkou zbraní od firmy FN Herstal, chybí pásová bojová vozidla, tanky a také silnější dělostřelecké systémy.

Modernizační projekty pro belgické pozemní síly jsou následné:

- V roce 2018 byla podepsána smlouva na pořízení víceúčelových obrněných vozidel Griffon v celkovém počtu 382 kusů a dalších 62 obrněných průzkumných vozidel Jaguar, které by měly být zavedeny do služby v letech 2025-2030. (EDR Magazine 2019). Tato akvizice by měla výrazně přispět k posílení akceschopnosti pozemních sil.
- Rok 2021 rozhodla belgická vláda o pořízení 9 kusů dělostřeleckého systému CAESAR, který by měl alespoň částečně vyplnit mezeru těžšího dělostřelectva v belgických ozbrojených silách. (Army Recognition, 2021). Nutno konstatovat, jestli tato akvizice v počtu 9 ks dělostřeleckých systémů má význam v rámci bojové hodnoty nebo jestli nejde jen o doplnění potřebného bojového prvku pro chystanou motorizovanou pěší brigádu pro potřeby Aliance.
- V roce 2017 byla uzavřena smlouva na pořízení na 199 ks lehkých taktických transportních vozidel, které by měly být dodávány v roce 2022. (Janes, 2021)

V budoucnu se nejspíš počítá také vzhledem účasti Belgie v projektu na vývoji hlavního evropského bitevního tanku k nákupu chybějící tankové techniky.

Poslední složkou belgických ozbrojených sil jsou námořní síly. Modernizační projekty pro belgické námořní síly vypadají následovně:

- V roce 2019 bylo dohodnuto pořídit společně s nizozemským námořnictvem 12 plavidel typu minolovka. Belgické námořnictvo by mělo obdržet 6 těchto plavidel v roce 2024, (Manaranche, 2021)
- V roce 2018 byly vzneseny požadavky pro nahrazení 2 ks hlavních fregat belgického námořnictva. Nové fregaty mají být dodány do roku 2030. (Vavasseur, 2021)

Těmito modernizačními kroky lze předpokládat výrazné navýšení schopností belgického námořnictva, které doposud disponuje jen fregatami a minolovky staršího typu.

Nasazení ozbrojených sil Belgie v zahraničních operacích/misích v letech 2020-2021

Příslušníci ozbrojených sil Belgie se v letech 2020-2021 zúčastnili misí pod záštitou různých organizací: Severoatlantické aliance, Evropské unie, Organizace spojených národů, ale i a jiných. Pro potřeby této práce jsou nejvíce důležité mise pod záštitou Severoatlantické aliance, proto budou tyto mise zkoumány přednostně.

Operace NATO v roce 2020:

1. Afghánistán NATO Operace Resolute Support – 92 příslušníků.
2. Baltské moře NATO SNMCMG – 1 minolovka, MHC (Minehunter, Coastal).
3. Francie NATO – letecké prostředky, 28 Alpha jet do tréninkové školy
4. Litva NATO Enhanced Forward Presence – 1 příslušník.

Belgie se zapojila do misí Aliance v celkovém počtu čtyř misí s počtem 93 příslušníků, jednou lodí typem minolovka, a poskytnutím letounů do tréninkové školy ve Francii.

Operace Evropské unie v roce 2020:

1. Mali – EUTM – 15 příslušníků.

Operace Organizace spojených národů v roce 2020:

1. Mali – MINUSMA – 38 příslušníků.
2. Střední východ – UNTSO – 1 příslušník.

Operace „jiné“ v roce 2020:

1. Nigérie – METT Maradi – 100 příslušníků.
2. Irák – Operace Inherent Resolve – 5 příslušníků.

V roce 2020 se belgické ozbrojené síly zapojily do čtyř misí pod mandátem Aliance, jedné mise Evropské unie, dvou misí Organizace spojených národů a dvou misí, která nebyla pod mandátem žádné z těchto tří organizací. Celkový počet příslušníků, vyslaných do devíti misí, byl 252 mužů a žen.

Operace NATO v roce 2021:

1. Baltské moře NATO – SNMCMG – 1 ks MHC (Minehunter, Coastal).
2. Operace NATO Irácká mise – 7 příslušníků.
3. Litva NATO – Enhanced Forward Presence – 198 příslušníků.
4. Severní moře NATO – SNMG – 1 ks FFGHM (Guided missile frigate with a hangar and surface).

Belgické síly se zapojily v roce 2021 do čtyř operací a poskytly dvě válečné lodě a 205 příslušníků.

Operace Evropské unie v roce 2021:

1. Středoafriická republika – EUTM RCA – 60 příslušníků.
2. Mali – EUTM – 15 příslušníků.

Operace Organizace spojených národů v roce 2021:

1. Mali – MINUSMAL – 53 příslušníků.
2. Střední východ – UNTSO – 1 příslušník.
3. Demokratická republika Kongo – MONUSCO – 1 příslušník.

Operace „jiné“ v roce 2021:

1. Mali – Operace Barkhane – 3 příslušníci.
2. Nigérie – METT – 130 příslušníků.
3. Irák – Operace Inherent Resolve – 6 příslušníků.

Belgické ozbrojené síly se v roce 2021 účastnily dvanácti operací, kde poskytly 2 válečné lodě a 474 příslušníků na nejrůznější operace. Oproti roku 2020 se jedná o citelné zvýšení svého angažmá v zahraničních operacích.

5.2 Ozbrojené síly České republiky

Česká republika s 10,72 milionem obyvatel disponuje 26 600 vojáky aktivní služby. To znamená, že 0,2 % obyvatel slouží v ozbrojených silách státu. Česká republika také hospodaří s celkovým HDP ve výši 277 mld. USD, kdy na jednoho obyvatele připadá údaj okolo 25 806 USD.

Česká republika a její ozbrojené síly, stejně jako Belgie, mohou spoléhat na obranný průmysl, který může čerpat z bohaté minulosti.

Bezpečnostní a obranný průmysl

Obranný průmysl České republiky disponuje bohatými zkušenostmi v řadě odvětví, která jsou aktivní i v současnosti. Ozbrojené síly státu se dlouhodobě snaží podporovat tuzemský obranný průmysl a odebírat co nejvíce vojenského materiálu tuzemského původu.

Jedním z klíčových tuzemských obranných průmyslů je Česká zbrojovka se sídlem v Uherském Brodě (firma s 1 450 zaměstnanci, která patří k nejsilnějším tuzemským

podnikům zabývající se primárně výrobou, krátkých a dlouhých střelných zbraní). Česká zbrojovka se aktivně podílí na dodávkách palných zbraní i pro ozbrojené síly České republiky např. (CZ 805, CZ BREN 2 CZ Scorpion EVO atd.), ale svou produkci vyváží do celého světa. Dalším významnou společností s celosvětovým dosahem je společnost TATRA Defence Vehicle a TARTA Trucks (mj. podnik je součástí holdingu Czechoslovak Group), která se zaměřuje na unikátní podvozkový systém jak pro vojenské, tak civilní prostředky. Firma dále zajišťuje výrobu a prodej a celkový životní cyklus kolových obrněných vozidel Pandur II, TITUS 6x6 a výrobu speciálních pancéřových kabin pro své podvozky TATRA. (MS Line, 2021)

V rámci leteckého průmyslu je výraznou českou vizitkou ve světě společnost AERO Vodochody AEROSPACE, který se zaměřuje především na vývoj a výrobu cvičných proudových letadel, jakými jsou např. (L-39, L-159 a nový letoun L-39NG). Společnost zajišťuje také celkový servis pro veškerou vyrobenou techniku a její možnou modernizaci. (MS Line, 2021)

Dalším významným podnikem v leteckém obranném průmyslu je LOM Praha, který je klíčovým podnikem zaměřený na opravy a modernizaci vrtulníků řady Mi. LOM Praha disponuje bohatou zkušeností a svoje služby provádí pro zákazníky z celého světa. (MS Line, 2021)

Důležité místo v obranném průmyslu České republiky zaujímá také společnost Czechoslovak Group, která zahrnuje až 28 podniků s 8 200 zaměstnanci. Firmy se specializují jak na letecký průmysl (Eldis, Retia atd.), tak také na pozemní vojenskou techniku (Excalibur Army, MSM Land System atd.) a výrobu munice atd. Czechoslovak Group a jeho podniky pod něho spadající jsou významným podporovatelem ozbrojených sil České republiky a zároveň své produkty exportuje až do 70 zemí světa. (Czechoslovak Group, 2022)

Obranný průmysl v České republice po dlouhých letech stagnace zažívá pozvolný vzestup, kdy společnosti a podniky začínají více postupovat na světový trh. Dle Nezávislého mezinárodního institutu zabývající se zbrojením jednotlivých zemí, exportovala Česká republika od roku 1999 do roku 2021 ve výši 1 178 milionů SIPRI TIV. Import do České republiky byl vyčíslen na 1 061 milionů SIPRI TIV. (SIPRI, 2021b)

Výzbroj ozbrojených sil České republiky

Ozbrojené síly České republiky se člení na Armádu České republiky, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Armáda České republiky se dělí dále na několik druhů sil (Pozemní síly, vzdušné síly, speciální síly, kybernetické síly a teritoriální síly). Příslušník ozbrojených sil České republiky si měsíčně může vydělat v průměru, v přepočtu, 2 250 USD. (Salary Explorer, 2022)

Ozbrojené síly jsou primárně vyzbrojeny ručními zbraněmi tuzemské výroby s označením převážně zkratkou CZ.

Pozemní síly (14,600 příslušníků)

Pozemní síly Armády České republiky jsou vybaveny jak stále zastarávající sovětskou technikou, tak také technikou západní provenience. Páteř pozemních sil se skládá jak ze sovětských pásových bojových vozidel pěchoty BMP-2 v celkovém počtu 120 ks (dalších 65 ks je uskladněno) a rakouských kolových bojových vozidel Pandur II v počtu 107 ks. (The Military Balance 2022 str. 96-98)

V rámci pozemních sil disponuje AČR také 30 modernizovanými tanky T-72M4CZ a dalších 89 tanků T-72M1 je uloženo ve skladech. Je nutné zmínit, že počet 30 ks modernizovaných tanků není nikterak závratný a diskutabilní je také jejich bojová hodnota, jelikož je jimi vyzbrojen pouze 1. tanková rota, která je složena pouze z 10 ks modernizovaných tanků. Pozemní síly jsou také vyzbrojeny 141 ks pancéřových vozidel, kdy většinou se jedná o italská vozidla Iveco LMV (120 ks) a 21 ks Dingo 2. (The Military Balance, 2022, str. 96-98)

Dělostřelectvo AČR je tvořeno československými samohybnými houfnicemi v počtu 48 ks a dalších 38 ks je uloženo ve skladech. Další výzbroj představuje 40 ks minometů ráže 80 mm a 40 ks ráže 120 mm (dalších 40 ks uloženo ve skladech). (The Military Balance, 2022, str. 96-98)

Pozemní síly jsou částečně stále vybaveny sovětskou technikou z minulého století, jejíž uplatnění na bojišti 21. století může být komplikované. Česká republika si klade za cíl do roku 2026 vybudovat akceschopnou brigádu těžkého typu pro potřeby NATO. Tato brigáda by měla disponovat jak pásovými bojovými vozidly, tak také bojovými tanky, které stále pozemním silám citelně chybí.

Podle Koncepce výstavby Armády České republiky 2030 jsou stanovené cíle pro pozemní síly následovné: (Ministerstvo obrany České republiky, 2019)

- Pořízení pásových bojových vozidel pěchoty k posílení 7. mechanizované brigády.
- Nahradit bojové tanky T72 M4 CZ.
- Pořídit děla s ráží NATO.
- Modernizovat bojová kolová vozidla Pandur II.
- Rozšířit počty bojových vozidel Pandur II.

Vzdušné síly (5 850 příslušníků)

Vzdušné prostor stráží nadzvukové pronajaté švédské stíhací letouny Gripen C/D v počtu 14 ks a 16 ks podzvukových bitevníků tuzemské značky ALCA L-159. V rámci transportního letectva jsou k plnění úkolů je k dispozici 6 dvoumotorových letounů CASA C295M a C295MW. (The Military Balance, 2022, str. 96-98)

V rámci vrtulníkového letectva disponuje letectvo 17 ks útočných vrtulníků typu Mi-24 V, 5 ks víceúčelových vrtulníků Mi-17 a 30 ks transportních vrtulníků (4 ks Mi-81, 16 ks Mi-171Š a 10 ks polských vrtulníků PZL-W3A Sokol). (The Military Balance 2022 str. 96-98) Oproti stíhacímu letectvu, vrtulníkové síly disponují velmi akceschopnými počty, které lze všestranně využít k plnění nejrůznějších typů úkolů.

Vzdušná obrana je zabezpečena systémy RBS-70 a sovětským systémem 2K12 KUB, jež je v provozu již od 70. let 20. století. (The Military Balance, 2022, str. 96-98)

Podle Koncepce výstavby Armády České republiky 2030 jsou stanovené cíle pro vzdušné síly následovné:

- Pořízení 3D radiolokátoru MADR;
- rozšíření počtu transportních letounů CASA;
- pořízení víceúčelových vrtulníků;
- nákup protiletadlového systému SHORAD. (Ministerstvo obrany České republiky, 2019)

Koncepce výstavby Armády České republiky 2030

Strategický dokument vydaný v roce 2019 s výhledem do roku 2030 si dává za cíl následující body:

- AČR bude odpovídat standardům Aliance a bude připravena plnit úkoly spojené s obranou vlastního území a plnění mezinárodních závazků včetně obrany členů Aliance při zajištění kolektivní obrany.
- AČR bude připravena plnit úkoly ve společných operacích ve všech doménách vedení boje s přispěním moderní techniky.
- AČR zajistí kybernetickou bezpečnost a obranu.
- AČR v rámci udržení všech požadovaných schopností rozšíří počty svého personálu na 30 000 vojáků z povolání.
- Česká republika bude pro plynulé fungování ozbrojených sil vynakládat na obranu od roku 2024 stabilně 2 % HDP. (Ministerstvo obrany České republiky, 2019)

Modernizační projekty ozbrojených sil

Ozbrojené síly uzavřely v rámci své modernizace řadu velmi důležitých a významných zakázek, které by je měly primárně zbavit závislosti na sovětské, respektive ruské technice. Stále jsou zde úkoly, které nejsou stále splněny a jsou stále více klíčové pro budoucí fungování některých jednotek.

Mezi nejvýznamnější modernizační projekty pro ozbrojené síly České republiky patří:

- Uzavření smlouvy v roce 2019 na nový dělostřelecký systém CEASAR s dodáním v letech 2024-26. (ROVNÝ, 2021)
- Podpis smlouvy v roce 2019 na radiolokační systém MADR s dodáním v letech 2022-23. (Ministerstvo obrany ČR, 202d)
- Smlouva o navýšení kapacit byla uzavřena v roce 2019 s dodávkou 2 ks letounů C295MW v roce 2021. (Ministerstvo obrany ČR, 2021c)
- V roce 2019 bylo dojednáno dodání dvou variant amerických vrtulníků v celkovém počtu 12 ks. Bude se jednat o 4 ks bitevní helikoptéry AH-1Z Viper a 8 ks víceúčelového vrtulníku UH-1Y Venom. První stroje AČR obdrží zřejmě v roce 2023. (Grohmann, 2019)

- V roce 2021 uzavřela vláda dohodu na pořízení protiletadlových systému SHORAD v počtu čtyřech baterií s dodáním v letech 2023-2026. (Hottmar, 2021)
- V roce 2020 byla sjednána smlouva na pořízení až 1 200 ks vozidel Toyota Hilux s možností opce s dodáním všech vozidel do roku 2024. Tento modernizační krok povede k úplnému oproštění vozového parku AČR od sovětských vozidel UAZ. (Ministerstvo obrany ČR, 2021c)
- Rok 2020 byl také důležitý pro tolik potřebná bojová vozidla, kdy byla uzavřena smlouva na 62 ks kolových bojových vozidel TITUS s dodáním do roku 2023. (Armádní noviny, 2021)
- V roce 2019 byla podepsána smlouva na dodávku 80 ks protichemických vozidel S-LOV-CBRN, s dodáním všech vozidel do roku 2023. Tento koncept chemického vozidla byl vyvíjen od roku 2008 a dokazuje stále vysokou úroveň armádních chemiků. (Grohmann, 2018)

Je zároveň nutné poukázat na rozdíl plnění cílů s pozemními silami, kdy vzdušné síly nejspíše do roku 2030 naplní všechny požadované cíle – oproti pozemním silám, které nabírají relativně velký skluz, alespoň co se týče pořizování nové techniky.

Z těchto modernizačních projektů lze vyvodit závěr, který potvrzuje snahy ozbrojených sil modernizovat svoji techniku tak, aby odpovídala potřebám vojska 21. století. Stále je zde zapotřebí zmínit neuspokojivý stav projektu na pořízení nového BVP, který je v řešení několik let a podpis smlouvy je stále nejistý. S projektem modernizace BVP je také velmi spjatý problém tankových jednotek, kterých rapidně ubývá a z 30 modernizovaných kusů je v současné době v provozuschopném stavu necelá polovina. Tudíž je na místě řešit, jaká bude v nejbližší době náhrada těchto strojů.

Nasazení ozbrojených sil České republiky v zahraničních operacích/misích v letech 2020-2021

Příslušníci ozbrojených sil se v letech 2020-2021 zúčastnili misí pod záštitou Aliance, Evropské unie, Organizace spojených národů a jiných misí.

Operace NATO v roce 2020:

1. Afghánistán NATO – Operace Resolute Support – 91 příslušníků.
2. Lotyšsko NATO – Enhanced Forward Presence – 60 příslušníků.
3. Litva NATO – Enhanced Forward Presence – 35 příslušníků.
4. Srbsko NATO – KFOR – 9 příslušníků.

Česká republika byla přítomna za rok 2020 v čtyřech misích pod mandátem NATO v celkové síle 195 příslušníků ozbrojených sil.

Operace Evropské unie v roce 2020:

1. Bosna a Hercegovina – EUFOR – 2 příslušníci.
2. Mali – EUTM – 120 příslušníků.

Operace Organizace spojených národů v roce 2020:

1. Středoafriická republika – MINUSCA – 3 příslušníci.
2. Demokratická republika Kongo – MONUSCO – 2 příslušníci.
3. Mali – MINUSMA – 3 příslušníci.
4. Srbsko – UNMIK – 2 příslušníci.
5. Sýrie/Izrael – UNDOF – 2 příslušníci.

Operace „jiné“ v roce 2020:

1. Irák – Operace Inherent Resolve – 30 příslušníků.
2. Egypt – MFO – 18 příslušníků s 1 ks letounu C295M.

Příslušníci ozbrojených sil České republiky se v roce 2020 zapojili do třinácti operací, do kterých vyčlenila 377 příslušníků s jedním letounem C295M. Nejvíce byli včleněni do operací pod mandátem Organizace spojených národů (5 misí) a NATO (4 mise).

Operace NATO v roce 2021:

1. Irák – Operace NATO Irácká mise – 6 příslušníků.
2. Lotyšsko NATO – Enhanced Forward Presence – 56 příslušníků.
3. Litva NATO – Enhanced Forward Presence – 35 příslušníků.
4. Srbsko NATO – KFOR – 9 příslušníků.

Česká republika byla roku 2021 přítomna ve čtyřech misích pod mandátem NATO, se zapojením celkem 195 příslušníků ozbrojených sil.

Operace Evropské unie v roce 2021:

1. Bosna a Hercegovina – EUFOR – 2 příslušníci.
2. Mali – EUTM – 120 příslušníků.

Operace Organizace spojených národů v roce 2021:

1. Středoafriická republika – MINUSCA – 3 příslušníci.
2. Demokratická republika Kongo – MONUSCO – 2 příslušníci.
3. Mali – MINUSMA – 4 příslušníci.
4. Sýrie/Izrael – UNDOF – 3 příslušníci.
5. Srbsko – UNMIK – 2 příslušníci.

Operace „jiné“ v roce 2021:

1. Irák – Operace Inherent Resolve – 30 příslušníků.
2. Egypt – MFO – 18 příslušníků s 1 ks letounu C295M.
3. Operace Barkhane – 60 příslušníků.

Příslušníci ozbrojených sil České republiky se v roce 2021 zapojili do čtrnácti operací, do kterých bylo vysláno 439 příslušníků s jedním letounem C295M. Oproti roku 2020 přibyla operace „Barkhane“ v Mali, která měla za cíl eliminovat teroristické skupiny. Do této mise byli vysláni příslušníci 601. skupiny speciálních sil.

5.3 Ozbrojené síly Portugalské republiky

Portugalsko s 10,2 milionem obyvatel disponuje 27 250 vojáky v aktivní službě, tudíž okolo 0,2 obyvatel slouží v ozbrojených silách. Portugalsko disponuje celkovým HDP ve výši 252 mld USD, přičemž na jednoho obyvatele Portugalska vychází údaj okolo 24 457 USD. Příslušník portugalských ozbrojených sil může v průměru vydělat 2 315 USD. (Salary Explorer, 2022)

Oproti Belgii a České republice nedisponuje Portugalsko tak silným obranným průmyslem světového významu.

Portugalský bezpečnostní a obranný průmysl

Portugalsko jakožto země s přístupem k moři disponuje průmyslem, který je primárně zaměřený na námořnictví a na technologie s tímto odvětvím spojené. Jednou z takových společností je Arsenal do Alfeite, hlavní portugalský podnik zaměřený na stavby a opravy lodí, zbraňových systémů a vojenského vybavení pro námořnictvo Portugalska. Společnost Arsenal do Alfeite poskytuje služby členským zemím Aliance a také soukromým společnostem. Další společností zaměřenou na námořní průmysl je Navalrocha – Sociedade de Construção e Reparações Navais, která disponuje třemi suchými doky a molem, kde poskytuje komplexní služby oprav. (idD Portugal Defence, 2020a)

Další významnou společností zaměřenou především na letecký obranný průmysl je společnost OGMA – Indústria Aeronáutica de Portugal, která je významným aktérem v oblasti výroby leteckých konstrukcí, jejich údržby a komplexních oprav. Společnost OGMA je také autorizovaným střediskem údržby pro společnosti EMBRAER, Lockheed Martin a Rolls-Royce. (idD Portugal Defence, 2020a)

Portugalský obranný průmysl je dále zaměřen na vývoj sofistikovaného software, aplikovaného v pozemních, námořních a kybernetických systémech. Těmito službami se zabývá např. EDISOFT – Empresa de Serviços e Desenvolvimento de Software. Další významnou společností, zaměřenou na elektronickou komunikaci převážně v obranném sektoru, je společnost Empresa de Investigação e Desenvolvimento de Eletrónica (EID). V odvětví virtuálního výcviku a vývoji systému pro simulaci podpory a údržby v leteckém a obranném sektoru je špičkou v Portugalsku společnost EMPORDEF – Tecnologias de Informação (ETI). (idD Portugal Defence, 2020a)

Dle Nezávislého mezinárodního institutu zabývající se zbrojením jednotlivých zemí, exportovalo Portugalsko od roku 1999 do roku 2021 položky o celkové výši 461 milionů SIPRI TIV. Import do Portugalska byl vyčíslen na celkové číslo 2 335 milionů SIPRI TIV. (SIPRI, 2021c)

Nutno říci, že portugalský obranný průmysl je zaměřený převážně na námořnictví. Tomu také odpovídá i velikost portugalských námořních sil. V posledních letech také nabírá na síle vývoj v odvětví kybernetických systémů, které jsou využívány v širokém spektru i u vojenských složek.

Výzbroj ozbrojených sil Portugalské republiky

Ozbrojené síly Portugalska jsou vyzbrojeny, co se týče střelných krátkých a dlouhých zbraní výrobky zahraniční produkce, primárně z Belgie a Německa. Po technické stránce jsou portugalské síly (vozidla, letadla a helikoptéry atd.) převážně z produkce Německa, Spojeného království a Spojených států amerických (které jsou největším dodavatelem Portugalské armády). Portugalská armáda je dělena na pozemní, vzdušné a námořní síly, pod které spadá také námořní pěchota.

Pozemní síly (13 700 příslušníků)

V rámci pozemních sil disponuje Portugalská armáda obrněnými transportéry v počtu 406 ks, které nicméně pocházejí většinou ještě z dob studené války. Z toho 239 ks obrněných transportů jsou různé varianty amerického transportu M113A1 a A2 a M577A2. Další 169 je složeno z vozidel dvou typů: 21 ks strašících transportů (V-150 a V-200) a 146 ks Pandur II, které zastupují novější bojové prostředky v rámci portugalské armády. V rámci tankových jednotek jsou portugalské tankisté vybaveny německými tanky Leopard 2A6 v počtu 37 ks. (The Military Balance, 2022, str. 137-138)

Dělostřelectvo je vybaveno kolem 322 ks děl nejrůznějších ráží a typů, a to převážně americkými systémy (M125A1, M109A1 a M114A1 atd.). Stáří některých systémů je v rozmezí 50-80 let, a tudíž je bojová hodnota některých systémů velmi diskutabilní. (The Military Balance, 2022, str. 137-138)

Protiletadlová obrana je zajišťována především systémy M48A3 Chaparral, které jsou ve výzbroji portugalských sil v počtu 19 ks. Dále jsou používány ruční raketometné systémy FIM-92 Stinger. (The Military Balance, 2022, str. 137-138)

Podle vojenského programu pro portugalské ozbrojené síly z roku 2020 jsou stanovené cíle do roku 2030 pro pozemní síly následovné: (idD Portugal Defence, 2020b)

- Pořízení taktického komunikačního a informačního systému;
- nákup komplexního systému ochrany vojáka;
- pořízení lehkého víceúčelového obrněného vozidla.

Dle dostupných dat je možné říci, že pokud se jedná o celkové množství pozemních sil, jsou čísla pro portugalské pozemní síly velmi pozitivní. Nicméně je potřeba také zmínit celkové stáří veškerých prostředků a systémů, které jsou ve většině případů ve službě již od 60. a 70. let 20. století (kromě tanků Leopard 2A6 a bojového kolového vozidla Pandur II).

Námořní síly (7 600 příslušníků včetně 950 příslušníků námořní pěchoty)

Portugalské námořní síly jsou tvořeny 5 ks válečných fregat, přičemž některé kusy byly odkoupeny od Nizozemského královského námořnictva. Dále námořnictvo disponuje 21 ks hlídkových a pobřežních bojových lodí a dalšími 10 ks podpůrných a logistiku zabezpečujících plavidel. Pro boj pod hladinou disponuje námořnictvo taky 2 ks ponorek třídy Tridente. Portugalské námořnictvo disponuje relativně robustním počtem plavidel ve srovnání s belgickým královským námořnictvem, které disponuje skoro polovičním počtem zavedených plavidel. (The Military Balance, 2022, str. 137-138)

Podle vojenského programu pro portugalské ozbrojené síly z roku 2020 jsou stanovené cíle do roku 2030 pro námořní síly následovné:

- Pořízení zásobovacího tankeru.
- Nákup oceánských hlídkových plavidel v počtu 6 ks.
- Nákup výsadkové lodi. (idD Portugal Defence, 2020b)

Vzdušné síly (5 900 příslušníků)

V rámci portugalského letectva disponují vzdušné síly 30 stíhacími letouny F-16. Ve výzbroji portugalského letectva jsou také stroje P3-C Orion v počtu 5 ks určené pro protiponorkový boj. Další stroje pro námořní průzkum jsou používány letouny C295M v počtu 7 ks. V rámci transportních úkolů jsou ve výzbroji objemnější americké letouny C-130 Hercules v počtu 5 ks a pro transport menšího objemu je využíváno 5 ks letadel C295M. Další letouny, kterými disponuje portugalské letectvo, využívá převážně pro tréninkové účely (16 ks představují lehké vrtulové letouny TB-30 Epsilon). (The Military Balance, 2022, str. 137-138)

Vrtulníkové letectvo je tvořeno převážně víceúčelovými vrtulníky AW-101 Merlin v počtu 12 ks a lehčím typem AW-119 Koala, který je k dispozici v počtu 5 ks. V rámci vrtulníkového letectva, slouží dalších 5 ks víceúčelových vrtulníků Lynx Mk 95 ve službách portugalského námořnictva. (The Military Balance, 2022, str. 137-138)

Vzdušné síly portugalské armády mají ve službě moderně vybavené stíhacími a transportními letouny a jsou například srovnatelné s belgickými vzdušnými silami. V rámci vrtulníkového letectva však zcela chybí vrtulníky s bojovými schopnostmi, které by mohly obstojně doplnit už tak velmi dobře vyzbrojené portugalské letectvo. (The Military Balance, 2022, str. 137-138)

Podle vojenského programu pro portugalské ozbrojené síly z roku 2020 jsou stanovené cíle do roku 2030 pro vzdušné síly následovné: (idD Portugal Defence, 2020b)

- Modernizovat stávající flotilu C-130,
- modernizovat stíhací letouny F-16,
- zajistit kompletní modernizaci pro prostředky EH-101, C295 a P-3 C,
- uskutečnit nákup středně velkého transportního letounu KC-390,
- nakoupit minimálně 5 ks evakuačních helikoptér.

Vojenský program portugalských ozbrojených sil do roku 2030

Podle vojenského programu vydaného v roce 2020 s úkoly do roku 2030 jsou stanoveny pro ozbrojené síly Portugalska následovné:

- Snížení a redukce ozbrojených sil a následná reorganizace.

- Rozdělení sil a na síly okamžité reakce, stálé obrany a modulární síly.
- Podpora vybudování sil rychlé reakce a námořního dohledu pro teritoriální obranu a také pro mnohonárodnostní operace.
- Do roku 2024 přispívat do obranného rozpočtu alespoň 1,66 % vůči HDP s následným navyšováním do roku 2030. Dosáhnutí hodnoty 2 % HDP by mělo být naplněno již v roce 2027. (idD Portugal Defence, 2020b)

Modernizační projekty portugalských ozbrojených sil

Portugalské ozbrojené síly, jako každá jiná armáda, potřebují své jednotky a schopnosti udržet konkurenceschopné, tudíž je zde potřeba uskutečňovat modernizační akvizice. Mezi nejvýznamnější modernizační projekty pro ozbrojené síly Portugalska patří následující:

- V roce 2018 byla uzavřena smlouva na dodávku 139 ks obrněných vozidel VAMTAC ST5 4x4 s dodáním první části v roce 2020. (NSPA – NATO, 2019)
- Rok 2019 byl klíčový pro rozvoj nákladního letectva, kdy byla uzavřena smlouva na dodávku 5 ks brazilských letounů KC-390 s dodáním v letech 2023-2027. (Fiorenza, 2019)
- V roce 2017 byla sjednána smlouva na celkem 8 ks systémů sestávajících z raketometů, munice, obrněných taktických vozidel 4×4, respektive vysoce mobilních nákladních vozidel 6×6 s pancéřovanou kabinou a 2 ks 3D lokálních výstražných radarů krátkého dosahu namontovaných na vozidle nebo přívěsu. (Barreira, 2021)

Nasazení ozbrojených sil Portugalska v zahraničních operacích/misích v letech 2020-2021

Příslušníci ozbrojených sil Portugalska se v letech 2020-2021 zúčastnili misí pod záštitou NATO, Evropské unie, Organizace spojených národů a jiných.

Operace NATO v roce 2020:

1. Afghánistán NATO – Operace Resolute Support – 188 příslušníků.

2. Severní moře NATO – SNMG – 1 ks FFGHM (Guided missile frigate with a hangar and surface).

V roce 2020 byly ozbrojené síly Portugalska ve dvou misích pod mandátem NATO, přičemž do těchto misí vyslaly 188 příslušníků a bojovou fregatu.

Operace Evropské unie v roce 2020:

1. Středoafriická republika – EUTM RCA – 45 příslušníků.
2. Mali – EUTM – 11 příslušníků.
3. Somálsko – EUTM – 4 příslušníci.

Operace Organizace spojených národů v roce 2020:

1. Středoafriická republika – MINUSCA – 186 příslušníků.
2. Mali – MINUSMA – 63 příslušníků + 1 letoun C295M.

Operace „jiné“ v roce 2020:

1. Irák – Operace Inherent Resolve – 34 příslušníků.

Ozbrojené síly Portugalska se za rok 2020 zapojily do osmi operací, do kterých vyslaly 533 příslušníků, jeden letoun C295M a jednu bojovou fregatu. Nejvíce se ozbrojené síly zapojily do operací pod mandátem Evropské unie.

Operace NATO v roce 2021:

1. Litva NATO – Baltic Air Policing – 150 příslušníků + 4 ks F16.
2. Severní moře NATO – SNMG – 1 ks FFGHM.

V roce 2021 se ozbrojené síly Portugalska zúčastnily dvou operací pod mandátem NATO, kam bylo vysláno celkem 150 příslušníků, jedna bojová fregata a 4 stíhací letouny F16.

Operace Evropské unie v roce 2021:

1. Středoafriická republika – EUTM RCA – 55 příslušníků.
2. Mali – EUTM – 11 příslušníků.
3. Somálsko – EUTM – 2 příslušníci.

4. Mosambik – EUTM – 120 příslušníků.

Operace Organizace spojených národů v roce 2021:

1. Středoafrická republika – MINUSCA – 189 příslušníků.

2. Mali – MINUSMA – 67 příslušníků + letoun C295M.

Operace „jiné“ v roce 2021:

1. Irák – Operace Inherent Resolve – 30 příslušníků.

2. Mali – Operace Barkhane – 2 příslušníci.

Ozbrojené síly Portugalska byly v roce 2021 součástí deseti operací, do kterých bylo zapojeno 626 příslušníků, bojová fregata a čtyři letouny F-16. Tak jako v roce 2020 byli příslušníci ozbrojených sil nejvíce zapojeni v misích pod mandátem Evropské unie.

5.4 Ozbrojené síly Maďarské republiky

Maďarská republika s 9,73 miliony obyvatel disponuje 34 200 příslušníky ozbrojených Maďarska. Z toho lze vyvodit, že 0,4 % obyvatel slouží v ozbrojených silách. Maďarsko hospodaří s celkovým HDP ve výši 181 mld. USD, kdy údaj na jednoho obyvatele vychází okolo 18 528 USD. Příslušník maďarských ozbrojených sil může v průměru za svoji službu vydělat měsíčně 1 738 USD. (Salary Explorer, 2022)

Oproti výše zkoumaným aktérům disponuje Maďarsko nejslabším obranným průmyslem a lze říci, že tamější obranný průmysl a jeho produkty jsou na světových trzích spíše málo viditelné.

Maďarský bezpečnostní a obranný průmysl

Maďarský obranný průmysl je zaměřen spíše na nejrůznější elektronické systémy, radiokomunikační systémy a systémy pro monitorování nejrůznějšího účelu (společnosti GAMMA Technical Corporation, Carinex a MoD Arzenál Electromechanical atd.).

V odvětví zaměřeném na pozemní síly je významná společnost HM CURRYS Combat Vehicle Technique, která se zabývá údržbami vojenské vybavení a také vývojem a zaváděním

nového vybavení. Dalším významným aktérem, který se zabývá produkty pro pozemní síly je společnost Rába Vehicle Manufacturing and Trading, která se zabývá montáží terénních nákladních vozidel a vývojem podvozků.

V odvětví výroby nábojů všech ráží do krátkých a dlouhých střelných zbraní je v Maďarsku významná společnost RUAG Ammotec Magyaroszági. V odvětví vývoje a výroby odstřelovacích pušek těžkého typu je pak silným aktérem firma Sero International.

Součástí maďarského obranného průmyslu zaměřující se na letecké výrobky je společnost Magnus Aircraft, která vyrábí dvoumístné jednomotorové letouny převážně pro průzkumné úkoly.

Dle Nezávislého institutu zabývající se zbrojením jednotlivých zemí exportovalo Maďarsko od roku 1999 do roku 2021 v celkové výši 166 milionů SIPRI TIV. Import do Maďarska byl vyčíslen na celkem 813 milionů SIPRI TIV. (SIPRI, 2021d)

Maďarský obranný průmysl a společnosti do něho spadající, jsou především zaměřeny na zásobení maďarských ozbrojených sil, kdy export vlastních produktů do zahraničí ve větší míře neprobíhá.

Výzbroj ozbrojených sil Maďarské republiky

Ozbrojené síly Maďarska jsou vyzbrojeny zbraněmi jak krátkého a dlouho typu, zbraněmi české produkce (především zbraněmi od společnosti Česká zbrojovka). Maďarské ozbrojené síly jsou rozděleny na pozemní síly (včetně říčních jednotek) a vzdušné síly.

Pozemní síly (11,900 příslušníků včetně říčních jednotek)

Páteří pozemních sil jsou sovětská bojová vozidla pěchoty BTR-80A/AM v počtu 120 ks. Pro transport pěchoty je využíváno 260 ks transportérů BTR-80 (oproti verzi A/AM disponuje slabším kanonem) a 22 ks obrněných vozidel (turecký Ejder Yalcin 4×4 a americký MaxxPro). Pozemní síly se mohou také spoléhat na 48 tanků. Převážnou část z nich tvoří sovětské tanky T-72M1 a 4 ks tanků Leopard 2A4HU (tanky Leopard slouží k přeškolení posádek na v budoucnu zařazený typ tanků Leopard 2A7+). (The Military Balance, 2022, str. 115-116)

Maďarské dělostřelectvo používá tažné houfnice D-20 v počtu 31 ks a nespécifikovaný počet minometů ráže 82 mm. (The Military Balance, 2022, str. 115-116)

V rámci plnění úkolů na říčních tocích operují říční jednotky pěti plavidly (říční minolovky a říční hlídková plavidla). (The Military Balance, 2022, str. 115-116)

Podle vojenského programu rozvoje maďarských ozbrojených sil Zrínyi 2026 jsou stanovené cíle do roku 2026 pro pozemní síly následovné (Padányi, 2018):

- Rozvoj obrněných sil dělostřelectva a ženijních jednotek.
- Při reorganizaci a vytvoření brigády se rozroste počet o jednu třetinu současného stavu a nepřesáhne 1500 osob.
- Pořízení nových vozidel.
- Zlepšení operačního vybavení pro příslušníky ozbrojených sil.
- Modernizace auto parku.

Pozemní síly jsou až na několik desítek obrněných vozidel vybaveny sovětskou technikou, která neprošla žádnými modernizačními procesy. Dělostřelectvo ozbrojených sil je vybaveno také velmi zastaralou technikou, která je pro moderní válčení zřejmě neefektivní. Nutno dodat, že veškerá tato vozidla a systémy jsou postupně nahrazována, viz níže.

Vzdušné síly (5 750 příslušníků)

Maďarské letectvo je stejně jako letectvo České republiky, vybaveno nadzvukovými stíhacími letouny švédské proveniencí 14 ks JAS-Gripen. Transportní vojenské letouny v maďarském letectvu chybí – disponuje jen civilními Airbusey, které jsou pro přepravu vojenského materiálu nevhodné. V rámci letectva jsou pro tréninkové účely využívána letadla českého původu ZLIN Z-143 a Z-242 v počtu 8 ks. (The Military Balance, 2022, str. 115-116)

Vrtulníkové letectvo disponuje 8 ks útočných vrtulníků Mi-24 ve verzi V/P. Maďarské ozbrojené síly mají také k dispozici 20 ks víceúčelových vrtulníků A-145M a 5 ks Mi-17. Pro transport vojenského materiálu jsou využívány vrtulníky 3 ks Mi-8 a lehčí verze vrtulníků AS350 v počtu 2 ks. (The Military Balance, 2022, str. 115-116)

Protivzdušná obrana je zajišťována sovětskými systémy 2K12 Kub v počtu 16 ks.

Podle vojenského programu rozvoje ozbrojených sil Zrínyi 2026 jsou stanovené cíle do roku 2026 pro vzdušné síly následovné:

- Obměna letounů An-26 a Jak-52.
- Modernizace vrtulníků Mi-24 tak, aby mohly sloužit až do roku 2025.
- Posílení schopnosti protivzdušné obrany. (Padányi, 2018)

Program rozvoje maďarských ozbrojených sil Zrínyi 2026

Vojenské cíle strategického programu Zrínyi 2026 jsou následovné:

- Dosáhnout vysoké vycvičenosti a připravenosti příslušníků ozbrojených sil;
- vytvoření tří pozemních brigád různého typu (těžká, střední a speciální lehkou brigádu);
- zajištění úspěšného plnění úkolů vzdušných sil a rozvíjet tři letecké základny a kapacity pro vzdušnou obranu a kontrolu vzdušného prostoru;
- vytvoření silného zdravotního a logistického zázemí, resp. podpory;
- vynakládat 2 % HDP na obranu v roce 2024;
- investovat 20 % celkového obranného rozpočtu do modernizace a pořízování nového vybavení;
- zvýšení počtu příslušníků ozbrojených sil Maďarska na 38 000. (HM Zrínyi, 2021)

Modernizační projekty ozbrojených sil Maďarska

Ozbrojené síly Maďarska uskutečňují řadu významných modernizačních projektů napříč armádou, které jsou následovné:

- V roce 2018 se uskutečnila největší objednávka pro maďarské ozbrojené síly na koupi 44 ks tanků Leopard 2 v nejnovější verzi A7+ a 24 ks samohybných houfnic PzH 2000 s prvními dodávkami v roce 2023. (Licskay, 2020)
- Další velká akvizice byla uzavřena v roce 2018 na 218 ks bojových vozidel pěchoty Lynx od společnosti Rheinmetall s dodáním do roku 2023. (edrmagazine.eu, 2020)

- V roce 2018 bylo objednáno 16 ks helikoptér od Airbusu H225M s dodáním do roku 2025. (Scramble, 2021)
- V roce 2020 byla podepsána smlouva na 2 ks nákladních letounů (1 ks z dodaných letounů bude sloužit jako letecký tanker) KC-390 od brazilského výrobce Embraer s dodávkou v letech 2024-25. (Donald, 2020)
- Pro potřeby protivzdušné obrany udělalo Maďarsko zásadní krok v roce 2020, kdy podepsalo dodání protivzdušného systému NASAMS s převzetím v roce 2023. (MAFRA, 2020)
- Také v roce 2018 byla sjednána smlouva na turecká obrněná vozidla Gidran, která by měla dorazit v roce 2022. (Turkuvaz Haberleşme, 2022)

Nasazení ozbrojených sil Maďarska v zahraničních operacích/misích v letech 2020-2021

Příslušníci ozbrojených sil Maďarska se v letech 2020-2021 zúčastnili misí pod záštitou NATO, Evropské unie, Organizace spojených národů a jiných.

Operace NATO v roce 2020:

1. Afghánistán NATO – Operace Resolute Support – 89 příslušníků.
2. Srbsko NATO – KFOR – 397 příslušníků.

V roce 2020 se 486 příslušníků ozbrojených sil Maďarska zapojilo do dvou operací pod mandátem NATO.

Operace Evropské unie v roce 2020:

1. Bosna a Hercegovina – Operace Althea – 47 příslušníků.
2. Mali – EUTM – 20 příslušníků.

Operace Organizace spojených národů v roce 2020:

1. Kypr – UNFICYP – 14 příslušníků.
2. Libanon – UNIFIL – 4 příslušníci.
3. Západní Sahara – MINURSO – 5 příslušníků.

Operace „jiné“ v roce 2020:

1. Irák – Operace Inherent Resolve – 170 příslušníků.

Za celý rok 2020 se zapojili příslušníci ozbrojených sil Maďarska do 8 operací, kam bylo vysláno na 746 příslušníků.

Operace NATO v roce 2021:

1. Irák – Operace NATO Irácká mise – 19 příslušníků.
2. Srbsko NATO – KFOR – 472 příslušníků.

V roce 2021 se 491 příslušníků ozbrojených sil zapojilo do dvou operací pod mandátem NATO.

Operace Evropské unie v roce 2021:

1. Bosna a Hercegovina – Operace Althea – 174 příslušníků.
2. Mali – EUTM – 20 příslušníků.

Operace Organizace spojených národů v roce 2021:

1. Kypr – UNFICYP – 12 příslušníků.
2. Libanon – UNIFIL – 16 příslušníků.
3. Západní Sahara – MINURSO – 6 příslušníků.

Operace „jiné“ v roce 2021:

1. Irák – Operace Inherent Resolve – 138 příslušníků.

V roce 2021 se 857 příslušníků ozbrojených sil zapojilo do 8 zahraničních operací.

5.5 Multikriteriální vyhodnocení získaných dat

V rámci cíle diplomové práce a na to navázaného výzkumu bylo nutné vybrat vhodný model, který by alespoň částečně pomohl určit autorem stanovený cíl. Cílem tohoto výzkumu bylo porovnat podobně velké země, které jsou současně také členy Severoatlantické aliance vůči České republice a akceschopnost ozbrojených sil a jejich angažovanost v rámci Aliance.

Pro úsporu textu v tabulce byly zkoumané země značeny zkratky ČR: Česká republika, B: Belgie, P: Portugalsko a M: Maďarsko. Pro účely zkoumání bylo vybráno na 13 hodnotících kritérií, která byla vybrána tak, aby co nejlépe napomohla určit stanovené cíle této diplomové práce. V rámci důležitosti byla ke každému kritériu přidělena váha v procentech (hodnota váhy byla určena na základě subjektivního zvážení autora a celkový součet vah se musí rovnat 100 %).

Následně byla vybrána vhodná metoda výpočtu u některých kritérií, zde bylo potřeba stanovit metodu maximalizační a minimalizační. Další sloupec v tabulce, který v rámci úspory místa zůstal skryt, je sloupec optimum. Optimum bylo stanoveno jen u dvou kritérií „*Výdaje na nové technologie v rámci rozpočtu*“, kdy optimum je stanoveno na základě doporučení přímo Severoatlantickou aliancí vynakládat 20 % svého obranného rozpočtu na modernizaci a pořízování nového vybavení. Dále pak u kritéria „*Výdaje na obranu vůči HDP (%)*“, kde bylo dáno optimum 2 %, které určuje jeden ze základních závazků vůči Alianci. Je to také ukazatel každé země a jejího přístupu k obraně vlastní země a partnerských zemí.

Autorem zvoleného určující kritéria lze rozdělit do kritérií orientačních a stěžejních pro relevanci celého výzkumu. Za orientační kritéria lze označit v tabulce „*Počet obyvatel (mil)*“ a „*Délka hranice v (km)*“, které mají sloužit jen k porovnání velikosti zkoumaných zemí. Proto obě tato kritéria disponují nejmenší přidělenou váhou.

Autor zvolil pro výzkum této práce tato stěžejní kritéria a přidělil váhu:

1. Celkové HDP v (mld. USD) – Váha 10 %
2. Výdaje na obranu (mld. USD) – Váha 15 %
3. Průměrné výdaje na jednoho vojáka měsíčně v USD – Váha 5 %
4. Power Index NATO – Váha 10 %
5. Výdaje na obranu vůči HDP – Váha 10 %
6. Import trend-indicator value – Váha 8 %
7. Export trend-indicator value – Váha 8 %
8. Počet ozbrojených sil – Váha 9 %
9. Počet vojenských operací NATO od roku 2020-2021 – Váha 6 %
10. Pořadí dle výdajů na vojenské vybavení v % rámci obranného rozpočtu – Váha 10 %
11. Počet celkových vojenských operací 2020-2021 – Váha 5 %

Kritéria	Váha	ČR	B	P	M	ČR	B	P	M
Počet obyvatel (mil)	2,00 %	10,7	11,78	10,2	9,73	90,83 %	100,00 %	86,59 %	82,60 %
Celkové HDP v (mld. USD)	10,00 %	277	582	252	181	47,59 %	100,00 %	43,30 %	31,10 %
Délka hranice (km)	2,00 %	2 290	1 451,5	2 062	2 171	63,38 %	100,00 %	70,39 %	66,86 %
Výdaje na obranu (mil. USD) 2021	15,00 %	3,97	6,503	3,9	2,63	61,05 %	100,00 %	59,97 %	40,44 %
Průměrné výdaje na jednoho vojáka měsíčně v USD	5,00 %	2 250	5 700	2 315	1 740	63,38 %	100,00 %	70,39 %	66,86 %
Power Index NATO	10,00 %	0,6161	1,1451	0,7282	0,8633	100,00 %	53,80 %	84,61 %	71,37 %
Výdaje na obranu vůči HDP v (%) 2021	10,00 %	1,4	1,1	1,6	1,5	70,00 %	55,00 %	80,00 %	75,00 %
Import trend-indicator value (TIV) v milionech 1999-2021	8,00 %	1061	1361	2335	813	45,44 %	58,29 %	100,00 %	34,52 %
Export trend-indicator value (TIV) v milionech 1999-2021	8,00 %	1178	1304	461	166	90,34 %	100,00 %	35,35 %	12,73 %
Počet ozbrojených sil v (tis)	9,00 %	26,6	24,45	27,25	34,2	77,78 %	71,49 %	79,68 %	100,00 %
Počet vojenských operací NATO od roku 2020-2021	6,00 %	8	8	4	4	100,00 %	100,00 %	50,00 %	50,00 %
Výdaje na vojenské vybavení v % rámci rozpočtu	10,00 %	20,3	18	15,9	28,3	101,50 %	90,00 %	79,50 %	141,50 %
Počet celkových vojenských operací 2020-2021	5,00 %	27	21	18	16	100,00 %	77,78 %	66,67 %	59,26 %
Hodnotící číslo	x	x	x	x	x	749,8688	828,6637	672,3925	612,4346
Pořadí	x	x	x	x	x	2	1	3	4

Pořadí zkoumaných států dle celkového HDP

Belgie, Česká republika, Portugalsko a Maďarsko. Od HDP se odvíjejí ekonomické možnosti dané země a s tím související výdaje na své ozbrojené síly a jejich následné použití do operací/misí k plnění požadovaných úkolů.

Pořadí dle výdaje na obranu

Belgie, Česká republika, Portugalsko, Maďarsko. Ačkoliv je Belgie na prvním místě v rámci svých výdajů na obranu, neodpovídá to zcela možnostem a velikosti celkového HDP.

Pořadí dle průměrného výdaje na jednoho vojáka

Belgie, Česká republika, Portugalsko, Maďarsko. Tento údaj můžeme chápat také tak, kolik jsou dané vlády zkoumaných zemí vynaložit finančních prostředků za službu v ozbrojených silách. Daný údaj může také vypovídat o celkové strategii ozbrojených sil ve vztahu k celkové modernizaci, jelikož stěží mohou disponovat ozbrojené síly nejmodernějšími vojenskými prostředky s podfinancovaným personálem.

Pořadí dle Power indexu NATO

Česká republika, Portugalsko, Maďarsko, Belgie. Jedná se o souhrn všech ukazatelů v rámci počtu celkové techniky, příslušníků ozbrojených sil a celkové schopnosti daných armád.

Pořadí dle výdajů na obranu vůči HDP

Portugalsko, Maďarsko, Česká republika, Belgie. Klíčovým závazkem NATO je vynakládat na obranu alespoň 2 % HDP. Realita je v současnosti taková, že v průměru členské státy Aliance vynakládají na svoji obranu jen kolem 1,6 %. (The Military Balance, 2022, str. 73) Tento alianční závazek neplní v současnosti žádná země, která byla v rámci této práce zkoumána.

Pořadí dle importu vojenského materiálu od roku 1999-2021

Portugalsko, Belgie, Česká republika, Maďarsko. Tento bod by měl sloužit jako ukazatel, jak moc státy dovážejí vojenský materiál, tudíž jak moc vyzbrojují/modernizují své ozbrojené síly.

Pořadí dle exportu vojenského materiálu od roku 1999-2021

Belgie, Česká republika, Portugalsko, Maďarsko. Toto kritérium slouží k tomu, jak moc zkoumaná země disponuje zbrojením průmyslu.

Pořadí dle počtu ozbrojených sil

Maďarsko, Portugalsko, Česká republika, Belgie. Tento ukazatel zkoumá, jestli zkoumané země mají dostatečně velké armády, aby mohly plnit úkoly stanové Aliancí (kolektivní obranu a přispívat do operací NATO).

Pořadí dle počtu vojenských operací NATO v letech 2020-2021

Belgie, Česká republika, Portugalsko, Maďarsko. Toto kritérium má ukázat ochotu přispívat do misí pod mandátem NATO. Ze zkoumaných zemí se dělí o první a druhé místo Česká republika s Belgií a zbylé dvě Maďarsko a Portugalsko.

Pořadí dle výdajů na vojenské vybavení v % rámci obranného rozpočtu

Maďarsko, Česká republika, Belgie, Portugalsko. Severoatlantická aliance požaduje vydávat na vojenské vybavení minimálně 20 % obranných výdajů v rámci armád. Ze zkoumaných zemí splňují toto optimum jen Maďarsko a Česká republika.

Pořadí dle počtu celkových vojenských operací v letech 2020-2021

Česká republika, Belgie, Portugalsko, Maďarsko. Toto kritérium hodnotí schopnost ozbrojených sil zkoumaných zemí přispívat do mírových misí angažovat se na bezpečnostní stabilizaci a rovnováze ve světě.

6 Hodnocení

Před shrnujícím hodnocením je nutné zdůraznit, že hodnoty srovnaných dat jsou sbírány z několika zdrojů a k nim jsou autorem přidány jednotlivé váhy, tudíž výsledek tohoto zkoumání je závislý na tom, jaké kritérium je pro autora nejvíce relevantní.

1. Belgie se umístila v rámci tohoto zkoumání na prvním místě. Je potřeba zmínit, že se jedná o převážně nevojenská kritéria, která spíše ukazují sílu ekonomiky dané země, která je však velmi podstatná pro vývoj ozbrojených sil dané země. Velký přínos pro Alianci představuje belgický obranný průmysl, který se právem řadí k nejlepším v celé Evropě, tudíž jeho přínos je enormní. Všechny zkoumané země disponují větším či menším množstvím zbraní z belgické produkce. V rámci své ekonomické síly má také daleko větší možnosti v rámci svého modernizačního potenciálu a rozvoje ozbrojených sil celkově. Zde lze spatřit rozdíl oproti ostatním zkoumaným zemím. Přestože Belgie disponuje větší ekonomickou silou a tím je schopna více investovat do vyplácení finančních prostředků na jednoho vojáka, tak belgické ozbrojené síly ubývají na své velikosti. V souvislosti s úbytkem svých ozbrojených sil lze přesto spatřit i velmi ambiciózní modernizační projekty, které belgické síly uzavřely. Zde je oproti zkoumaným zemím spatřit kontrast ve srovnání s výdaji na obranu vůči HDP, kdy stanovenou minimální hranici 2 % Belgie zdaleka nedodrží – a v posledních letech zde nejsou ani velké tendence se k této hranici přiblížit. V důsledku aktuální bezpečnostní situace můžeme doufat (nejen u Belgie, ale i u zbytku zkoumaných zemí) v přehodnocení jejich postojů na obranné výdaje.

V rámci svého příspěvku do NATO misí/operací se i přes svoji velikost ozbrojených sil angažuje velmi úctyhodně. V rámci vysílání a působení v operacích a misích nejrůznějšího charakteru, plní příslušníci belgických ozbrojených sil úkoly nejrůznějšího určení. Z rozsahu operací lze vyvodit vysokou úroveň a zkušenost těchto ozbrojených sil.

Belgie má potenciál, díky svému ekonomickému potenciálu a angažovanosti do misí pod mandátem NATO, patřit k silným aliančním armádám – ale z nejrůznějších důvodů se touto cestou zatím nevydává.

2. Druhé místo připadlo České republice, která má ekonomické ukazatele více srovnatelné se zbylými zkoumanými zeměmi. V rámci svého obranného průmyslu lze říci, že po letech stagnace a nejistého působení na světových trzích se český obranný průmysl pomalu vrací zpátky na evropské a světové trhy. V rámci ozbrojených sil disponuje stále neuspokojivým počtem příslušníků, který se však v posledních letech zvyšuje a nezažívá

tedy stagnaci jako v případě Belgie. Česká republika také nesplňuje stanovený požadavek vydávat alespoň 2 % na obranu. Oproti Belgii jsou zde ale relativně silné politické tlaky na zvyšování obranných výdajů, tudíž lze v budoucnu předpokládat naplnění aliančního požadavku NATO. V rámci své modernizace Česká republika v řadě míst udělala významné kroky, ale k plně moderní výzbroji, převážně na poli pozemních sil, jsou zde vážné nedostatky. Ačkoliv AČR disponuje relativně silným vojskem (v porovnání s ostatními státy stejné velikosti), má potenciál být významným členem v celé Severoatlantické alianci, nebýt vleklých modernizačních projektů, které ubírají AČR na akceschopnosti a funkčnosti – a tím možným znemožněním ambicí v angažovanosti v celém svazku NATO.

V rámci svého působení v Alianci lze český příspěvek brát jako velmi úctyhodný, kdy přes své vnitřní problémy především se zastarávající technikou, se tato země angažuje v několika operacích/misích pod mandátem NATO. V celkovém působení v misích a operacích a jejich množstvím je Česká republika na prvním místě tohoto výzkumu. Tudíž lze brát tento výsledek jako potvrzení velké úrovně příslušníků AČR, kteří jsou schopni plnit řadu úkolů různě po světě.

Byť je Česká republika velmi angažovaným členem Aliance, brzdí jí léta podfinancování a vleknoucí modernizační projekty. ČR má silný potenciál (už jen díky svým zkušeným příslušníkům AČR) a za předpokladu odbourání zmíněných negativních aspektů, může mít v budoucnu silnou a středně velkou moderní armádu.

3. Portugalsko skončilo na třetím místě, nakolik je to země svými jak ekonomickými, tak vojenskými parametry nejvíce podobná České republice. Portugalsko oproti České republice a Belgii nedisponuje tak silným obranným průmyslem, který by mohl hrát ve světě nějakou významnější roli. Celkový obranný průmysl je orientovaný převážně na námořnictvo. Portugalsko se nejvíce ze zkoumaných zemí přibližuje ke stanovým 2 % výdajům na obranu. Ozbrojené síly Portugalska mají robustní armádu s relativně velkým námořnictvem. Další paralelu mezi ČR a Portugalskem představuje stav jejich pozemních sil, kdy povětšinou disponuje americkou technikou z 60. let dvacátého století. V rámci své modernizace a importu vojenského vybavení, většinu finančních prostředků absorbuje námořnictvo, kdy ostatní složky armády nezažívají takový modernizační boom. V rámci angažovanosti je Portugalsko oproti České republice na polovičním čísle, co se týče účasti v misích a operacích v rámci NATO – tudíž vzhledem k velikosti ozbrojených sil lze usuzovat, že má možný potenciál v možnosti navyšování účasti. Celkové množství

operací/misí ozbrojených sil je velmi dobré a portugalské ozbrojené síly disponují zkušenými příslušníky ozbrojených sil.

Ačkoliv je Portugalsko ze všech zkoumaných zemí této práce nejbliže v plnění aliančního závazku, mělo by v nadcházejících letech spíše orientovat své finanční prostředky na pozemní síly, kde je znatelná diference oproti např. vzdušným silám a námořnictvu.

4. Poslední místo obsadilo Maďarsko, které je, co se týká ekonomiky a obranného průmyslu, nejslabším aktérem. Navzdory těmto klíčovým kategoriím, které mají velký vliv také na vývoj ozbrojených sil dané země, disponuje Maďarsko na počet příslušníků největší armádou v rámci výzkumu. V rámci závazků Severoatlantické aliance na obranné výdaje, Maďarsko je na druhém místě – a každým rokem ochotně své výdaje zvyšuje. V rámci své výzbroje na tom Maďarsko není aktuálně nejlépe a je vybaveno až na letectvo spíše nemodernizovanou technikou. Tudíž aktuální bojová hodnota je u maďarských sil spíše nepovzbudivá. Tento aktuální stav bude nejspíše za několik let minulostí. V rámci svých modernizačních projektů uzavřela vláda několik významných zakázek, které by měly aktuální stav velmi pozvednout – tudíž v Maďarsku lze spatřit možnou inspiraci pro zkoumané země kdy, pokud je v dané zemi dostatečná politická vůle, může i ekonomicky slabší země efektivně modernizovat své ozbrojené síly. Pokud modernizační snahy budou pokračovat, může Maďarsko do několika let patřit mezi nejlépe vyzbrojené armády v Evropě.

V rámci angažovanosti do operací/misí pod mandátem NATO dosahuje Maďarsko stejného počtu jako Portugalsko. V tomto ohledu lze, stejně jako u Portugalska, vidět možné rezervy. V celkovém působení v operacích/ misích Maďarsko je nejméně angažovaným státem v rámci toho výzkumu.

Ačkoliv je Maďarsko aktuálně na posledním místě, tak její činnosti, které mají za cíl podporovat budování jak obranného průmyslu, tak ozbrojených sil v posledních letech nabírají jasné obrysy. Tudíž v rámci budoucího výzkumu může být výsledek pro Maďarsko daleko příznivější.

7 Dotazníkové šetření

V návaznosti na složitost této diplomové práce, byli osloveni experti, kteří mohou fundovaně odpovědět autorem stanové otázky. Odborníci byli vybíráni především z resortů Ministerstva obrany ČR, kdy byli osloveni elektronickou formou s devíti otevřenými otázkami.

Celkem bylo osloveno 15 expertů, kdy 7 z nich je ze sekce vyzbrojování a akvizic MO, 3 ze průmyslové spolupráce MO, 2 z rozvoje sil, 1 ze speciálních sil MO a 2 z plánování schopností MO, kteří zůstali z osobních důvodů v anonymitě. Cílem tohoto dotazníkového šetření je zjistit názory na témata, která byla již zkoumána autorem a mohou některé jeho úvahy potvrdit či vyvrátit.

Na základě potřeby výzkumu byly expertům rozesílány následující otázky (viz níže):

- 1. Jak hodnotíte pozici České republiky z hlediska rozpočtu na obranu a jeho perspektiv? Je toto financování dostatečné? Jak se bude zřejmě vyvíjet v nejbližší době?*
- 2. Jak hodnotíte pozici Armády České republiky z hlediska lidské síly a techniky (absolutně, nebo ve srovnání s obdobně lidnatými zeměmi)?*
- 3. Jak hodnotíte pozici České republiky z hlediska zapojení do aliančních a jiných zahraničních misí?*
- 4. Jak hodnotíte pozici České republiky z hlediska obranného průmyslu a dodávek do aliančního systému? V čem vidíte největší potenciál pro zlepšení?*
- 5. Kde vidíte největší slabinu ozbrojených sil České republiky – a na co se případně v budoucnu zaměřit? Jedná se o politickou, finanční, personální či jinou oblast? Který aspekt byste řešili prioritně, proč a případně jak?*
- 6. Je dle vás stále v 21. století obranný průmysl České republiky konkurenceschopný?*
- 7. Vidíte v kontextu současné situace možnost, že pravidla mezinárodní hospodářské soutěže ustoupí do pozadí a Česká republika začne budovat robustní „národní základnu obranného průmyslu“?*
- 8. Jaká vidíte pozitiva a negativa fungování České republiky v rámci Severoatlantické aliance, ve srovnání s možností „neutrálního“ nebo „neangažovaného státu“?*

9. *Je dle vás, některý z členů Severoatlantické aliance (případně jiná země světa) v přístupu ke svým ozbrojeným silám a obrannému průmyslu pro Českou republiku výslovně inspirativní? V jakém ohledu? Co podle Vás možnou inspiraci v prostředí České republiky limituje?*

7.1 Vyhodnocení dotazníkové šetření

Na základě získaných odpovědí od 15 respondentů byly autorem shrnuty odpovědi na jednotlivé otázky následovně:

1. Na této otázce byl všemi 15 experty shledán aktuální obranný rozpočet jako nedostatečný, přičemž bylo experty poukazováno na dlouhodobé podfinancování, kterému bylo Ministerstvo obrany v minulých letech vystavováno. Vzhledem k aktuální bezpečnostní situaci na Ukrajině, většina expertů vidí v tomto ohledu pozitivum pro větší ambice vrcholných představitelů ke zvyšování obranného rozpočtu a k tendenci v jeho navýšení, alespoň na požadovanou alianční hranici 2 % vůči HDP.
2. Zde 9 expertů vyjádřilo k pozitivnímu hodnocení s ohledem na dobře vycvičený personál AČR a dobré jméno příslušníků AČR ve světě (především díky působení v misích a operacích). Ve srovnání s jinými podobně lidnatými zeměmi je zde názor, že země představuje spíše lepší průměr, a to opět především díky velmi dobrému výcviku příslušníků AČR. Celkem 2 experti vyjádřili kritiku s ohledem na malé počty příslušníků AČR. V druhé části otázky, zaměřené na techniku, byla 11 experty kritizována celková závislost na technice z Ruské federace a s tím spojená nedostatečná rychlost nahrazování staré techniky.
3. Celkem 12 oslovených expertů hodnotí zapojení AČR do misí a operací velmi pozitivně, jelikož jsou plněny různé typy úkolů, které mají vliv na dnešní podobu armády, která se za relativně krátkou dobu transformovala do armády „západního“ typu. Navzdory většinovému pozitivnímu hodnocení, lze zde ocitovat také názor, který poukazuje, že přílišná angažovanost do různých typů misí a operací může být pro AČR spíše kontraproduktivní. *„Příprava na vyslání do mise, samotné nasazení a následné „zotavení“ po návratu výrazně zatěžuje jednotky a do jisté míry v tomto období omezuje vlastní výcvik jednotek. V situaci že u daného druhu vojska existuje více nasaditelných jednotek se stejným zaměřením a úkolem, toto asi není problém. Pokud však AČR disponuje jedinou jednotkou s jedinečnými schopnostmi, dlouhodobé udržení v rotacích je v podstatě*

nemožné.“ Další z expertů, například vidí problém v přílišném odklonu od armády „standartního typu“, kdy jsme armádu budovali spíše pro potřeby vysílání do misí a operací, a kdy tyto kroky mohou být v kontrastu s dnešní situací brány jako chybné.

4. Tato otázka rozdělila dotazované experty na dva názorové proudy s převahou spíše k méně optimistickému názoru (7 expertů). Na jednu stranu je zde zmiňováno stále dobré jméno českých podniků (např. Tatra a Česká zbrojovka). Druhá strana názoru naráží na slabou podporu na úrovni vlády (3 experti). Český obranný průmysl je dle názorů ve složitějších systémech spíše subdodavatelský a na odvážnější projekty, zde chybí finanční zdroje, lidské zdroje a podpora, a bez těchto bodů nemůže český obranný průmysl v Evropě výrazněji konkurovat. Optimisticky vidí český obranný průmysl jen 5 expertů, přičemž je konstatováno, že z pohledu dodávek do Aliance, je zdejší obranný průmysl spíše v začátcích.
5. Celkem 10 expertů zmínilo jako velkou slabinu dlouholetou podfinancovanost. Jako citelný problém AČR, který byl zmíněn 7 experty, je problém s rekrutováním nových příslušníků, který vede k podstavu AČR. Často zmíněnou slabinou, které zaznívala, je malá vůle prosazovat velké modernizační projekty a brát za tyto projekty odpovědnost (tento názor uvedlo 9 expertů).
6. Zde experti odpovídali dost podobně jako u otázky č. 4, kdy Česká republika může konkurovat jen v některých oblastech, převážně lehké zbraně a přepravní technika.
7. Experti zde většinou odpověděli v malou pravděpodobnost, v ustoupení mezinárodní soutěže a budování robustnosti ryze českého obranného průmyslu (11 expertů), kdy bylo zmiňováno nemožnost pokrytí veškerých schopností. Několik oslovených expertů i přes malou víru v tento obrat, alespoň doufá ve změnu vzhledem k aktuální bezpečnostní situaci na Ukrajině (v tento obrat doufají 3 experti).
8. Především jsou zde vyzdvihována pozitiva, která převládají nad negativy. Experti vidí pozitiva především v kolektivní obraně, ale také ve sdílení informací a technologií, ke kterým bychom neměli jako nealianční země přístup. Neutralita dle expertů by pro ČR byla spíše nevýhodná a bezpečnostně riziková viz názor od jednoho z expertů: *„Samotný koncept neutrality je založen na faktu, že pro nikoho z potenciálních protivníků nemáme žádnou hodnotu, což u geografické polohy ČR není pravda, nebo že máme něco tak významného a hodnotného, že se všem protivníkům vyplatí spíše ctít deklarovanou neutralitu. Negativem takového přístupu je však jisté omezení prosazovat vlastní zájmy*

navenek. Neutralita a neangažovanost je koncept fungující jen do té doby, dokud jej ctí ostatní. Samotná self-declaration asi nestačí, spousta dětí ve školním věku je zbita starším a silnějším, i když si jej nikdy nevyšímalí. Neutralita však nemusí být nejlevnější, to se také musí brát v úvahu. I neutrální země jako Švýcarsko, Rakousko či Švédsko značně investují do svých armád a neustále budují a rozvíjejí jejich schopnosti. Často také směrem k případné možnosti interoperability s NATO.“

9. Zde byly nejvíce zmiňovány dvě země, kdy jedna je členem NATO a to Polsko (10 expertů) a nečlenská země Izrael (5 expertů). Zde byl oceňován především v přístupu, jak celkové podpory vrcholných představitelů až s jakou efektivitou zmíněné státy modernizují své armády i na úkor jiným odvětvím. V případě limitace České republiky jsou často zmíněné legislativní překážky převážně, které brání k rychlým akvizicím. Další překážkou vidí již často zmíněný finanční aspekt, který oproti Polsku a Izraeli velmi zaostává v přístupu a ochotou vynakládat dostatečně velké finanční prostředky.

Viz citace dalšího experta na toho téma: „Mezi velmi inspirativní bych rozhodně zařadil Izrael. Inspirací by nám měl být nejen přístupem k financování, ale i politicky korektním přístupem k ozbrojeným silám. Historicky od svého vzniku Izrael neustále musí bojovat o své přežití, to dává úplně jinou váhu politického i všeobecného vnímání ozbrojených sil a přístupu k bezpečnosti země. Země ze všech stran obklopená potenciálními protivníky ani jinou možnost nemá. V prostředí ČR nás oproti Izraeli doposud (posledních 30let) omezoval fakt, že nebyl viditelný přímý a blízký protivník/nepřítel, který by přímo ohrožoval naši suverenitu. Tento falešný pocit bezpečí byl jedním z důvodů přístupu ČR k zabezpečení vlastní bezpečnosti“.

Závěr

Cílem práce bylo analyzovat na základě získaných dat pozici České republiky se státy velikostně podobnými, které jsou současně také členy Severoatlantické aliance a zároveň zjistit názory expertů pracujících na Ministerstvu obrany ČR k tématům, která jsou spjatá s výzkumem této práce.

V teoretické části autor popsal celkovou historii NATO, její struktury a schopnost reagovat na nově vznikající hrozby. Veškeré body jsou spjaté s Českou republikou, tudíž je kladen důraz na zapojení a celkovou působnost ČR v tomto svazku. V rámci teoretické části byla popsána, z pohledu historie a současnosti, angažovanost v misích/operacích Armády České republiky.

Praktická část byla složena z komparace na základě multikriteriálního vyhodnocení získaných dat a cíleného dotazníkového šetření, zaměřeného na experty z prostředí Ministerstva obrany ČR.

Komparace jednotlivých států byla provedena po získání dat multikriteriálním modelem, který pomohl stanovit pořadí jednotlivých zemí z pohledu hrubých dat.

Dotazování expertů se celkově shodli na nutnosti investovat do vlastních ozbrojených sil, které jsou léta „decimovány“ přísunem nedostatečných finančních prostředků. Ačkoliv AČR disponuje velmi dobrou úrovní vycvičenosti vlastního personálu, chybí zde především podpora a snaha na vyšších patrech vlády, která by měla silněji a sebevědoměji prosazovat modernizační snahy. Finanční problém je zde nejčastěji zmiňován, a právě ten AČR citelně omezuje efektivně rozvíjet vlastní schopnosti a být více vidět u svých spojenců NATO.

Jak ukazuje analýza, Česká republika se umístila na „stříbrném místě“, hned za Belgickým královstvím, kdy v rámci svého působení v misích po celém světě ČR zaujmula nejlepší místo ze všech zkoumaných zemí. Tento fakt přidává České republice na kreditu jak u svých spoluobčanů, tak u spojenců. Tento krok v angažovanosti potvrdili ve větší míře všichni experti, kteří na téma zahraničních operací odpovídali.

Obranný průmysl České republiky také skončil velmi dobře uspokojivě, pokud vnímáme, v jakých podmínkách musel nově vznikat. Druhou pozici lze brát, za velmi úspěšným obranným průmyslem Belgie, jako malý zázrak. Tento bod byl experty také okomentován veskrze pozitivně, avšak je zde opět zapotřebí více zapojit vrcholné představitele země, kteří by měli svou politickou mocí více prosazovat a podporovat tuzemský obranný průmysl.

Výstupy z tohoto výzkumu je třeba vnímat s určitou rezervou, jelikož výsledky, které jsou pro vyhodnocení klíčové, jsou ovlivněny stanovenými váhami u jednotlivých zkoumaných kritérií, které jsou převážně na individuálním přiřazení.

Výsledkem je druhé místo pro Českou republiku ze čtyř zkoumaných zemí a tento výsledek vyvrací hypotézy, které jsou často zmiňovány o „černém pasažérovi Aliance“. Jak lze z výzkumu spatřit, Česká republika je velmi platným členem, který samozřejmě vykazuje určité nedostatky (nenaplnění 2 % výdajů na obranu) – avšak tento alianční požadavek neplní žádná ze zkoumaných zemí. Česká republika může nabídnout relativně dobrý a roky prověřený obranný průmysl, který nebyl některými členy NATO stále objeven – přes všechny jeho kvality, které přispívají také k dobrému jménu České republiky v Alianci.

Tato diplomová práce nastiňuje mechanismy, opírající se o názory expertů, které brzdí ozbrojené síly. Díky výzkumu lze stanovit celkovou kvalitu ozbrojených sil, obranného průmyslu, stavu ekonomiky, angažovanosti v misích/operacích ve světě atd. ve srovnání s podobně lidnatými zeměmi, kteří jsou současně členy Severoatlantické aliance. Práce se také částečně snaží nastínit možný budoucí vývoj a slabá místa jednotlivých zemí.

Seznam použité literatury

- *A report* [online]. 2022. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2022g [cit. 2022-04-14]. ISSN 1211-801X. Dostupné z: https://www.army.cz/multimedia-a-knihovna/casopisy/a-report/ar4_2022.pdf
- *A report: Afghánistán 2001-2021* [online]. 2021. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2021d [cit. 2022-03-30]. ISSN 1211-801X. Dostupné z: https://mocr.army.cz/assets/multimedia-a-knihovna/casopisy/a-report/ar_afg_special_low.pdf
- Air Recognition. Belgian Defense Ministry Intends to Buy 3 Airbus A330 MRTT aircraft. *Airrecognition.com* [online]. 2019 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.airrecognition.com/index.php/archive-world-worldwide-news-air-force-aviation-aerospace-air-military-defence-industry/global-news-2015/april/1686-belgian-defense-ministry-intends-to-buy-3-airbus-a330-mr-tt-aircraft.html>
- AIRCOM – Allied Air Command. About Allied Air Command. *Ac.nato.int* [online]. © AIRCOM – Allied Air Command [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://ac.nato.int/default>
- AMO a Gejdošová IVA. *NATO What is NATO?* [online]. Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2015, 26 [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/PSS-What-is-NATO.pdf>
- Anadolu Agency © 2021. US Says about 500 Russian Soldiers Killed in Eastern Ukraine..*aa.com.tr* [online]. 2015 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.aa.com.tr/en/politics/us-says-about-500-russian-soldiers-killed-in-eastern-ukraine/68091#>
- *Armáda České republiky: symbol demokracie a státní suverenity: 1993-2012*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP MO), 2012. ISBN 978-80-7278-600-8.
- Armádní noviny. V Kopřivnici pracují na prvních prototypch vozidel TITUS pro českou armádu. *Www.armadninoviny.cz/* [online]. © 2018 – 2022 Armadninoviny.cz, 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/v-koprivnici-pracuji-na-prvnich-prototypch-vozidel-titus-pro-ceskou-armadu.html>

- Army Recognition. Belgium to Acquire 9 French-Made CAESAR 155mm Wheeled Self-Propelled Howitzers from Nexter..*armyrecognition.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: https://www.armyrecognition.com/defense_news_november_2021_global_security_army_industry/belgium_to_acquire_9_french-made_caesar_155mm_wheeled_self-propelled_howitzers_from_nexter.html
- BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.
- BARREIRA, Victor. Portuguese Army Seeks to Modernise Ground-Based Air Defences..*janes.com* [online]. © Janes.com 2022, 2021 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.janes.com/defence-news/news-detail/portuguese-army-seeks-to-modernise-ground-based-air-defences>
- Belgian Ministry of Defence. *Update of the Strategic Vision 2030* [online]. The Royal Higher Institute for Defence, 2021, 23 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.defence-institute.be/wp-content/uploads/2021/06/200622-Strategic-Vision-2021-EN.pdf>
- BORKOVEC, Zdeněk, Proces vstupu ČR do NATO a jeho vliv na utváření bezpečnostního systému ČR, *Vojenské rozhledy*, 2014, roč. 23 (54), č. 1, s. 8–21, ISSN 1210-3292
- BORKOVEC, Zdeněk. *Naše cesta do NATO: 20. výročí přistoupení České republiky k Organizaci Severoatlantické smlouvy*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHU Praha, [2019]. ISBN 978-80-7278-761-6.
- BSDI – Belgian Security & Defence Industry. *Business Guide 2021* [online]. 2021, 151 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.bsdi.be/images/download/bsdi-innovation-book-wip.pdf>
- Cable News Network. 2008 Georgia Russia Conflict Fast Facts. *Edition.cnn.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2014/03/13/world/europe/2008-georgia-russia-conflict/index.html>
- Center for Arms Control and Non-Proliferation. Fact Sheet: U.S. Nuclear Weapons in Europe. *Armscontrolcenter.org* [online]. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://armscontrolcenter.org/fact-sheet-u-s-nuclear-weapons-in-europe/>

- CZECHOSLOVAK GROUP a.s. O NÁS. *Czechoslovakgroup.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://czechoslovakgroup.cz/o-nas>
- Česká televize 1996–2021. Česko pomáhá v boji proti Islámskému státu. Po vojenských expertech vyšle i lékaře. *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2016 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1928384-cesko-pomaha-v-boji-proti-islamskemu-statu-po-vojenskych-expertech-vysle-i-lekare>
- Česká televize. Třicátým členem NATO se stala Severní Makedonie, její vstup do Aliance komplikoval spor s Řeckem. *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. © Česká televize 1996–2021, 2020 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3068356-tricatym-clenem-nato-se-stala-severni-makedonie-jeji-vstup-do-aliance-komplikoval-spor>
- Český rozhlas. Při havárii vrtulníku na Sinaji zemřela česká rotmistryně. Mezi oběťmi jsou i Američané a Francouz. *Irozhlaz.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: https://www.https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/egypt-sinaj-izrael-cech-vrtulnik-mise_2011121405_pj/zpravy-svet/egypt-sinaj-izrael-cech-vrtulnik-mise_2011121405_pj
- Daniel Brackx. Airbus A400M Atlas. *Belgian-wings.be* [online]. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.belgian-wings.be/airbus-a400m-atlas>
- DELFI. Pasaulį Šiurpina Melaginga Naujiena: Kaltina NATO Tankus Išniekinus Kauno Žydų Kapines Skaitykite Daugiau..*delfi.lt* [online]. 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: : <https://www.delfi.lt/news/daily/demaskuok/pasauli-siurpina-melaginga-naujiena-kaltina-nato-tankus-isniekinus-kauno-zydu-kapines.d?id=82354093>
- DONALD, David. Hungary Signs for Two KC-390 Tanker/Transports. *Www.ainonline.com* [online]. © AIN Media Group, 2020 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.ainonline.com/aviation-news/defense/2020-11-17/hungary-signs-two-kc-390-tanker-transport>
- Dun & Bradstreet, Inc. 2000 – 2022. FN Herstal. / *dnb.com* [online]. 2020 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.dnb.com/business-directory/company-profiles.fn_herstal.5225fdfd0ac1720f624d8d81fec5459.html
- Economia, a.s. Česko pošle do Iráku a Jordánska samopaly a municie. *Archiv.hn.cz* [online]. 2016 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-65133320-cesko-posle-do-iraku-a-jordanska-samopaly-a-munici>

- Edrmagazine.eu. Franco-Belgian CaMo project. *Edrmagazine.eu* [online]. 2019 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.edrmagazine.eu/franco-belgian-camo-project-entry-into-force-of-the-intergovernmental-agreement-and-notification-of-the-contract-for-the-acquisition-of-armored-vehicles>
- edrmagazine.eu. NATO Member Hungary Orders 218 Lynx Infantry Fighting Vehicles from Rheinmetall Worth more than €2 Billion. *Edrmagazine.eu* [online]. 2020 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.edrmagazine.eu/nato-member-hungary-orders-218-lynx-infantry-fighting-vehicles-from-rheinmetall-worth-more-than-e2-billion>
- Echo Media, a.s. Česká vláda nechala zablokovat některé weby, které označila jako dezinformační. *Echo24.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/ScjgR/ceska-vlada-nechala-zablokovat-nektere-weby-ktere-oznacila-jako-dezinformacni>
- EURACTIV Media Network BV| Efficacité et Transparence des Acteurs Européens. *Www.euractiv.com* [online]. 2018 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/nato-sees-new-cyber-command-centre-by-2023-as-europe-readies-for-cyber-threats/>
- EUvsDisinfo. *Disinformation About the Current Russia-Ukraine Conflict – Seven Myths Debunked* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://euvsdisinfo.eu/disinformation-about-the-current-russia-ukraine-conflict-seven-myths-debunked/>
- FINABEL. What is CaMo. *Finabel.org* [online]. 2020 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://finabel.org/camo-2/>
- FIORENZA, Nicholas. Portugal Signs KC-390 Contract with Embraer. *Janes.com* [online]. © Janes.com 2022, 2019 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: • <https://www.janes.com/defence-news/news-detail/portugal-signs-kc-390-contract-with-embraer>
- Forum 24 a.s. Česko musí řešit svou energetickou bezpečnost. Ukazuje to i Putinova agrese. *Forum24.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/cesko-musi-resit-svou-energetickou-bezpecnost-ukazuje-to-i-putinova-agrese/>

- General Atomics. GA-ASI Signs SkyGuardian Contract for Belgium. *Ga-asi.com* [online]. 2020 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.ga-asi.com/ga-asi-signs-skyguardian-contract-for-belgium>
- Government Media Executive Group LLC. Russian Trolls Are Hammering Away at NATO's Presence in Lithuania. *Www.defenseone.com* [online]. 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.defenseone.com/technology/2019/12/russian-trolls-are-hammering-away-natos-presence-lithuania/161654/>
- GROHMANN, Jan. Armáda získá protichemická obrněná vozidla S-LOV-CBRN. *Www.armadninoviny.cz* [online]. © 2018 – 2022 Armadninoviny.cz, 2018 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/armada-ziska-protichemicka-obrnena-vozidla.html>
- GROHMANN, Petr. Podepsáno! Armáda ČR získá americké vrtulníky Viper a Venom. *armadninoviny.cz* [online]. © 2018 – 2022 Armadninoviny.cz, 2019 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/nakup-americkyh-vrtulniku-viper-a-venom.html>
- HAVLÍK Martin. Koncepty hybridního válčení a Armáda České republiky. *Vojenské rozhledy*. 2021, 30 (1), 038-051. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerozhledy.cz.
- HM Zrínyi Non-profit LTD. National Military Strategy of Hungary. *Defence.hu* [online]. 2021 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://defence.hu/news/national-military-strategy-of-hungary.html>
- HOTTMAR, Aleš. České Gripeny se v dubnu znovu vrátí do Pobaltí. *Czechairforce.com* [online]. © 2022 CZECH AIR FORCE, 2022 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://czechairforce.com/news/ceske-gripeny-se-v-dubnu-znovu-vrati-do-pobalti/>
- HOTTMAR, Aleš. Obrana finalizuje proces nákupu izraelského systému SPYDER. *Czechairforce.com* [online]. © 2022 CZECH AIR FORCE, 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://czechairforce.com/news/obrana-finalizuje-proces-nakupu-izraelskeho-systemu-spyder/>
- <https://www.delfi.lt/news/daily/demaskuok/pasauli-siurpina-melaginga-naujiena-kaltina-nato-tankus-isniekinus-kauno-zydu-kapines.d?id=82354093>

- Chapter Four: Europe. *The Military Balance* [online]. 2022, 122(1), 64-163 [cit. 2022-03-28]. ISSN 0459-7222. Dostupné z: doi:10.1080/04597222.2022.20229293
- iCasualties 2003-2022. Iraq Coalition Casualty Count. *Icasualties.org* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://icasualties.org/App/AfghanFatalities>
- idD Portugal Defence. Affiliated Companies. *Www.iddportugal.pt* [online]. 2020a [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.iddportugal.pt/en/about-us/affiliated-companies/>
- idD Portugal Defence. *Military Programming Law (MPL)* [online]. 2020b, 9 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <file:///d:/user/Desktop/Materialy%20Diplomka%20-%20kopie/Diplomka2022/VOJENSK%C3%89%20STRATEGIE/CDR-Carlos-Mendes-Military-Programming-Law-Industry-Day-2020.pdf>
- Jagello 2000, z.s. Limity NATO: hranice fungování Severoatlantické aliance. *Factbox natoaktual.cz* [online]. © Jagello 2000, 2021, 1 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://www.natoaktual.cz/projekty/Ipublikace#--factboxy>
- Jagello 2000, z.s. Partnerství pro mír. *Natoaktual.cz* [online]. © Jagello 2000 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/Ipartnerstvipromir>
- Janes.com 2022. Light Tactical Transport Vehicle Production Begins for Belgium. *Www.janes.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.janes.com/defence-news/news-detail/light-tactical-transport-vehicle-production-begins-for-belgium>
- JANOŮŠEK, Petr. <http://www.vhu.cz/prehled-cesti-vojaci-v-novodobych-zahranicnich-operacich/>. *Vhu.cz* [online]. © Vojenský historický ústav Praha, 2021 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://www.vhu.cz/prehled-cesti-vojaci-v-novodobych-zahranicnich-operacich/>
- JEŘÁBEK, Petr. Zahraniční mise AČR (4): Enduring Freedom – Na Středním východě. *Stoplusjednicka.cz* [online]. © Extra Publishing, 2017 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/zahranicni-mise-acr-4-enduring-freedom-na-strednim-vychode>
- JFC BRUNSSUM – Allied Joint Force Command Brunssum. The NATO Response Force – NATO's Versatile Arrow in the Quiver to Quickly Respond to any Security Challenge. *Jfcbnato.int* [online]. 2021 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z:

<https://jfcbs.nato.int/page5964943/2021/the-nato-response-force-natos-versatile-arrow-in-the-quiver-to-quickly-respond-to-any-security-challenge>

- *Koncepce výstavby Armády České republiky 2030*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2019. ISBN isbn978-80-7278-789-0.
- KRULÍK, Oldřich. Demografie a bezpečnostní sbory včera, dnes a zítra. *Bezpečnostní teorie a praxe*, 2014, vol XV., č. 2, s. 123 až 132. ISSN 1801-8211.
- KVASNICOVÁ, Barbora. *Demografické trendy a jejich dopad na bezpečnostní systém České republiky* [online]. VII. Ochrana & Bezpečnost, 2018 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2018_A/2018_OaB_A_08_kvasnicova.pdf
- About Allied Air Command. *Lc.nato.int* [online]. © LANDCOM – Allied Land Command [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://lc.nato.int/default>
- LICSKAY, Petér. The First Hungarian Leopard Tanks are Ready. *Dailynewshungary.com* [online]. © 2022 DailyNewsHungary, 2020 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://dailynewshungary.com/the-first-hungarian-leopard-tanks-are-ready/>
- MAFRA. Maďarsko pumpuje do obrany. Novými letouny změni pravidla v regionu. *Idnes.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/nato/maďarsko-armada-vydaje-obrana-tanker-embraer-kc-390-aero-lynx-nasams.A201126_085955_zpr_nato_inc
- MAFRA. Speciální síly půjdou znovu do boje. Tentokrát proti islamistům v Africe Zdroj: https://www.idnes.cz/zpravy/nato/mali-afrika-mise-operace-terror-specialni-sily-cad-niger-armada-vojaci-prostějov.A200205_192121_zpr_nato_inc. *Idnes.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/nato/mali-afrika-mise-operace-terror-specialni-sily-cad-niger-armada-vojaci-prostějov.A200205_192121_zpr_nato_inc
- MANARANCHE, Martin. First Steel Cutting Ceremony For Dutch-Belgian MCM program. *Www.navalnews.com* [online]. © 2022 Naval News, 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.navalnews.com/naval-news/2021/07/first-steel-cutting-ceremony-for-dutch-belgiums-first-mine-countermeasure-vessel/>
- About MARCOM..*nato.int* [online]. © MARCOM – Allied Maritime Command [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://mc.nato.int/default>

- MAREK, Vladimír. *Rok 1993 – mise UNPROFOR* [online]. Ministerstvo obrany České republiky, 2013 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/dvacet/stalo/rok-1993---mise-unprofor--81398/>
- MH Magazine WordPress. NATO's Annual Nuclear Strike Exercise Underway In Southern Europe. *Theaviationist.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://theaviationist.com/2021/10/21/steadfast-noon-2021/>
- Ministerstvo obrany České republiky. *25 let existence Armády České republiky* [online]. 2018, 48 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: http://www.vhu.cz/wp-content/uploads/2020/12/rok-2018_1-web.pdf
- Ministerstvo obrany ČR a Petr JANOUŠEK. Cesta do NATO: od Varšavské smlouvy k Partnerství pro mír. *Mocr.army.cz* [online]. © 2021 – Army.cz, 2019 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.natoaktual.cz/zpravy/Partnerstviproimir>
- Ministerstvo Obrany ČR. ALTHEA. *Army.cz* [online]. © 2022 – Army.cz, 2008 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/aktualni-mise/althea/predchozi-skupiny-v-misi-althea---eufor-206422/>
- Ministerstvo obrany ČR. Armáda získala další nový letoun CASA, celkem jich má šest. *Mocr.army.cz* [online]. © 2022 – Army.cz, 2021c [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/armada-ziskala-dalsi-novy-letoun-casa--celkem-jich-ma-sest-229006/>
- Ministerstvo obrany ČR. *Čeští vojáci v zahraničí 2020* [online]. © 2022 – Army.cz, 2021b [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/historie-misi/2012/2020/cesti-vojaci-v-zahranici-2020-221254/>
- Ministerstvo obrany ČR. Čeští vojáci, kteří zahynuli při nasazení v zahraničních misích. *Mise.army.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/historie-misi/zahynuli/prehled-smrtelne-zranenych-prislusniku-acr--100629/>
- Ministerstvo obrany ČR. Dvacet let od 11. září: Naše zájmy musíme hájit nejen doma, ale i venku. *Mocr.army.cz* [online]. © 2022 – Army.cz, 2021b [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/dvacet-let-od-11--zari:-nase-zajmy-musime-hajit-nejen-doma--ale-i-venku-230170/>

- Ministerstvo obrany ČR. ESSENTIAL HARVEST (TFH) – mírová operace, 2001, Makedonie, 120 příslušníků. *Mise.army.cz* [online]. 2005b [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3705>
- Ministerstvo obrany ČR. HLAVNÍ *ORGÁNY SEVEROATLANTICKÉ ALIANCE* [online]. © 2021 – Army.cz, 2021a [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: <https://www.mocr.army.cz/nato/hlavni-organy/hlavni-organy-severoatlanticke-aliance-8248/>
- Ministerstvo obrany ČR. Kosovo (KFOR). *Mise.army.cz* [online]. 2022e [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/aktualni-mise/kosovo/-kosovo-kfor-233308/>
- Ministerstvo obrany ČR. Nová technika pro 21. století: Armáda slavnostně převzala první automobily Toyota Hilux. *Mocr.army.cz* [online]. 2021c [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/nova-technika-pro-21--stoleti--armada-slavnostne-prevzala-prvnich-65-automobilu-toyota-hilux-229343/>
- Ministerstvo obrany ČR. POBALTÍ. *Mise.army.cz* [online]. 2022f [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/aktualni-mise/ll/ll/pobalti--lotyssko-a-litva-144960/>
- Ministerstvo obrany ČR. První souprava MADR dorazila do České republiky. *Mocr.army.cz* [online]. © 2022 – Army.cz, 2022d [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/prvni-souprava-madr-dorazila-do-ceske-republiky-233814/>
- Ministerstvo obrany ČR. TRVALÁ SVOBODA – protiteroristická operace, 2002 – 2003, Kuvajt, 612 příslušníků. *Mise.army.cz* [online]. 2005a [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/historie-misi/trvala-svoboda---protiteroristicka-operace--2002---2003--kuvajt--612-prislusniku-3688>
- Ministerstvo obrany ČR. Vláda schválila další dar v podobě vojenského materiálu Ukrajině. *Mocr.army.cz* [online]. © 2022 – Army.cz, 2022b [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vlada-schvalila-dalsi-dar-v-podobе-vojenskeho-materialu-ukrajine-233798/>
- Ministerstvo obrany ČR. Vláda schválila dar munice Ukrajině. *Mocr.army.cz* [online]. © 2022 – Army.cz, 2022a [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vlada-schvalila-dar-munice-ukrajine-233144/>

- Ministerstvo obrany ČR. Vláda schválila dar vojenského zdravotnického materiálu Ukrajině. *Mocr.army.cz* [online]. © 2022 – Army.cz, 2022c [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vlada-schvalila-dar-vojenskeho-zdravotnickeho-materialu-ukrajine-233861/>
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Česká podpora Ukrajiny. *Www.mzv.cz* [online]. 2018 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/kiiev/cz/vzajemne_vztahy/ceska_podpora_ukrajine/index.html
- MS Line, s.r.o. *Katalog bezpečnostních a obranných technologií Security & Defence Technologies Catalogue 2021 2022* [online]. 2021, s. 248 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://msline.seethebrand.com/issue/sdtc-2021-2022/SDTC-sdtc-2021-2022-low-res.pdf>
- NATO Allied Command Transformation. Who We Are. *nato.int* [online]. © 2021 NATO Allied Command Transformation, 2021 [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: <https://www.act.nato.int/who-we-are>
- NATO- Defence Investment Portal. NATO Army Armaments Group (NAAG) / Groupe OTAN Sur l' Armement des Forces Terrestres (NAAG). *Army.mil* [online]. diweb.hq.nato.int: NATO, 2020a [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://diweb.hq.nato.int/naag/Pages/default.aspx>
- NATO. A Short History of NATO. *NATO* [online]. 2021a [cit. 2021-12-19]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_139339.htm
- NATO. Ballistic Missile Defence. *nato.int* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49635.htm
- NATO. Energy Security in the Era of Hybrid Warfare. *nato.int* [online]. 2021e [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2021/01/13/energy-security-in-the-era-of-hybrid-warfare/index.html>
- NATO. *France Takes the Lead of NATO's Highest Readiness Force* [online]. 2021c [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_190458.htm
- NATO. How Does NATO Respond to Disinformation?. *nato.int* [online]. 2021f [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_184036.htm
- NATO. Military Committee. *Nato.int* [online]. NATO, 2021b [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/su/natohq/topics_49633.htm

- NATO. *NATO Response Force* [online]. 2022a [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49755.htm
- NATO. NATO's Response to Hybrid Threats. *nato.int* [online]. 2021c [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_156338.htm
- NATO. NATO's Role in Cyberspace. *nato.int* [online]. 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2019/02/12/natos-role-in-cyberspace/index.html>
- NATO. NATO's Role in Energy Security. *nato.int* [online]. 2021d [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49208.htm
- NATO. *The Secretary General's Annual Report* [online]. 2020b, 132 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/3/pdf_publications/sgar19-en.pdf
- NSPA – NATO Support and Procurement Agency. NSPA Delivers First Batch of 10 High Mobility Tactical Vehicles to Portuguese Army. *Nspa.nato.int* [online]. © Janes.com 2022, 2019 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.nspa.nato.int/news/2019/high-mobility-tactical-vehicles-portuguese-army>
- ORBAN, André. Belgian Army to Invest in New Helicopters and Missiles. *Aviation24.be* [online]. © Copyright 2001-2021 – Aviation24.be, 2022 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.aviation24.be/military-aircraft/belgian-defence/belgian-army-to-invest-in-new-helicopters-and-missiles/>
- PADÁNYI, József a László FÖLDI. *Modernisation within the Hungarian Defence Forces* [online]. Republika Slovenija Ministrstvo za obrambo Knjižnično-informacijski in založniški center, 2018, 62 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: doi:10.33179/BSV.99.SVI.11.CMC.20.3.3
- Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. *USNESENÍ Poslanecké sněmovny z 58. schůze* [online]. In.: 2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://public.psp.cz/en/sqw/historie.sqw?o=8&t=876>
- PLESCHER, Jindřich. Uplynulo 20 let od zapojení českých vojáků do mise IFOR. *Mocr.army.cz* [online]. Ministerstvo obrany České republiky, 2016 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/uplynulo-20-let-od-zapojeni-ceskych-vojaku-do-mise-ifor-119325/>

- PROCHÁZKA, Jan, ed. *10 let členství České republiky v NATO*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2009. ISBN 978-80-7278-491-2.
- ROHÁČKOVÁ, Leona. Před 17 lety vyhasl život Pavla Mauera. Prostějovský speciál působil v Kuvajtu. *Pvnovinky.cz* [online]. © Prostějovské novinky, 2020 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://pvnovinky.cz/601-skupina/55275-pred-17-lety-vyhasl-zivot-pavla-mauera-prostejovsky-special-pusobil-v-kuvajtu>
- ROVNÝ, Tomáš. Nová děla za 8,5 miliardy korun. Česká armáda je získá od francouzské firmy Nexter. *Ekonomickydenik.cz* [online]. Ekonomický deník, 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/nova-dela-za-85-miliardy-korun-ceska-armada-je-ziska-od-francouzske-firmy-nexter/>
- Salary Explorer 2022. Army Officer Average Salary in Belgium 2022. *Salaryexplorer.com* [online]. 2022 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <http://www.salaryexplorer.com/salary-survey.php?loc=21&loctype=1&job=6507&jobtype=3>
- Salary Explorer 2022. Army Officer Average Salary in Czech Republic 2022. *Salaryexplorer.com* [online]. 2022 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <http://www.salaryexplorer.com/salary-survey.php?loc=57&loctype=1&job=6507&jobtype=3>
- Salary Explorer 2022. Army Officer Average Salary in Hungary 2022. *Salaryexplorer.com* [online]. 2022 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <http://www.salaryexplorer.com/salary-survey.php?loc=98&loctype=1&job=6507&jobtype=3>
- Salary Explorer 2022. Army Officer Average Salary in Portugal 2022. *Salaryexplorer.com* [online]. 2022 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <http://www.salaryexplorer.com/salary-survey.php?loc=174&loctype=1&job=6507&jobtype=3PO>
- Scramble. First Hungarian Air Force H225M noted. *Scramble.nl* [online]. 2021 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.scramble.nl/military-news/first-hungarian-air-force-h225m-noted>
- SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe. Operation Althea. *Shape.nato.int* [online]. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://shape.nato.int/page39511625>

- SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe. *Shape.nato.int* [online]. NATO, 2022 [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: https://shape.nato.int/military_command_structure
- SIPRI. *Armstrade.sipri.org* [online]. 2021a [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>
- SIPRI. *Armstrade.sipri.org* [online]. 2021b [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>
- SIPRI. *Armstrade.sipri.org* [online]. 2021c [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: https://armstrade.sipri.org/armstrade/html/export_values.php
- SIPRI. *Armstrade.sipri.org* [online]. 2021d [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: https://armstrade.sipri.org/armstrade/html/export_values.php
- SVĚŘÁK, Antonín. *Vnější a vnitřní aspekty začleňování resortu obrany ČR do NATO* [online]. Ústav mezinárodních vztahů, 1999 [cit. 2021-12-21]. Dostupné z: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iAWp1Obo3I8J:https://mv.iir.cz/article/view/1200/1249+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>
- SVOBODA, Tomáš. Cooperative Nugget 95: První spojenecké cvičení na americké půdě, kde čeští vojáci zazářili. *Armyweb.cz* [online]. 2013 © ArmyWeb.cz, 2021 [cit. 2021-12-21]. Dostupné z: <https://www.armyweb.cz/clanek/cooperative-nugget-95-prvni-spojence-cviceni-na-americke-pude-kde-cesti-vojaci-zazarili>
- ŠEDIVÝ, Jiří. *Dilema rozšiřování NATO*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2001. ISBN 80-86506-17-7
- TASS, Russian News Agency. About 14,000 People Killed during Conflict in Donbass, top Ukrainian Diplomat Says. *Tass.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://tass.com/world/1289095>
- The Arms Control Association. Europeans Split Over U.S. Missile Defense Plans. *Www.armscontrol.org* [online]. 2007 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.armscontrol.org/act/2007-04/europeans-split-over-us-missile-defense-plans>
- The Brussels Times. Belgium Advances €3,8 Billion F-35 Fighter Jet Contract. *Brusselstimes.com* [online]. 2019 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.brusselstimes.com/news/business/75802/belgium-advances-e38-billion-f-35-fighter-jet-contrac>

- The General Directorate of Fire Rescue Service of CR. The North Atlantic Treaty Organisation (NATO). *Hzscr.cz* [online]. © 2021a The General Directorate of Fire Rescue Service of CR [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/hasicien/article/the-north-atlantic-treaty-organisation-nato.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
- The General Directorate of Fire Rescue Service of CR. The North Atlantic Treaty Organisation (NATO). *Hzscr.cz* [online]. © 2021b The General Directorate of Fire Rescue Service of CR [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/hasicien/article/the-north-atlantic-treaty-organisation-nato.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- The Heritage Foundation. *NATO in the 21st Century: Preparing the Alliance for the Challenges of Today and Tomorrow* [online]. 2020 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/defense/report/nato-the-21st-century-preparing-the-alliance-the-challenges-today-and-tomorrow>
- The Joint Analysis & Lessons Learned Centre (JALLC). *What We Do* [online] 2021. [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <https://www.jallc.nato.int/organization/what-we-do>
- The Joint Force Training Centre (JFTC). *What We Do* [online]. 2020 [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <https://www.jftc.nato.int/organization/what-we-do>
- The Joint Warfare Centre (JWC). *Who We Are*. *Jwc.nato.int* [online]. © 2021 The Joint Warfare Centre (JWC), 2021 [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://jwc.nato.int/organization/who-we-are>
- Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık 2021. Hungary Receives Turkey-Made Armored Vehicle *Gidran*. *Dailysabah.com* [online]. 2022 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.dailysabah.com/business/defense/hungary-receives-turkey-made-armored-vehicle-gidran>
- U.S. ARMY. NATO Selects Army Research Leader for Key Role. *Army.mil* [online]. U. S. Army, 2020 [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: https://www.army.mil/article/234334/nato_selects_army_research_leader_for_key_role
- Úřad vlády České republiky. Jak EU a NATO spolupracují v oblasti kybernetické bezpečnosti?. *Euroskop.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/2019/10/23/jak-eu-a-nato-spolupracuji-v-oblasti-kyberneticke-bezpecnosti/>

- Úřad vlády České republiky. Spolupráce EU a NATO na poli boje proti hybridním hrozbám. *Euroskop.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/2020/01/17/spoluprace-eu-a-nato-na-poli-boje-proti-hybridnim-hrozbam/>
- VAVASSEUR, Xavier. M-Frigates Replacement to be Known as ASWF – Anti-Submarine Warfare Frigate. *Www.navalnews.com* [online]. © 2022 Naval News, 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.navalnews.com/naval-news/2021/01/m-frigates-replacement-to-be-known-as-aswf-anti-submarine-warfare-frigate/>
- Vojenský Historický Ústav a Jaroslav LÁNÍK. Od Partnerství pro mír po vstup do Aliance. *Mocr.army.cz* [online]. © 2021 – Army.cz, 2019 [cit. 2021-12-21]. Dostupné z: <https://www.mocr.army.cz/informacni-servis/spolky/od-partnerstvi-pro-mir-po-vstup-do-aliance-208430/>
- Vojenský historický ústav Praha. Zapojení Armády České republiky na zahraniční operaci Essential Harvest v Makedonii. *Vhu.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://www.vhu.cz/zapojeni-armady-ceske-republiky-na-zahranicni-operaci-essential-harvest-v-makedonii/>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Státy Severoatlantické aliance.	11
Obrázek 2: Struktura NAAG.	19
Obrázek 3 : Supreme Allied Commander Europe.	21
Obrázek 4 : Emblém Joint Warfare Centre.	23
Obrázek 5 : Emblém Joint Force Training Centre.	23
Obrázek 6 : Emblém Joint Analysis and Lessons Learned Centre.	24
Obrázek 7 : Emblém NATO Response Forces.	25
Obrázek 8: Umístění jaderných zbraní v Evropě.	33
Obrázek 9: Podíl dodávek v (%) do členských států EU.	36
Obrázek 10: Obrázek 10: Co je hybridní hrozba?	37
Obrázek 11: Porovnání výzbroje AČR v letech 1993 a 2021.	41
Obrázek 12: Jednotky NATO v Pobaltí 2022.	44